

1707 271.97508

TIPIC

BISERICESC

DIN CĂRȚILE RITUALI ȘI MANUALE DE
ACEST SOIU

PRELUCRAT

DE

TIT BUD

Vicariul Maramureșului.

BCU Cluj / Central University Library Cluj
Cu aprobarea Veneratului Consistoriu.

EDITIUNEA A II-A

Prețul 2 cor. 20 fil.

GHERLA
cu literile tipografiei diecezane
1906.

Kolozsvári kir. egyettség

ERK. 190 JAN. # 2.

T I P I C St. u. mell

B I S E R I C E S C

DIN CĂRȚILE RITUALI ȘI MANUALE DE ACEST SOIU

PRELUCRAT

DE

T I T B U D

Vicariul Maramureșului.
BCU Cluj / Central University Library Cluj

Cu aprobarea Veneratului Consistoriu.

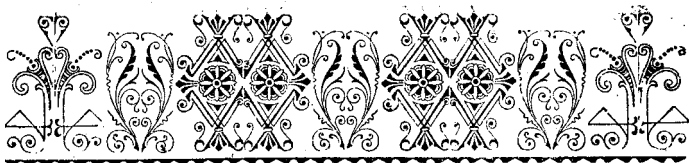
EDITIUNEA A II-A

Prețul 2 cop. 20 fl.

G H E R L A

cu literile tipografiei diecezană

1906.

Prefață.

Ritul și ceremoniile Bisericei noastre orientale sunt atât de frumoase, atât de însuflețitoare și rădicătoare la pietate, încât acelor'a a da espresiune în scris abia ar' fi cu puțință.

Și totuș se află destuli, carii le țin prealungi, și ar dori a le prescurtă, a-le schimbă cu altele mai scurte, ca și cum n'ar' fi scurtate îndestul.

Cele mai lungi funcțiuni bisericesti ocur în dumineci și sărbători, adecă în zilele de odihnă, rânduite pentru rugăciuni și acte de pietate, și cu intervale abia țin 3—4 oare într'o zi întregă de sărbătoare, — și a jertfi trei — patru oare într'o săptămână spre servițiul Părintelui ceresc, deabunăseamă nu e lung timp.

Nu avem dară lipsă de scurtarea ceremoniilor bisericesti, ci din contra trebuie să le ținem acele cu scumpătate și regulat.

Ci am avea lipsă de un **Tipic Bisericesc** întogmit astfeliu ca atât preotului, cât și cantorului să-i servească spre orientare întru plinirea funcțiunilor sacre.

Și aceasta mai ales din cauza, că puține sunt bisericile, cari să aibă câte două esempla-

rie din cărțile rituali, și astfel pânăce cantorului i stă înainte îndrumarea, preotul fungente la unele funcțiuni mai ales, cari ocur mai arare ori, nu poate ști ce are de sevârșit.

Cu edarca compendiului acestuia de Tipic am cugetat barem în parte a împleni lipsa unui atare îndreptariu, — căci am luat samă, cumcă d. e. rugăciunile la binecuvântări de biserici și altele abia se află ici coale câte la un protopop, și apoi la actul funcțiunei cantorii stau fără a ști ce va urmă sau ce au de a cânta, și se fac confuziuni și nerânduieli, cari detrag mult din pietate și din splendoarea funcțiunei sacre; ba am auzit cetindu-se una dată o rugăciune la sfințirea unei răstigniri compusă de cu grabă de preotul fungente, încât toate au fost în dânsa, iar nemica, ce ar fi debuit.

Apoi la unele funcțiuni bisericesti în sărbători sau dumineci în lipsa unui îndreptariu de câte ori nu se întâmplă, că sau preotul trebuie să easă din altariu la strană, sau cantorul să-i ducă cartea rituala, ca să știe ce are de făcut.

Lipsei acestora am voit dară a sucurge cu edarea acestui op, care e numai un compendiu de Tipic, căci a eda un tipic complet sunt chieმაți Archiereii noștrii, ceea ce se va și face la timpul său.

Însă și pân'atunci frații preoți și cantorii vor aveà amănă acest op și vor află în dânsul unele însemnări și îndrumări, cari le vor putea folosi la funcțiunile sacre.

În opul acesta nu e nimica nou, tot ce se află în dânsul e estras din cărțile noastre rituali

și din archieraticon, — numai cele din partea a patra a opului sunt rânduiele, cari nu se află tipărite ci numai în manuscrise, dară și acele sunt primite a se sevârși astfel de biserica noastră.

La compunerea opului m'am folosit de un Tipic manual, ce s'a propus și se propune încă și acum la episcopia de la Ungvár, — de un Tipic bisericesc edat în București la anul 1851; — de Tipicul edat în Gherla la anul 1871 prin fostul profesor de cânt Joan cândva Secuiu, — de archieraticonul de la capela episcopescă din Gherla, de opurile eruditului Jesuit Dr Nicolau Nilles, de îndrumările, însemnările și esplicările dobândite de la Preacuvioșia Sa Inocențiu Leucaniciu provincial al ordului Basiliților ruteni din Ungaria, de însemnările P. O. D. Gavrilu Lazar de Purcarețiu paroc protopop în Sanislău, licențiat în SS. Teologia și asesor consistorial, carii pentru bunăvoința lor primească mulțăminta mea cea mai adâncă; — în urmă baza opului au fost cărțile noastre rituali.

În cărticica aceasta în mare parte am lăsat cuvintele slave și grecești, cari ocur în cărțile noastre rituali, va veni timpul când mai marii noștrii le vor înlocui cu altele românești, însă la finea opului pre scurt am espus însemnarea lor și în limba noastră maternă.

Aceste le-am scris în anul 1886 când am edat „Tipicul bisericesc“.

Astăzi după 20 ani sum silit a face edițiunea a doaua a opului, deoarece îl cer mereu atât preoții cât și cantorii.

Și acum susțin ceea ce am scris mai sus, cumcă debue să se facă un tipic bisericesc complet, care să cuprindă mai pre larg tipicul din punct de vedere al desvoltărei istorice, al însemnătății simbolice și liturgice a tuturor acțiunilor aparținătoare tipicului și ritului nostru.

Am speranță cumcă un atare tipic se va eda în Blaș ca carte corală pentru toate bisericile din întreagă metropolia gr.-cat. română.

Ar fi de dorit cumcă în tipicul acel complet să se pună pe note cele 8 versuri dimpreună cu ale Născătoarei de Dumnezeu, cu Ipacoele și Condacele lor, cântările de la sta Liturgiă, Mânecat și Inserat, ba și cântările de la îngropăciune.

Astfeliu ar fi cu timp uniformitate în cântări în întreagă ~~Ce~~ ~~provincia~~ ~~metropolitană~~. Apoi partea aceasta cu notele s'ar putea tipări deosebit pentru popor, ca să poată cânta și poporul întreg sub sfânta Liturgiă, precum și la Mânecat și la Inserat.

Rutenii de la Ungvár deja au atari cărți de rugăciuni pentru popor și în bisericile rutene deja cântă toți credincioșii. E timpul suprem să facem și noi românii aceasta.

Edarea cărțicelei mele cu nimica nu împedecă edarea unui tipic complet, deoarece pânăce va ieși un atare tipic, cantorii și preoții se vor folosi de opul meu.

Apoi în tocma ca Mineul și celelalte cărți bisericești și tipicul bis. cel complet va fi un op de mare folos, care va debui să-l procure fie care biserică din provincia metropolitană

și astfelu spesele tipariului se vor putea acoperi, ba se vor putea remunera și ostenețele colaboratorilor.

Deja sinodul provincial din 1872 a statorit cumcă pentru întroducerea și censervarea uniformității în cântări să se compună în note muzicali cele 8 versuri cu variațiunile lor

În Blaj avem bărbați deștepți și cunoscători a tipicului și a cântărilor.

Acolo sunt Aron Papiu, Jacob Mureșian și alții cari în conțelegere cu preavenerații membrii capitulari să nu întârzie a eda un tipic bisericesc complet, căci e oara ultimă ca să se facă și în aceasta privință uniformitatea în metropolia noastră greco catolică.

Sigetul Maramureșului (Máramaros Sziget)
anul 1906.

Tit Bud

vicariul Maramurășului.

Partea I.

DESPRE OFICIELE SACRE.

Oficiul la un sfânt căzătoriu pre ziua de Duminecă.

§. 1. La însărutul mic.

Sâmbătă după amieazi înainte de apusul soarelui preotul întrând în Biserică *stă înaintea porții împărătești* (poarta regiă) și face trei închinăciuni, și luând patrafirul (care 'l pune fătul previe pre masa dinaintea fruntariului sau 'l dă deadreptul preotului) și făcând pre dânsul semnul crucei și-l pune în grumaz și începe: *Bine este cuvântat Dumnezeuul nostru* șcl. Cantorul: *Amin*, și mai încolo, *mărire ție, Dumnezeuul nostru, mărire ție, Împărate ceresc, Sfinte Dumnezeuule, Preasfântă Trăime* și după *Tatăl nostru* zice preotul, *Că a ta este* șcl. după aceasta Cantorul: *Doamne îndurate spre noi* de 3 ori, *Mărire și acum. Veniți să ne închinăm*; apoi psalmul 103. *Binecuvintează suflete al meu*. Iar preotul stând înaintea fruntariului începe a ceti rugăciunile de la însărat, Cantorul, cetind până în capăt psalmul, zice *Mărire*

și acum și cu voce lină de trei ori *Aliluia*. *Doamne îndurâte spre noi* de 12 ori, *Mărire și acum*. Apoi pe versul domnitoriu începe, *Doamne strigat'am* și se pun stihurile însăratelor mici din Octoich (optuglasariu) pe patru, începând de la versicul: *Din (straja) vigilia deminetei*. *Mărire* a sfântului și *acum* a Născătoarei pe versul care ocure în Octoich la vecerniele mici.

Iar dacă ar fi sărbătoarea Născătoarei de Dumnezeu sau alta sărbătoare de clasa primă, atunci *Mărire și acum* tot deauna a sărbătoarei.

După aceste preotul de la locul său zice: *Cu înțelepciune dreaptă* cantorul: *Lumina lină* șcl. după aceea preotul, *să luăm aminte, pace tuturor* și cantorul cântă prochimenu: *Domnul a împărțit* de 2 ori. După aceste îndată *Învrednicește-ne* și în locul ecteniei cantorul zice: *Doamne îndurâte spre noi și Dă-ne Doamne* de 12 ori. *Mărire și acum* și trece cantorul la stichovne (versuri) și cântă un stich (versicul) a învierii a însăratelor mici, iar celelalte a sfântului dela însăratele mari cu stichurile (versurile) sale.

Mărire a sfântului de la inseratele mici, și *acuma Născătoarei* pe versul învierii din Octoich.

Iar dacă este sărbătoarea Născătoarei de Dumnezeu sau altă sărbătoare, *Mărire și acum* a sărbătoarei.

După aceste: *Acum dimiți* și după *Tatăl nostru* preotul *Că a ta este*, apoi cantorul tropariul (tropariu = slobozitoriu) învierii, *Mărire* a sfântului și *acum* a Născătoarei (bogorodnița) corespunzătoare.

Însă dacă este sărbătoarea Născătoarei de Dumnezeu sau alta sărbătoare *Mărire și acum* a sărbătoarei.

După aceste iese preotul înaintea uși împărătești și zice ectenia: *Indură-te spre noi, Dumnezeule.*

După: *Că îndurat* șcl. preotul face otpustul (deslegarea, dimiterea, slobozirea) cel mic, zicând: *Cu înțelepțiune*, cantorul: *ceea ce ești*, preotul: *Mărire ție Christoasă Dumnezeul nostru mărire ție*; cantorul: *Mărire și acum, Doamne îndură-te spre noi* de 3 ori, *părinte, binecuvântă.*

După aceste preotul întorcându-se către popor dă binecuvântarea îndatinată, apoi trage velul pe poarta împărătească, depune patrafirul sărutându-l și se duce acasă.

Observări. Dacă sfântul căzătoriu pre ziua de duminică are vedenie (nocturnum, privighiare) atunci sâmbăta sara se face însărutul mic cu 4 stichuri din Octoichu pe versul domnitoriu, de la care vers se ia apoi și bogorodnița adecă a Născătoarei. — Astfeliu de însărat e descris în acest §. Însă în Octoicile noastre românești nu în toate se face amintire despre însăratele mici, ci numai de însăratele mari, — în Octoicile rusești, precum și în cele românești mai vechi ocur ambele, și asta din cauza, că dacă litia cade pe duminică, iar sâmbăta însărutul mare după tipic nu se poate face, să aibă cantorul îndrumare pentru facerea însărătului mic.

§. 2. Cum se face însărutul mare cu litia.

Preotul cu diaconul întrând în biserică în mijlocul ei fac trei închinăciuni și întrând în altariu pe

ușa de la meazănoapte, ie pontificantele patrafirul și cădelnița, și preotul zicând rugăciunea binecuvântărei tămâiei, începe a cadî înaintea și în jurul altariului, (mergând înaintea lui fătul cu lumina aprinsă) și venind la poarta împărătească (fătul iese pe poarta dela miazăzi și stă înaintea porții împărătești zicând *porunciți*) atunci preotul deschide poarta împărătească, iese cu cădelnița și cădește înaintea porții împărătești, apoi cădește icoana lui Christos, și a P. Ver. Maria, întreagă biserica mergând înaintea lui fătul cu lumina aprinsă, după aceste reîntorcându-se stă înaintea porții regești și tămâiând în forma crucii zice: *Doamne binecuvântă*, apoi iarăș tămăcază icoana lui Christos și a P. Verg. Maria și întrând pe poarta împărătească în altariu zice cu voace înaltă: *Mărire sfintei și cei de Cloj ființă scl.* cantorul: *Amin*, și începe, *Veniți să ne înclinăm*, și zice psalmul de începătură al însăratului, iară preotul dând cădelnița fătului și făcând trei închinăciuni închide poarta împărătească și iese înaintea porții împărătești și cetește rugăciunile de la însărat.

Iară diaconul ieșind din altariu cere binecuvântarea vestmintelor și se îmbracă.

Astfeliu se face începutul după tipic.

Iar după usu este destul dacă diaconul întrând cu preotul, cere îndată binecuvântarea vestmintelor și pânăce preotul cadește biserica, se îmbracă. — Apoi preotul pre la finea psalmului însăratului mergând la locul său, se apropia cătră dănsul diaconul și cere binecuvântare pentru ecteniă și eșind zice ectenia cea mare, iară preotul rădicându-se de pe scaonul său zice cu vers înalt:

Că ție se cade. Iar diaconul rădicând orariul îl ține între cele trei degete dela mâna dreaptă și făcând trei închinăciuni, după: *Că ție se cade*, intră în altariu pe ușa de la meazăzi. — Iar cantorul după ectenia cea mică, pe versul domnitoriu cântă *Doamne, strigat'am cătră tine* și pune stichuri 10, patru din Octoich și siese a sfântului. *Mărire* a sfântului și *acum* a Născătoarei învierii (bogorodnița învierii) a versului domnitoriu.

Iar dacă este sărbătoarea Născătoarei de Dumnezeu sau alta sărbătoare *Mărire și acum* a Născătoarei sau a sărbătoarei.

Când cantorul începe a cânta stichul, *că s'a întărit îndurarea lui*, diaconul gătește cădelnița, iar pontificantele îmbrăcând felonul vine înaintea altariului și premărgându-i diaconul cu cădelnița ies ambii, împrejurând altariul, pe ușa de la meazănoapte și stau înaintea porții împărătești, iar diaconul stând de a dreapta pontificantelui și rădicând cu trei degete orariul zice: *Domnului să ne rugăm*; preotul zice *rugăciunea ieșitului*, după aceea diaconul plecându-și capul zice *Amin*, apoi făcând cu cădelnița semnul crucei zice: *cu înțelepciune dreaptă* și deschizând poarta împărătească intră în altariu, iară pontificantele stând înaintea ușei face una închinăciune, apoi intrând, înaintea altariului cu diaconul dinpreună fac încă două închinăciuni. — Preotul stă înaintea altariului, iar diaconul cadește altariul, din altariu cătră icoana lui Christos și cătră a P. V. Maria, și în urmă cătră popor; apoi preotul cu diaconul se duc la scaunul pontificantelui așezat după altariu, și pontificantele făcând asupra scaunului semnul

crucei șede, iar diaconul stă în dreapta lui, și după finirea *lumină lină*, diaconul zice: *să luăm aminte*, pontificantele, *pace tuturor*, diaconul cu *înțelepciune* scl. Cantorul cântă prochimenul, după aceste diaconul zice: *înțelepciune*, iar cantorul în mijlocul bisericii zice titlul Parimiei (cetirei), diaconul *să luăm aminte*, iară cantorul cetește cele trei parimii a sfântului sau a serbătoarei precum se întâmplă.

După cetirea parimiilor preotul și diaconul vin înaintea altariului și făcând trei închinăciuni, preotul pășește la altariu, iar diaconul eșind pe ușa de la meazănoapte zice ectenia, *să zicem toți* preotul cu viers înalt, *că bun și iubitoriu*. Cantorul: *Invrednicește-ne, Doamne, în seara aceasta*. Apoi Ectenia: *Să plinim rugăciunile*. Preotul *pace tuturor*, diaconul *Capetele noastre*, și până-ce pontificantele cântă cu viers înalt *fiă domnirea*, diaconul face trei închinăciuni și intră în altariu pe poarta de la meazăzi și stând lângă preot cere binecuvântarea tămâiei punându-o în cădelniță, — iar cantorul între aceste iese la litiă (în unele locuri în pridvorul bisericii, în altele în biserica muierilor, usul mai general este că tetrapodul seau measa gătită cu cele de lipsă să se așeze în mijlocul bisericii bărbaților) și acolo cântă stichurile dela litie a sfântului sau a serbătoarei.

Iar pontificantele premărgându-i diaconul cu cădelnița iese pe ușa de la meazănoapte și stând înaintea porței regești fac trei închinăciuni, diaconul tămâiază toată biserica, preotul se duce la tetrapod unde stând apoi și diaconul, după-ce diaconul zice: *mântuiește, Doamne popo-*

rul tău până la *auzi-ne pre noi*, care o zice preotul, după aceste tot preotul zice, *Pace tuturor*, diaconul: *Capetele voastre Domnului să le plecați*. Apoi întorcându-se ambii către apus, preotul ce-tește cântând cu viers înalt *Domnitoriule mult îndurate*.

După aceste începe cantorul stichovnele (viersuri) învierii și după-ce merge la strană cântă *Mărire* a sfântului și *acum* a Născătoarei după viersul Măririi; iar dacă e serbătoare *Mărire și acum* a serbătoarei. — Iar preotul cu diaconul (dacă d. e. au stat în pridvor sau în biserica muerilor) merg înaintea tetrapodului și preotul tămâiază tetrapodul, înse tămâiază și atunci dacă a zis rugăciunile înaintea tetrapodului.

După finirea stichurilor *acum dimiți* și după *Tatăl nostru* cantorul cântă de 2 ori *tropariul sfântului* și încă a doaua oară cu *mărire și acum* a Născătoarei pe viersul său.

Iar dacă e serbătoarea Născătoarei de Dumnezeu sau altă serbătoare, se cântă de trei ori *tropariul* serbătoarei, a doaua oară cu *mărire*, a treia oară cu *și acum*.

După aceste diaconul cerând binecuvântarea tămâiei cădește înprejurul tetrapodului și zice cu voace rădicată: *Domnului să ne rugăm*, cantorul *Doamne, îndură-te spre noi* iar pontificantele rădică cu mâna dreaptă una din pâni, zicând: *Doamne Isuse Christoase Dumnezeul nostru* și când ajunge la cuvintele *și a săturat cinci mii de oameni* pune pânea la locul său sărutându-o, și redicându-și mâna arată către pâni și zice: *însuși binecuvântă și pâmile aceste*, apoi arată spre grâu, dea-

dreapta spre vin, deastânga spre olivă, iar cantorul gătându-se rugăciunea zice *amin* și cântă de trei ori *fie numele Domnului*, după cari preotul și diaconul făcând 3 închinăciuni întră în altariu pe poarta împărătească iar cantorul cetește psalmul 33 *bine voi cuvântă pre Domnul până la versiculul și nu se vor lipsi de tot binele*.

Apoi preotul întorcându-se cătră popor dă binecuvântarea zicând *binecuvântarea Domnului*, cantorul *Amin*,

Observări. Astfeliu se servește oficiul însăratului mic de sâmbătă și a celui mare de duminica cu litia, când adevă duminica se serbează cutare sfânt ori e sărbătoare. — Inșă aceasta se practică numai în puține locuri, ci dearândul sâmbăta se face oficiul însăratului mare ori e duminica sărbătoare ori ba, ceea ce e greșală. — Inșăratul cel mare cu litia este datina a se face în zor de zi, și urmează apoi utrenia.

§. 3. Cum se face mânecarea.

(utrenia, itrosul)

După facerea închinățiunilor, pontificantele întră pe poarta împărătească în altariu, iar diaconul pe ușa dela meazănoapte, și zice din altariu preotul, *Mărire sfintei cei de o ființă* șcl. cantorul *amin*. Apoi preotul zice: *Mărire întru cei de sus* șcl. de 3 ori și *Doamne buzele mele vei deschide de 2 ori*, apoi psalmul *Doamne cât s'au înmulțit* șcl, și se citesc prin cantori toți cei 6 psalmi a mânecării, iar preotul merge la scaunul său și cetește rugăciunile mânecării, — iar diaconul după finirea psalmilor iese și zice ectenia cea mare și preotul cu vers înalt *că ție se cuvine*, iar di-

aconul cântă odată *Dumnezeu este Domnul și s'a arătat noauă*, iar cantorul cântă de 4 ori tot aceasta pe versul tropariului, după aceste diaconul închinându-se întră în altariu pe poarta de la mieznoapte.

Cantorul cântă *tropariul* învierii de 2 ori *Mărire* a sfântului și *acum* a Născătoarei învierii după versul tropariului sfântului dacă este, dacă nu, bogorodnița tropariului invierii. — Iar dacă este sărbătoare *Mărire și acum* tropariul sărbătoarei. — După finirea tropariilor diaconul ese la cetirea ecteniei celei mici, preotul zice cu vers înalt eschimațiunea. — Cantorul cântă *sedelniile* învierii pe versul ce se va întâmpla.

După stichologia întâie ectenia cea mică, după a 2 se cântă tropariile învierii: *adunarea îngerească*, cari se cântă preste tot anul în dumineci, sub aceasta cântare diaconul cădește biserica.

Iar dacă este sărbătoare, după sedelna întâia a învierii, *mărire și acum* a sărbătoarei, așa și la a doaua și la a treia, și după tropariu se cântă aliluia de 3 ori, apoi diaconul zice ectenia cea mică, iar după aceea cantorul cetește ipacoiul (sub-ascultătoriu adecă ascultare supusă) versului și cântă *polileul*, (psalmi 134 și 135) și după polileu *psalmi aleși*, iar diaconul ectenia cea mică.

Cantorul cântă sedelnele sfântului și încă ambele *Mărire* sedelna polileului, și *acum* a Născătoarei, și îndată antifoanele versului din octoichu.

Intru aceste pontificantele se îmbracă cu felonul cum și diaconul păsește la altariu și dia-

cônul zice: *să luăm aminte*, iar cantorul cântă prochimenu învierii, însă dacă este sărbătoare a Născătoarei de Dumnezeu, atunci se cetește atât evangelia cât și prochimenu sărbătoarei afară de sărbătoarea Ințrării în biserică a preacuratei vergure Maria și a Bunevestiri, dacă ar cădea pe duminica florilor, căci atunci se cântă atât prochimenu cât și Evangelia învierii cum se arată la 8 Septembre în M i n e u.

După aceste diaconul zicând *Domnului să ne rugăm* deschide poarta împărătească și cantorul zice *Doamne îndură-te spre noi*. Preotul că *sfânt ești Dumnezeu nostru*, cantorul *amin*, iar diaconul cădește altariul zicând *toată suflarea să laude pre Domnul*, iar cantorul tot aceasta de 2 ori pe versul prochimenu, și întraceea diaconul vine tămăiând înaintea porței împărătești și zice: *și pentru ca să ne învrednicim* și dând fătului cădelnița se duce lângă preot, preotul *pace tuturor*, cantorul și *spiritului tău*, diaconul cu *înțelepțiune dreaptă să ascultăm*, pontificantele *de la sfântul evangelist N. a sfintei evanghelie cetire*, cantorul, *Mărire ție Doamne*, diaconul *să luăm aminte*, preotul cetește evangelia, după care zice, *învierea lui Christos* și cantorul îndată psalmul al 50. — Preotul sărutând evangelia o închide și eșind pe poarta regiă (diaconul pe ușa de la meazinoapte) o ține pentru sărutare poporului (sau o pune pentru acest scop pe măsuța dinaintea icoanei lui Isus. Cantorul după cetirea psalmului cântă pe vers 2 *pentru rugăciunile sfinților apostoli* și acum v. 6. *pentru rugăciunile Născătoarei* și sti-

hul, *îndură-te spre noi Dumnezeule după mare îndurarea ta*, și după aceasta stichul învierii, *Înviind Isus din mormânt*,

Iar dacă este sărbătoarea Născătoarei de Dumnezeu, sau altă sărbătoare mare, se cântă Mărire și acum a acelora.

După aceste diaconul de la locul său zice: *Mântuește Doamne poporul tău*, iar preotul cu vers înalt, *cu mila și cu îndurarile*, după care diaconul intră în altariu și închide poarta regiă.

Apoi vine canonul învierii cu irimosul pe 4; a Născătoarei pe 2; a crucei se lasă afară, a sfântului pe 8. — Catavasiile variază după timp. — După a treia cântare ese diaconul și zice ectenia cea mică, preotul cu vers înalt, *că tu ești Dumnezeul nostru*, cantorul ceteste condacul, icosul și sădila sfântului, Mărire, și acum a Născătoarei aceleia.

Însă dacă este sărbătoarea Născătoarei de Dumnezeu sau alta, la a treia cântare condacul și icosul învierii, Mărire sidelna sărbătoarei, și acum, a Născătoarei aceleia.

După a 6 cântare, dacă nu e sărbătoare, condacul și icosul învierii, iar dacă e sărbătoare condacul și icosul sărbătoarei,

După a 8 cântare diaconul cere binecuvântarea tămâiei și zice cu vers înalt *pre Născătoarea de Dumnezeu* și tămâiează altariul în forma crucei și biserica întreagă. — Cantorul cântă, *mărește suflete și ceea ce ești mai onorată* și după aceste cântarea a 9.

Însă dacă e sărbătoare nu se cântă *ceea ce ești* ci numai *mărește cu pripelele* precum arată Mineul. Astfeliu și la sfânt mare *pripilul* aceluia, dacă are.

După catavasiă diaconul zice ectenia cea mică, și după aceea îndată *Sfânt este Domnul*, de 3 ori pe versul prochimenului.

După aceasta se cântă sftelna învierii (exapostilariu, luminânda) *mărire sfântului și acum a Născătoarei învierii*.

Dacă e sărbătoare, după sftelna învierii *mărire și acum* a sărbătoarei.

După aceea se cântă pe versul din Octoich, *toată suflarea* și din psalmul *lăudați* doauă versicule, iar celelalte se cetesc până la *că să facă întru dânșii* și se pun 4 stichuri a învierii și 4 a sfântului de la stichul *lăudați pre el în timpă-nă*, iar dacă n'ar ajunge se pune și stichul măririi sfântului, și se pune mărire stichul evangheliei, iar dacă ajunge, se pune *Mărire sfântului, după și acum, preabinecuvântată ești* șcl.

Dacă este sărbătoarea Născătoarei de Dumnezeu rămâne *Mărire și acum* nestrămutat, preabinecuvântată ești și stichul evangheliei se cântă după opust.

Preotul pânăce se cântă *Mărire*, se îmbracă cu felonul și merge diaconul la altariu și după finitul cântării diaconul deschide poarta regiă și zice: *Mărire ție Dumnezeului nostru celui ce ne-ai arătat lumina*. Cantorul cântă *Doxologia cea mare* stând în mijlocul bisericii, iar preotul și diaconul înaintea porței împărătești, după finirea doxologiei *sfinte Dumnezeule*, apoi tropariul învierii.

Daca este alta sărbătoare mare, tropariul aceleia.

Preotul se duce la altariu, iar diaconul rămâne în loc și zice ectenia *îndură-te spre noi* și după *că îndurat* zice ectenia *să plinim rugăciunile* și după eschimațiune cu vers înalt preotul zice *pace tuturor*, diaconul: *capetele voastre*, preotul cu vers înalt eschimațiunea, diaconul *preaînțelepțiune*, pontificantele deslegarea deplină (opustul mare.)

Iar dacă este sărbătoarea Născătoarei de Dumnezeu, atunci cu prochimenul rămâne și evangelia până după Doxologia cea mare, când la cântarea *sfinte Dumnezeule* preotul cu diaconul face vohodul (eșirea) cu evangelia după datină zicând diaconul, *cu înțelepțiune dreaptă*, cantorul cântă cântarea înțrării, după aceea tropariul învierii pe versul domnitoriu, *Mărire* tropariul sfântului și *acum* iarăș tropariul; după aceste diaconul zice *să luăm aminte*, pontificantele *pace tuturor*, diaconul *cu înțelepțiune*, cantorul cântă prochimenul învierii, iar preotul cetește evangelia învierii, iar diaconul ese îndată și zice cele două ectenii și se face opustul mare.

Observări. După tipicul vechiu cătră mănecare se legă și oara întâia, începând cantorul înainte de opust *veniți să ne închinăm*, șcl. și după oara întâie se făcea opustul. Acum această se face numai în postul mare în zilele comune.

De sine se înțelege, cumcă în lipsa de diacon, preotul tămăicază și zice rugățiunile și ecteniile prescrise pentru diacon.

§. 4. Absolvirea oarelor.

Atât oara întâia, cât și celelalte se cetesc și se încep de arându-l dela: *bine este cuvântat Dumnezeu nostru, Impărate ceresc* șcl. iară după psalmul al treilea *Mărire și acum, aliluia* de 3 ori, *Mărire* tropariul învierii și *acum* a Născătoarei (la oara întâia *ce te vom chiema*) după *Tatăl nostru* condacul învierii, apoi *Doamne îndură-te spre noi* de 40 de ori, (e datina a se zice de 3 ori.) *Cela ce in tot timpul* șcl. apoi rugăciunea *Christoase lumina cea adevărată* și opustul.

După tipicul vechiu atât la oara întâia, cât și la celelalte după psalmi se pune tropariul învierii fără mărire. *Mărire* tropariul sfântului, și *acum* a Născătoarei de la oară. Iar după întreire (de 3 ori Sfinte Dumnezeule) la oara întâia condacul sfântului, la celelalte a învierii.

Oarele 3, 6, 9 le absolvim astfel. La a 3 și 9 tropariul sfântului, și după întreire condacul aceluia. La a 6 tropariul sărbătoarei. Iar dacă e sărbătoarea Născătoarei de Dumnezeu sau alta sărbătoare, atunci afară de oara întâia la celelalte se zic tropariul și condacul sărbătoarei.

OBSERVĂRI: Oara întâia însemnează ducerea lui Christos de la Pilat la Caiafa.

A treia pogorirea Spiritului sfânt asupra sfinților apostoli.

A șesa spinii coroanei lui Isus.

A noaua punerea pre cruce alui Isus.

La întipuitoarie.

(Obednița oarelor.)

După psalmi și după *fericiți* se cetește epistoala și evangelia, după aceea *adă-ți aminte de noi Doamne*, și după *Tatăl nostru* condacul învierii, *mărire* a sfântului și *acum* a Născătoarei *ceea ce ești folositoare, Doamne îndură-te spre noi* de 3 ori, *prea sfântă Treime de o ființă* apoi opustul (finitul.)

Apoi urmează îndrumarea cea înainte și după prânz, adeca a amentirilor.

La dupăcinariu.

(pavecernița)

Se face după însărutul mic înainte de sărbători și se începe: *Bine este cuvântat, împărate cereșe*, după psalmi și credeu urmează canonul dupăcinariului sau a Născătoarei de Dumnezeu a versului, sau canonul altui sfânt care nu se serbează, a cărui oficiu se lasă din ceva cauză, de exemplu nu poate intra la utrenia din alta ziuă.

(Sunt adecă zile preste an în cari debue să se facă oficiul alor 2—3 sfinți, carii au canoane, dreptaceea ca să nu se îngământădească oficiile la utreniă, canonul unuia dintre sfinți se cetește la pavecerniță, sau când pre lângă sărbătoare este și sfânt care are canon, acela așîșderea se cetește la pavecerniță.)

Insă în sărbătorile decretate și a Născătoarei de Dumnezeu până la octava sărbătoarei, asemenea dacă ar fi sărbătoarea cutărui sfânt, care are liță, nu zicem canonul pavecerniței Născătoarei,

ci acela e datina a se lăsa și se pune numai cântarea a 9 cu pripilul sărbătoarei, și după aceea îndată întreirea, după *Tatăl nostru* ipacoiul versului dacă e sâmbăta sara la însărat, din contra ca mai sus. — După *Doamne îndură-te spre noi* de 40 ori, *cela ce în tot timpul* și celelalte în ord, și după rugăciunea către Născătoarea de Dumnezeu tropariile *îndură-te spre noi Doamne* și opustul mic; apoi în urmă ectenia *să ne rugăm pentru toți* până la amentirea morților dacă e polunosniță, dacă e litiă, polunosnița se lasă.

OBSERVĂRI. Mineele cele rânduite pe 12 luni dau întru toate îndrumările celea de lipsă, astfel și pentru canoanele sărbătorilor și a sfinților, — însă pentru unele dumineci sunt îndrumări și în triod cum d. e. pentru sâmbăta înainte de duminica fariseului și a vameșului, a fiului rătăcit șcl. e spus, cumcă canonul sfântului căzătoriu pe aceea duminică este a se ceti la pavecernița de sâmbăta, iar a sfinților sau sfântului de sâmbăta la pavecernița ori carei zile din săptămână dacă sfântul n'are evangeliă și doxologiă, căci atunci în aceea zi debue să se cetească și canonul.

Despre sărbătorile decretate și a Născătoarei de Dumnezeu căzătoare pe ziua de Duminică.

1. Drebuie a ști, cumcă dacă sărbătoarea cade pe ziua de duminică, cum sunt sărbătorile: Nașterea lui Isus Christos, Botezul Domnului, Pogorirea Spiritului sfânt, Schimbarea la față, Înălțarea Crucii, atunci nu se cântă nimic a învierii, nici stichurile, nici adunarea îngerească, neci an-

tifoanele versului, nici evangelia învierii, nici *Invierea lui Christos*, afară de ziua crucei, care de ar cădea și duminică, se zice: *Invierea lui Christos*, după a 9 peasnă se cântă *Sfânt este Domnul Dumnezeu nostru*.

2. La sărbătorile decretate căzătoare pe ziua de duminică *din tinerețele mele* nu se lasă, iar *ceea ce ești mai onorată*, se lasă și se cântă numai *irmosul*.

3. Debut a se ști, cumcă în sărbătorile Născătoarei de Dumnezeu căzătoare pe ziua de Duminică (precum și în ziua hramului bisericii) la utreniă se zice prochimenu, evangelia, precum și la a 6 peasnă condacul și icosul sărbătoarei.

În urmă se înseamnă: sub sărbători decretate se înțeleg acele sărbători, cari au litiă și oficiu întreg, cum sunt: Duminecele, sărbătorile Născătoarei de Dumnezeu, Tăierea Capului s. Joanu, ss. apostoli Petru și Pavelu, și Hramul bisericii.

Sunt alte sărbători, cari se zic de mijloc, în cari la utrenie se face și litiă, și se adaugă și canonul Născătoarei de Dumnezeu, ; dintre aceste sunt unele cari nu au litiă, au însă polileu și Doxologia cea mare.

În urmă sunt unele sărbători mici, având stichuri 6 cu Doxologia mare, fără polileu.

Alte sărbători apoi a sfântului, cari au numai 3 stichuri și canonul pe 4.

§. 5. *Despre sfântul cu polileu căzătoriu pe ziua de Duminică.*

La însărat și la mânecare dacă se face cu litiă, le are toate ca și la sfântul care se onorează

cu litiă, cu excepțiune cumcă la mânecare se pune canonul învierii cu irmos pe 4, a Crucei pe 2, a Sfântului pe 6.

Insă dacă sunt doi sfinți, canonul crucei se lasă și se pune a ambilor sfinți pe 8.

§. 6. *Despre sfântul cu 6 (stichuri) fără polileu, căzătoriu pe ziua de Dumineca.*

La *La Doamne strigat'am* stichurile învierii pe 6; a sfântului 4. *Mărire* a sfântului, și acum bogorodnicea învierii pe versul domnitoriu.

Stichoavnele învierii, *Mărire* a sfântului și acum a Născătoarei pe versul mărirei, iar celelalte după datină.

La *Dumnezeu este Domnul* tropariul învierii de 2 ori, *Mărire* a sfântului și acum a Născătoarei învierii pe versul tropariului sfântului.

Celelalte toate a învierii până la canon, la care se pune canonul învierii cu irmos pe 4, a sfântului cu mărire pe 4. La stichuri, dacă nu are, se pun a învierii, *Mărire* Stichira Evangheliei și acum *preabinecuvântată ești*. Canonul Crucei se lasă. A Născătoarei se pune pe 4.

La oare tropariul învierii, mărire a sfântului, condacul învierii.

§. 7. *Despre un sfânt, seau doi sfinți cari nu se serbează căzători în ziua de Duminecă.*

La înserat stichurile învierii 7, a sfântului 3. — Dacă sunt doi sfinți a învierii 4, a sfântului celui dintâiu 3, aceluia al doilea așisderea 3. *Mărire* sfântului ântâiu dacă are, iar dacă nu *Mărire* și acum a versului învierii. — Dacă unul

din sfinți se serbează, atunci se pun a învierii 3, a sfântului care nu se serbează 3, a căruia se serbează 4, *Mărire* aceluia care se serbează și *acum* a versului învierii.

Stichovnele învierii *Mărire* a sfântului, și dacă sunt doi sfinți carii nu se serbează, *mărire* aceluia al doilea, dacă unul se serbează *mărire* aceluia, și *acum* a Născătoarei pe versul măririi.

După *acum dimiti* tropariul învierii, *Mărire* a sfântului și *acum* a Născătoarei învierii. Dacă sfântul n'are tropariu *Mărire* și *acum* a Născătoarei învierii.

Dacă sfinții au troparele sale, atunci tropariul celui al doilea se omite deoarece-ce la înserat nici când nu se cântă 4 troparie; însc nu se poate împută de greșală, dacă cantorul la *mărire* adaugă și tropariul sfântului al doilea; dară dacă unul dintre dâșii se serbează se cântă tropariul aceluia.

La mânecare tropariul învierii de 2 ori *Mărire* sfântului dacă are, și *acum* a Născătoarei învierii pe versul învierii. Dacă ambii sfinți au troparele sale, atunci tropariul învierii odată, a sfântului întâiu odată, *Mărire* a sfântului al doilea, și *acum* a Născătoarei învierii pe versul măririi, celelalte a învierii — Canonul învierii cu irmos pe 4, a Crucei pe 3, a Născătoarei pe 3, a sfântului pe 4. — Dacă sunt doi sfinți, canonul învierii cu irmos pe 4, a Născătoarei pe 2, a sfinților pe 8, câte 4 a unuia.

Dacă se serbează unul dintre sfinți, a învierii 4, a sfântului care nu se serbează 4, aceluia care se serbează 6. După a treia peasnă

condacul și icosul și sadelna sfântului. Mărire și acum a Născătoarei aceleia.

Dacă sunt doi sfinți *condacul și icosul* celui întâiu și celui al doilea. *Sidelna sfântului întâiu, Mărire sidelna celui al doilea, și acum a Născătoarei aceleia.*

După peasna a 6, *condacul și icosul* învierii, și aceste tot deauna, afară de serbătoare decretată seau hramul bisericeii.

După a 9 peasnă *Svetilna* învierii, *Mărire sfântului, și acum a Născătoarei învierii.* Dacă sunt doi sfinți, a celui din tâiu fără al doilea cu mărire.

La laude vezi paragraful premergătoriu, la oare vezi § următoriu și observările la § 17 cu aceea excepțiune, că dacă ar fi doi sfinți, tropariile și condacele aceloră se schimbă.

La liturgiă tropariul învierii, mărire a sfântului și acum a Născătoarei.

§. 8. *Despre sfântul cu 4 seau cu 6, seau cu polileu căzătoriu pe ziua de duminică înainte seau după serbare.*

La înseratele mari stichurile din Octoich 4 a învierii, 3 a serbătoarei, 3 a sfântului, dacă are pe 4, iară dacă sfântul are 6, seau polileu, atunci din octoich 3, — a serbătoarei 3, a sfântului 4. *Mărire sfântului* dacă are, dacă n'are, *Mărire a serbătoarei, și acum a învierii.*

Dacă e litiă se pun a aceleia după datină *Mărire sfântului și acum a serbătoarei.* La stichovnele învierii *mărire și acum* precum la litiă. — La binecuvântarea pânilor tropariul sfântului care

se serbează de 2 ori, *mărire și acum* a serbătoarei.

Dacă nu este litiă, după *acum dimiți* tropariul învierii, *mărire* sfântului și *acum* a serbătoarei.

La mânecare tropariul învierii de 2 ori, *mărire* sfântului și *acum* a serbătoarei. — Canonul învierii cu irmos pe 4, a Născătoarei 2, a serbătoarei 4, a sfântului 4. În locul catavasielor se pune irmosul serbătoarei.

Însă dacă sfântul are polileu, atunci canonul învierii cu irmos pe 4, a serbătoarei 4, a sfântului 6.

După a 3 peasnă condacul și icosul serbătoarei și a sfântului. *Mărire* sedilna sfântului, dacă are, și *acum* a serbătoarei, dacă n'are sfântul, *mărire și acum* sidelna serbătoarei.

După a 9 peasnă svetilna învierii, *mărire* sfântului, dacă are, și *acum* a serbătoarei, — dacă n'are, *mărire și acum* a serbătoarei.

La laude a învierii 4, a sfântului, dacă are 4, cu *mărire* aceluia și cu stichurile stichovnelor învierii.

Dacă nu are sfântul, atunci a serbătoarei, *mărire*, stichira evangheliei, și *acum*, preabinecuvântată ești.

La oare tropariile și condacele învierii, iar a sfântului se schimbă. — Vezi paragraful 3.

La obedniță le împreunăăm toate. — La liturgiă tropariul învierii și a serbătoarei, *mărire și acum* condacul serbătoarei.

Dacă sfântul are la scala arătătoare tropariu, atunci după a serbătoarei tropariul sfântului, mă-

rire condacul sfântului, și acum a serbătoarei. Prochimenul, Epistola, și Evangelia zilei și a sfântului, dacă are la scală, dacă nu, atunci prochimenul zilei și a serbătoarei, epistola și evangelia numai a zilei.

§. 9. *Cum se face oficiul serbătorilor și a Născătoarei de Dzeu cazătoare pe ziua de duminică și despre octava lor,*

La înserat din octoih 4, a serbătoarei 6, *mărire și acum* a învierii. La stichovne că și altă dată.

După *acum dimiți* dacă nu e binecuvântarea pânilor *tropariul* învierii, *mărire și acum* a serbătoarei, iar dacă este litiă caută § 2.

La mânecare *tropariul* învierii de 2 ori, *mărire și acum* a serbătoarei până la canonul învierii.

Canonul învierii cu irmos pe 4, a Născătoarei 2, și canonul ântâiu a Născătoarei fără irmos pe 4, și al doilea pe 4, iar dacă serbătoarea are barem un canon, se pune acela pe 8. Catavasiile serbătoarei. La 3, 6, 9, caută mai sus §. 3. La laude stichurile învierii 4 a serbătoarei cu stichul *mărire* pe 4, *Mărire* stichul evangheliei, și *acum preabinecuvântată ești*.

La oare precum s'a arătat mai sus la §. 4.

La liturgiă *tropariul* învierii și a serbătoarei; prochimenul, epistola, evangelia și priceasna învierii și a serbătoarei, și aceste așa se cântă și se citesc și la octava serbătoarei Întrării în biserică, a Nașterii și a Adormirii Născătoarei de Dumnezeu; însă pre lângă toate aceste în octava

serbătorilor decretate cum sunt, a Nașterii lui Isus, a Intrării în biserică, a Intîmpinării, a buneii vestiri, și a Schimbării la față deși se pun prochimenu și priceasna serbătoarei, epistola și evangelia nu a serbătoarei, ci a zilei, și, dacă octava ar cădea în zi de duminică, a învierii.

§. 10. *Despre sfântul cu litiă căzătoriu pe ori care ziuă comună, afară de sâmbăta.*

La înseratul mic punem stichuri 4. *Mărire* sfântului, și *acum* a Născătoarei care se află acolo, iar dacă e serbătoaria decretată seau a Născătoarei de Dumnezeu *mărire și acum* a serbătoarei, stichovnele toate a sfântului, *Mărire și acum* ca mai înainte.

După *acum dimiți* tropariul sfântului, *mărire și acum* a Născătoarei învierii pe versul tropariului sfântului, însă dacă e serbătoare decretată, seau a Născătoarei, numai a serbătoarei odată, precum mai sus în §. 2.

La înseratele mari punem stichuri. 8. *Mărire* sfântului și *acum* a Născătoarei învierii din octoich pe versul mărirei. Dacă e serbătoare decretată seau a Născătoarei *mărire și acum* a serbătoarei.

La litiă toate după rîndul lor afară de și *acum* dacă nu-l are sfântul se pune a învierii a stichovnei a doaua pe versul mărirei. In serbători *mărire și acum* a serbătorilor. La binecuvântarea pînilor tropariul sfântului de 2 ori, a doaua oară cu *mărire și acum*; dacă este serbătoare decretată seau a Născătoarei tropariul serbătoarei de 3 ori, a treia oară cu *mărire și acum*.

La mânecare *tropariul* sfântului de 2 ori, *mărire și acum* a Născătoarei învierii pe versul mării, după aceea sidelnele, polileul cu pripelele și sidilna polileului, apoi antifonul versului 4, prochimenul și evangelia sfântului, psalm 50, *mărire pentru rugăciunile Născătoarei* (sau cutare sfânt,) și *acum* pentru Născătoare, după aceea *îndură-te spre noi*, stichul sfântului dacă este, iar dacă e sărbătoare *mărire și acum* a sărbătoarei, dacă e sărbătoarea Născătoarei de Dumnezeu vezi §. 2, sau *mărire și acum* a stichirei.

Canonul Născătoarei de Dumnezeu cu irmos pe 6, unul din doaua aflătoare în trifoliu, unde se zice la prasnicele sfinților celor mari.

OBSERVĂRI. Trifoliu, trifoloi, înlocuește mineele celea mari lunari, și dă îndrumări la oficiile sfinților mai mari. Trifoliul adevca anflologion se află și în bisericile noastre, cantorii le zic mineu, însă sunt numai un estras din mineu.

Dacă sfântul are doauă canoane, ambele se pun pe 8. Dacă e sărbătoare decretată sau a Născătoarei, atunci se pune întreg canonul sărbătoarei.

Dupa peasna a 3, sidelna sfântului, *mărire și acum* a Născătoarei aceluia, dupa a 6, condacul și icosul sfântului, după a 9, nu se cântă ceea ce ești mai onorată, ci cântările sfântului, svetilna, *mărire și acum* a Născătoarei aceleia.

La laude stichurile sfântului pre 4, *mărire și acum* a Născătoarei acolo aflătoare. — Dacă e sărbătoare decretată sau a Născătoarei *mărire și acum* a sărbătoarei. — După *Mărire întru cei*

de sus tropariul sfântului, mărire și acum a Născătoarei ce este. — Dacă e sărbătoare decretată, sau a Născătoarei tropariul sfântului odată.

La oare tropariul și condacul sfântului. La liturgiă tropariul sfântului, *mărire* condacul aceuia, *și acum* a Născătoarei.

Dacă e sărbătoarea Născătoarei de Dumnezeu sau alta decretată, *mărire și acum*, condacul sărbătoarei, prochimenul. epistola și evangelia după scală, în loc de: cuvine-se cu adevărat se cântă imnul al 9-lea cu irmos, adeca, marește cu irmos.

§. 11. Despre sfântul cu polileu căzătoriu în ori care ziuă de sărbătoare, afară de ziua sâmbetei.

La însărate, mânecare și liturgie toate ca și la sfântul care are litiă, cu excepțiune cumcă după Doamne strigat'am se pun stichurile pe 6, sau după placul celui mai mare pe 8. — Se face ieșire, prochimenul zilei, și parimiile precum s'a arătat în paragraful premergătoriu.

La pavecerniță după canon și întreire condacul sfântului, celelalte ca în §. 4. la pavecernițe. — La polunosniță după întâia întreire tropariul, după a doaua condacul sfântului.

La liturgiă prochimenul, evangelia și priceasna sfântului.

§. 12. Insăratul fără eșire (fără vohod) și despre sfântul cu doxologia cea mare fără polileu.

Insăratele fără eșire se fac așa precum cele cu eșire, cu aceea excepțiune, cumcă la însăratul

fără vohod și la mânecare fără doxologia diaconul n'are nici o funcțiune.

Pontificantele după psalm zice ectenia cea mare, după aceea cathisma și ectenia cea mică. Dar trebuie a se ști cumcă în Dumineci la în-sărat și la sărbători și la hramul bisericei cathisma nu se cântă, nici când este litiă și atunci nu se zice nici ectenia cea mică ci îndată după ectenia cea mare cantorul începe pe versul sfântului *Doamne strigat-am.*

După aceea stichurile pe 6, mărire și acum ce se află a Născătoarei. Apoi pontificantele zice fără eșire, *cu înțelepțiune dreaptă.* Lumina lină, prochimenul zilei și îndată *invrednicește-ne,* după aceea *să plinim rugăciunile,* apoi stichovnele din octoich, *mărire* sfântului și acum a Născătoarei pe versul *curinte.*

Când nu este eșire se cântă stichovna din octoich, când este vohod a sfântului. (Vezi îndrumarea la 4 Dec.)

Apoi *acum dimiți* și după Tatăl nostru tropariul sfântului, *mărire și acum* a Născătoarei invierei pe versul tropariului, după aceea ectenia *îndură-te spre noi,* și în urmă opustul cel mic.

Pavecernița precum s'a arătat mai sus în §. 4. cu excepțiune cumcă după cetirea psalmilor și a credeului se cetește canonul pavecerniței, *cuvine-se cu adevărat.* — După Tatăl nostru tropariul chramului lui Christos sau a Născătoarei, apoi tropariul zilei și *Dzeul părinților.* *Mărire* cu sfinții fă răpaus, și *acum* pentru rugăciunile. Doamne îndură-te spre noi de 40 ori. Cela ce în tot timpul.

Demineața începem polunosnița zilei (meazinopteriul) în ordul său, cu escepțiune, cumcă după psalmul 50 începem: *fericiți cei fără maculă*, de oarece alta dată când sfântul se serbează și are polileu, atât la pavecernița după canon numai *condacul* sfântului se pune, așa și aici după întreire se zice numai tropariul aceluia și se continuă Doamne îndură-te de 40 ori. *Cela ce în tot timpul*, care rugăciune se zice înaintea porței împărătești. După a doaua întreire numai *condacul* sfântului, și îndată Doamne îndură-te spre noi 12, și tropariile, îndură-te spre noi, și ectenia cu opust. Apoi urmează mânecarea.

La mânecare tropariul sfântului de doauă ori. Mărire și acum, tropariul Născătoarei pe versul tropariul sfântului, sidelnele din octoich, canoanele amândoauă din octoichul zilei pe 8 fără de a mucenicilor (martirilor, la mânecările pentru zilele comune strofele 3 și 4 sunt a martirilor, la utreniile de dumineci canonul martirilor nu este) a sfântului 6.

Celelalte a mânecării și liturgiei, precum și de la oare se pun ale sfântului și ale zilei.

§. 13. *Despre sfântul cu 6: fără doxologia cea mare căzătoriu pe ori care ziuă a săptămânei afară de ziua sâmbetei.*

La însărat stichurile pe 6 *mărire* sfântului și *acum* a Născătoarei pe versul mărirei. — La stichovne stichurile din octoich, — când nu este vohod la însărat *mărire* sfântului și *acum* a Născătoarei pe acelaș vers. După aceea *acum dimiți*.

OBSERVĂRI. Față de troparele zilelor de serbătoare nu convin tipicele nici datinile. — Așa la înserate după *acum dimiti* unii nu pun nici odată tropariul zilei, precum nici la mâncare, ci tot-deauna a sfântului, Mărire și acum a Născătoarei. Însă e mai sigur a urmă înviațiunile bisericești, după cari când ocure octoichul cu mineiul, se pune tropariul sfântului și a zilei, precum și în Dumineci a învierii.

Asemenea și în celelalte zile de serbători se pune mai ântâiu oficiul zilei, deși după înviațiune canonul, svetilna, la liturgiă tropariul zilei se prepun, și numai la înserate și mâncare se omit troparele zilei.

La mâncare tropariul zilei de două ori, *Mărire sfântului și acum* a Născătoarei dintre cele mici (adecă dintre troparele Născ. de Dumnezeu ce se cântă preste tot anul la înserat și la mâncare șcl.) pe versul mării și ectenia cea mică, după care urmează sidealna octoichului, apoi după 1 și a 2 sidealnă și după troparie ecteniile cele mici, după a 3 sidealnă se zice numai Doamne îndură-te de 3 ori, *Mărire și acum* și îndată psalm. 50, pentru că nu este nici polileu, nici evangeliă, nici doxologiă.

Canoanele ambele a zilei din octoich, (afară de a martirilor) și a sfântului pe 6. După peasna a 3, sidealna sfântului *Mărire și acum* a Născătoarei aceluiaș. După a 6. condacul și icosul aceluia. După a 9 svetilna zilei, mărire sfântului, și acum a Născătoarei zilei.

La laude stichirile sfântului 4. *Mărire și acum* acolo aflătoare.

După stichiri de oarece nu este doxologia cea mare, preotul zice de la scaunul său, adecă nu dinaintea altariului, *mărire celui ce ne-ai arătat* și cantorul citește *mărire întru cei de sus*, după-aceea urmează ectenia să *plinim rugățiunile* și apoi cu vers înalt stichovnele octoichului cu stichirile îndatinat. — *Mărire* sfântului dacă are, și *acum* a Născătoarei după versul curinte, când adecă sfântul n'are nimic la laude.

Apoi *bine este a se mărturisî*, după aceea întreirea și după Tatăl nostru tropariul ca și la înserate, seau tropariul, și *acum* a Născătoarei din troparele mici. Ectenia *îndură-te spre noi* după aceea opustul.

Și aceste urmează tot-deauna așa, când nu este doxologia cea mare.

Se înseamnă cumcă în zilele de mercuri și vineri în locul stichurilor Născătoarei cântăm stichurile crucei, afară de casul când e Doxologia mare, cum e in 4 Decembre.

La Pavecerniță și polunosniță toate le punem a zilei.

La oara 1. tropariul zilei, *Mărire* sfântului și *acum* a Născătoarei zilei.

La liturgiă tropariul zilei și a sfântului, condacul zilei. *Mărire* condacul sfântului și *acum* a Născătoarei, celelalte a zilei și a sfântului.

§. 14. Despre unul seau doi sfinți, cari nu se serbează, căzători în zi de serbătoare afară de ziua sâmbetei.

La înserat stichurile din octoich 3, și a sfântului 3. Dacă sunt doi sfinți atunci, lăsând stichurile din octoich, punem a sfinților câte 3

Mărire sfântului și acum a Născătoarei crucei, dacă e mercuria seau vinerea, dacă nu, a Născătoarei zilei. — Dacă sunt doi sfinți *Mărire sfântului ântâiu și acum* a Născătoarei pe versul mărirei.

La stihovne *mărire sfântului* din octoich și *acum* a Născătoarei pe versul mărirei. După *acum dimiți* tropariul zilei. *Mărire sfântului și acum* a Născătoarei din cele mici pe versul mărirei.

La pavecerniță și polunoșniță vezi paragraful premergătoriu.

La mânecare tropariul zilei de 2 ori *Mărire sfântului și acum* a Născătoarei care e la înserat.

Dacă sunt 2 sfinți, tropariul zilei o dată și a sfântului ântâiu o dată, *mărire sfântului* al doilea și *acum* a Născătoarei pe versul mărirei, Celelalte de rând. Canoanele amândoaue din octoich, a zilei și a sfântului pe 4. Dacă sunt doi sfinți, canonul octoichului celui de ântâiu pe 6, a sfinților pe 8, câte 4 unuia.

După peasna a treia sidelna sfântului, *mărire și acum* a Născătoarei aceluia. După a 6, condacul și icosul zilei. Dacă sunt doi sfinți, după a treia peasnă, condacul, icosul sfântului al doilea, sidalna celui dintâiu, *mărire* celui al doilea, și *acum* a Născătoarei aceluia. — După a 6 con dacul și icosul celui dintâiu. După a 9, svetilna zilei, *mărire sfântului și acum* a Născătoarei zî- lei. Dacă sunt doi sfinți, svetilna zilei, svetilna sfântului întâiu, *mărire* celui al doilea, și *acum* a Născătoarei zilei, cătră cari în zilele de mercuri și vineri se adaug și a crucei, și după aceste nu sunt nici laude, nici doxologia cea mare, ci numai stichovna din octoich după ectenia: *Să plinim rugăciunile,*

La oare ca mai sus. — La liturgiă oficiul zilei și a sfântului dacă are epistoală și evangeliă, altcum toate le punem ale zilei.

§. 15. *Despre sfântul cu Litiă sau polileu înainte și după prăznuire, afară de ziua sâmbetei și a duminelui.*

La înseratele mici stichurile sfântului pe 4 *Mărire și acum* a serbătoarei. După *acum dimiți* tropariul sfântului, *Mărire și acum* a serbătoarei. La pavecerniță condacul sfântului.

La înseratele mari stichurile serbătoarei 3 a sfântului 5, *Mărire sfântului și acum* a serbătoarei. Prochimenul zilei și parimiile sfântului.

La litiă stichurile sfântului în rând, *mărire sfântului și acum* a serbătoarei. La binecuvântarea pânilor tropariul sfântului de 2 ori *Mărire și acum* a serbătoarei. Dacă nu este litiă după *acum dimiți* tropariul sfântului, — *Mărire și acum* a serbătoarei. La polunosniță după întâia întreire tropariul, după a doaua condacul sfântului.

La mânecare, tropariul serbătoarei de 2 ori, *mărire* a sfântului și *acum* a serbătoarei, sidelnele numai a sfântului, *mărire și acum* a serbătoarei, polileul și sidelna sfântului, *mărire și acum* a serbătoarei. După aceea, din tinerețele mele, prochimien, evangeliia și stichira sfântului.

Canonul serbătoarei cu irmos pe 6, și a sfântului pe 8. După a 3 peasnă condacul și icosul serbătoarei și sidelna sfântului, *mărire și acum* a serbătoarei. După a 6, condacul și icosul sfântului, *mărire și acum* a serbătoarei, La laude, a serbătoarei 3, a sfântului 3, sau lăsând a serbătoarei numai a sfântului 4. *Mărire* a sfântului și

acum a serbătoarei. După doxologia tropariul sfântului, *mărire* și *acum* a serbătoarei și opusul. Vezi august 15,

La oare tropariul serbătoarei, *mărire* a sfântului și *acum* a Născătoarei de la oară, după Tatăl nostru schimbăm condacul. Vezi paragrafi următori.

§. 16. *Despre unul sau doi sfinți, cari au 4, sau 6 stichuri, înainte sau după prăznuire, afară de ziua sâmbetei și a duminicii.*

La înserate stichurile serbătoarei 3, a sfântului 3. Dacă sunt doi sfinți, atunci lăsând a serbătoarei punem a sfinților pe 6, câte 3 de la unul. — *Mărire* a sfântului și *acum* a serbătoarei. — La stichovne stichurile serbătoarei. — După *acum dimiți* tropariul sfântului, *mărire* și *acum* a serbătoarei. Dacă sunt doi sfinți, tropariul sfântului întâiu, *mărire* tropariul sfântului al doilea, și *acum* a serbătoarei.

La pavcernița condacul serbătoarei, — așișderea și la polunosniță.

Observare. — Serbătorile lui Isus Christos și a Născătoarei de Dumnezeu au înainte și după prăznuire, — și când se începe antepăznuirea, octoichul zilei rămâne afară, pânăce nu trece octava praznicului.

La utreniă tropariul serbătoarei de două ori, *mărire* a sfântului și *acum* a serbătoarei. Dacă sunt doi sfinți, tropariul serbătoarei odată, și a sfântului întâiu odată, *Mărire* tropariul sfântului al doilea și *acum* a serbătoarei.

Canonul serbătoarei cu irmos pe 8, și a sfântului 4. Iar dacă sunt doi sfinți, canonul serbă-

toarei pe 6, și a sfinților pe 6. — După peasna a 3, condacul sfântului sau a sfinților icosul și sidalna. Dacă sunt doi sfinți *mărire* a sidalnei, a doaua a sfântului și *acum* a serbătoarei. — Dacă sfântul are pe 6, atunci după peasna a treia condacul și icosul serbătoarei, după a 6, condacul și icosul sfântului, după a 9 svetilna sfântului, *mărire și acum* a serbătoarei.

La stichovna laudelor stichurile serbătoarei, *mărire* a sfântului dacă are, dacă nu, *mărire și acum* a serbătoarei,

La oare tropariul serbătoarei, *mărire* a sfântului, și *acum* a Născătoarei, după Tatăl nostru condacul serbătoarei la toate oarele precum arată la 9 septembrie, dacă e un sfânt, iar dacă sunt doi, schimbăm troparele.

La liturgiă tropariul serbătoarei și a sfântului dacă are oficiul său la colonne, *mărire* condacul sfântului, și *acum* condacul serbătoarei; prochimenul și priceasna serbătoarei, epistoala și evangelia zilei și a sfântului, și dacă sfântul nu are nici epistoală, atunci prochimenul și priceasna serbătoarei, epistoala și evangelia zilei.

§. 17. *Observațiuni ținânde în funcțiuni în ziua de sâmbătă.*

1. Dacă pe ziua de sâmbăta cade sfânt, care are litiă, sau numai polileu, oficiul îl împlinim precum în paragrafi 10 și 11 cu excepțiune, cumcă la înseratele mari la *Doamne strigat' am* se cântă și *acum* a Născătoarei învierii pe versul ce se va întâmpla, și după *acum dimiți* dacă nu este litiă, asemenea și la mânecare după *Dumnezeu este Domnul* și după doxologie se pune și *acum*

a Născătoarei învierii pe versul curinte pentru întropțirea versului.

Față de canoane, dacă hramul e a lui Christos sau a Născătoarei, se cetesc mai întâiu a hramului pe 6, a sfântului, pe 8, — înse dacă este hramul sfântului, atunci a hramului toate se lasă afară și se pun a Născătoarei pe 6 și a sfântului pe 8, și aceasta totdeauna așa, când pe ziua de sâmbăta cade doxologia.

La liturgia sfântului care are polileu și Doxologia, prochimenul, epistoala, evangelia și cuminecariul așa le rânduim ca mai întâiu să urmeze a sfântului apoi a zilei.

2. A se ști, că dacă ar cădea ziua sâmbetei înainte sau după prăznuire, la *Doamne strigat'am Mărire serbătoarei și acum* a Născătoarei învierii pe versul *ce se va întâmpla*.

La mânecare lăsăm ale hramului și se pun în rând numai a serbătoarei și a sfântului, drept aceea dacă se pun a sfântului pe 8, atunci a serbătoarei pe 6. Dacă sunt doi sfinți, vezi îndrumările la 2 sfinți.

3 Se însamnă, că dacă ar cădea pe ziua de sâmbăta sfânt care are pe 6, fără doxologia, sau doi sau unul pe 4, atunci oficiul se face ca și în § 13. cu excepțiune că și *acum* se cântă a Născătoarei învierii — Canoane se pun trei, a sfântului cu irmos pe 6, a hramului pe 4, și din octoich a martirilor pe 4, se cetesc în ziua premergătoare, adeca vinerea, la pavecerniță după canonul Născătoarei. Dacă sunt doi sfinți, lăsăm octoichul, și punem a sfântului pe 6, a celui alalt pe 4, și a hramului 4. Inse dacă hramul e a lui

Christos sau a Născătoarei, mai întâiu a hramului tot de una pe 6, și a sfinților câte 4, a unuia.

Dacă e un sfânt, a aceluia pe 4, și din octoich iarăș 4. După peasna a treia sidelna sfântului. *Mărire și acum* a Născătoarei aceluia, după a 6 condacul și icosul sfântului, după a 9 svetilna sfântului. *Mărire* din octoich și *acum* a Născătoarei. La laude stichurile sfântului, dacă are stichurile lui, a laudelor din octoich le punem la stichovne.

4. La liturgiă în ziua de sâmbătă se pune tropariul zilei sau a sfântului, dacă are oficiu în colonne. Iar dacă n'are, după tropariul pentru morți, *adă-ți aminte Doamne. Mărire* condacul, cu *sfinții fă odihnă, și acum* condacul zilei; — prochimen, epistoala, evangelia și cuminecariul, mai întâiu a sfântului apoi a zilei. — Iar dacă cântăm aliluia, pentru morți caută tipicul în octoic pe ziua sâmbetei la vers 8.

§. 18. *Despre serbătorile strămutătoare și nestrămutătoare căzătoare în ziua de duminică.*

Serbători nestrămutătoare sunt cari cad în aceeaș ziuă a luni, ci nu în aceeaș ziuă a săptămânei, precum sunt: Nașterea lui Christos, Tăierea împrejur, Boboteaza, Schimbarea la față, Înălțarea s. cruci scl.

Strămutătoare sunt cari cad în aceeaș ziuă a săptămânei, înse nu și a luni, precum s. Paști, Rusalile, Înălțarea scl.

Dacă cad aceste serbători pe ziua de duminică (adeca cele de sus), pentru că sunt serbătorile Domnului, nu punem nimic a învierii, afară de serbătoarea tăierei împrejur.

Sunt apoi serbători nestrămutătoare a Născătoarei precum: nașterea și adormirea Născătoarei de Dumnezeu, întrarea în biserică, întimpinarea Dlui nostru Isus Christos, cari dacă ar cădea pe ziua de duminică la înseratele mici punem stichurile învierii 4. *Mărire și acum* a serbătoarei, stichovna învierii 1. a serbătoarei 2. *Mărire și acum* a serbătoarei.

La înseratele mari stichurile învierii 3, din a lui Anatolie patriarchul 1. și a serbătoarei 6. — Stichurile lui Anatolie se numesc pe rusie *vosztocsna* = *oriens* = răsărit, adeca 4. stichire sunt așa numite a răsăritului, din cari câte o dată se pune numai una) — *Mărire și acum* a serbătoarei. Prochimenul zilei. Parimiile serbătoarei. La litiă stichurile serbătoarei și stichovnele învierii, *Mărire și acum* a serbătoarei. La binecuvântarea pânilor tropariul serbătoarei de 3 ori.

La mânecare tropariul învierii de 2 ori. *Mărire și acum* a serbătoarei; după sidealna învierii se cântă polileul și troparele, *adunarea îngerească*; prochimenul și evangelia serbătoarei, și se cetește *învierea lui Christos*, psalm 50. — Canoanele se cetesc a învierii pe 4, a serbătoarei pe 8. — După peasna a 3, condacul învierii, ipacoiul serbătoarei, după a 6, toate a serbătoarei, după a 8, *ceea ce ești*, după a 9, svetilna învierii. *Mărire și acum* a serbătoarei.

La liturgiă tropariul învierii și a serbătoarei. Condacul învierii fără mărire, a serbătoarei cu *Mărire și acum* a hramului, celelalte a zilei și a serbătoarei.

§. 19. *Absolvirea oficiului divin dacă hramul cade în ziua de duminică.*

Sâmbăta la înserat, duminica la mănecare și la liturgiă împlinim oficiul întreg a sfântului.

La înserate punem stichurile hramului 3, și a sfântului ce va fi 3. *Mărire* a hramului și *acum* a Născătoarei învierii versul aceluiaș.

Însă dacă hramul ar cădea pe mercuria sau vinerea și *acum* se cântă tot a Născătoarei învierii, în tocma ca și cum ar cădea pe duminica. — Prochimenul se pune a zilei.

La stichovne stichurile hramului, *Mărire* a sfântului sau a hramului și *acum* a Născătoarei învierii.

După Tatăl nostru tropariul hramului, *mărire* a sfântului și *acum* a Născătoarei învierii.

Liturgia sfântului cu octoichy după datina receptă.

§. 20. *Despre catavasii. (Pogoriri)*

De la 1-a Septembrie până la 21 a aceleiași luni se cântă: *Crucea însemnând Moisi*, adeca până la întropțirea înălțării s. cruci.

De la 22 Septembrie până 21 Novembre *Deschide-voiu gura mea scl.*

De la 21 Novembre până la 31 Decembrie adeca până la octava serbătoarei nașterii lui Christos: *Christos se naște măriți-l.*

De la 1 până la 14 Ianuar: *Fundul adâncului.*

De la 15 Ianuar până la serbătoarea Intimpinării lui Christos: *Pământul cel roditoriu.*

De la octava serbătoarei aceleia afară de du-

minecile postului și a Pentecostariului până la 1 August *Deschide-voiu gura mea.*

De la 1-a August până la 6 adeca până la serbătoarea schimbărci la față și în însași serbătoarea: *Crucea însemnând Moise.*

După serbătoarea aceasta până la 13 August: *Cetele izrailltenești.*

De la 14 August până la 22 adeca octava adormirei: *Cea înfrumșetată cu dumnezeiască mărire.*

De la 23 August până la 1 Septembrie *Crucea însemnând Moise.*

Catavasiile în postul mare și până la Rusalie.

În Dumineca vameșului și în sâmbăta lui Teodor, în Dumineca a 2, 4 și 5-a din postul cel mare, și în alte zile a săptămânei, când se va prăznuî vre un sfânt, se cântă: *Deschide-voiu gura mea.* Iară în Dumineca fiului rătăcit, și a lăsatului de carne și de brânză, în Dumineca 1 și 3 a postului mare, în sâmbăta lui Lazar, în Dumineca florilor se cântă: *Catavasiile zilei din Triod.* Precum și în săptămâna patimilor se cântă cele din strasnic. — Din Dumineca paștilor până la Înălțare se cântă: *Ziua învierii*, la jumătățirea praznicului și la eșirea lui se cântă: *Marea o ai închiegat*; iară la Dumineca orbului și mercuri înaintea prăznuirii înălțării Domnului se cântă: *Mântuitoriul Dumnezeu.* pe vers 5. — La însuș praznicul înălțării, și până la eșirea praznicului Rusaliiilor (afară de sâmbăta morților) se cântă: *Cu dumnezeescul nor.* De la dumineca tuturor

sfinților, în toate duminicile și serbătorile până la 1-a August se cântă: *Deschide-voiu gura mea.*

§. 21. Când se cântă Polileul.

Acest cuvânt grecesc însemnează multă îndurare.

Se cântă de la Duminica după Înălțarea s. Cruci (octava) până la 20 Decembre.

De la 20 Decembre se cântă până la 14 Ianuarius, adică până la 8-a serbătoarei Bobotezei, cu excepțiunea sfântului mare cu Polileu.

De la 14 Ianuarius se cântă preste toate duminicile și a vameșului până la duminica lăsatului de brânză. căci în cele trei duminici a fiiului rătăcit, a lăsatului de carne și brânzei cătră Psalmii îndatinați 134 și 135 se adaugă și al treilea adică 136-ea. *La riul Vavilonului* cu aliluia.

Apoi de la duminica brânzei preste tot anul până la Înălțarea s. Cruci nu se cântă, afară de serbătorile împărătești și a sfinților mari.

§. 22. Când se cântă: *Ceea ce ești mai onorată.*

Trebue a se ști: cumcă se cântă preste toate Duminicile anului, înainte și după 8-a serbătorilor și în toate zilele de serbători.

Nu se cântă în serbătorile cele împărătești și ale Născătoarei de Dumnezeu, și anume:

La nașterea Născătoarei de Dumnezeu și la 8-a ei; — la Înălțarea s. Cruci, la întrarea în Biserică a Născătoarei de Dumnezeu, la Nașterea Domnului nostru Isus Christos, la Tăierea împrejur, la Bobotează, la Buna vestire și la oc-

tavele lor. — Din sâmbăta dreptului Lazar până la duminica Tomei și în toate duminicile cincizecilor de zile nu se cântă, afară de duminica sfinților părinți.

La înjumătățirea prasnucului cincizecilor și la eșirea lui, mercuri înaintea înălțării și la eșirea acestui prasnuc — La Rusalie luni și la 8-a. La adormirea Născătoarei de Dumnezeu și la 8-a, înse dacă serbătoarea sau octava aceleia cade în ziua de duminică, atunci se cântă *ceea ce ești mai onorată*, așisderea când se va întâmpla eșirea prasnucului lui Christos în zi de Duminică.

§. 23. Când se cântă „Cuvine-se cu adevărat.“

Se cântă în serbători preste tot anul.

Nu se cântă în Dumineci înainte și după octava serbătorilor: — în serbătorile sfinților, cari au polileu sau doxologia. În sâmbăta brânzei, în sâmbăta 1 și a 5 a postului mare și de la sâmbăta lui Lazar până la duminica tuturor sfinților.

§. 24. Când se cântă: „Binecuvintează suflete al meu pre Domnul“ și când se cântă antifoanele.

„Binecuvintează suflete al meu pre Domnul“ se cântă în dumineci preste tot anul, și în serbătorile Născătoarei de Dumnezeu, în cari nu sunt antifoane. — Așisderea înainte și după octava serbătorilor și preste tot postul mare. Precum și în serbătorile sfinților cu polileu, eșire, doxologia și la cari arată peasna (oda) la liturgică.

Antifoanele se cântă în 14 Septembrie, 25 Decembre, 6 Ianuar, 6 August, în postul mare în duminica Florilor, și preste toată săptămâna cea luminată, în serbătoarea Înălțării.

Preste tot anul, dacă nu se arată sfântul la vlajeniile peasnei, adeca la finea canonului utreniei la ode, — și atunci dacă ar avea evangeliă, prochimien și epistoală, se cântă antifoanele de rând: *Bine este a se mărturisi Domnului.*

§. 25, *Când se face deslegarea (opust) cea mare și când cea mică.*

La toate înseratele cu eșire (vohod) și vineri seara tot de una se face deslegarea cea mare.

La mânecarea cu doxologie și la mânecarea în ziua sâmbetei deslegarea cea mare.

În celelalte zile deslegarea cea mică.

După liturgiă tot de una deslegarea cea mică.

§. 25, *Câte epistoale și câte evanghelii se pot pune.*

Epistoale și evanghelii se pot pune mai mult trei, așa că două epistoale și două evanghelii să se lege la olaltă ca și cum ar fi una, iar la a treia epistoală și evangeliă începem: Fraților, În timpul acela scl.

§. 27. *Despre semnele serbătorilor.*

Semnele serbătorilor sunt:

1. Crucea cu cerc întreg, care însemnă serbătoare mare, care are vigiliă, parimii, stichuri pe 10, polileu, doxologie, epistoală, evangeliă, prochimien și priceasnă.

Astfel de serbători sunt: Nașterea lui Christos, Tăierea împrejur, Boboteaza, S. Paști, Rusaliiile și serbătoarea sfântului sau a sfinților, cărorora e dedicată Biserica.

2. Crucea cu jumătate cerc, care însemnă serbătoarea, care are toate, afară de vigiliă.

3. Crucea singură însemnă serbătoare care are stichuri pe 8, parimii, stichoavne, la mânecare sideală, doxologia mare, evangeliă, la liturgiă prochimén, epistoală, evangeliă, și cuminecariu.

4. Jumătate cerc cu trei puncte în mijloc, însemnă sfântul care are 6 cu mărire și acum, stichoavne, la mânecare sideală, evangeliă, stichiri la laude pe 4, doxologia mare, la liturgiă prochimén, epistoală, evangeliă și cuminecariu.

5. Jumătate cerc cu două puncte însemnă doi sfinți ambii cu oficie.

§. 28. Despre octava (introptirea) serbătorilor.

Octava serbătorilor este ziua a opta de la serbătoare, care dacă cade pe ziua comună toate se pun a serbătoarei.

Dacă octava cade pe duminica, atunci se pun stichurile învierii 3, a lui Anatolie 1. (Vezi §. 18) a serbătoarei 6. *Mărire* a serbătoarei și *acum* dogma, adeca a Născătoarei.

Observare. La toate 8 versurile sâmbăta la vecernia mare în octoich la *Doamne strigat-am* după cele 7 stichuri este *mărire și acum* bogorodnicea și aceasta se numește dogmă, care cuvânt ocură adeseori. Cel ce va ceti cele 8 bogorodnice, va observă, că însemnătatea lor e curat dogmatică.

La stichovne stichurile învierii, *mărire și acum* a serbătoarei. — La binecuvântarea pânilor tropariul serbătoarei de 3 ori.

La mânecare tropariul învierii de 2 ori, *mărire și acum* a serbătoarei, Sidelna învierii, ipacoiul versului, prochiménul versului curent. Evan-

gelia învierii. Canoanele învierii pe 4, a Născătoarei 2, a serbătoarei 8. După peasna a treia se cetește condacul și icosul serbătoarei, după 6 a învierii, după 8, *ceea ce ești*, după 9 sfetilna învierii, *mărire și acum* a serbătoarei. — La laude stichurile învierii 4, a serbătoarei 4, *mărire* stichira evangheliei, *și acum* a Născătoarei.

La oare tropariul învierii, *mărire* a serbătoarei *și acum* a Născătoarei.

La liturgiă tropariul învierii și a serbătoarei, *mărire* condacul învierii, *și acum* a serbătoarei, prochimenul și priceasna zilei și a serbătoarei, evangelia și epistoala numai a zilei.

§. 29. *Despre cărțile bisericesti folosinde în postul mare.*

Acelea sunt: Triodul, Mineul și Octoichul. — Dar mai ales Triodul, care dă îndrumările cele de lipsă pentru postul mare. De triod se țin ca părți a aceluia: strastnicul adeca despre patimi, ceea ce însemnează altcum și Triodul, apoi Pentecostariul până la duminica după Rusale. Triodul nu se cuprinde de feliu cu oficiile sfinților. — (Vezi mai jos în genere despre cărțile bisericesti.)

§. 30. *Despre serbătoarea Tăierii împrejur cu a s. Vasiliu, dacă cade pe ziua de duminică.*

Dacă facem litiă, atunci la înseratele mici punem stichurile învierii 4, *mărire* a sfântului *și acum* a serbătoarei. La stichoavne una a învierii sau a versului curente, apoi a s. Vasiliu, *mărire* sfântului *și acum* a serbătoarei. După *acum dimiți* tropariul învierii, *mărire* a sfântului *și acum* a serbătoarei.

La înseratele mari stichurile învierii 3, a serbătoarei 3, a sfântului 4, *mărire* sfântului și *acum* a Născătoarei viersului întâiu, eșire, prochimenui zilei, paremii 3.

La litiă stichurile serbătoarei sau a sfântului sau dearândul a s. Vasiliu, *mărire* a sfântului și *acum* a serbătoarei. La stichoavne din octoich, *mărire* sfântului, și *acum* a sărbătoarei.

La binecuvântarea pânilor tropariul sfântului de 2 ori, a Născătoarei odată.

La mânecare tropariul învierii de doauă ori, *Mărire* sfântului și *acum* a sărbătoarei, sidealna învierii și a Născătoarei; — *adunarea îngerească*, apoi după ectenia cea mică se cetește ipacoiul viersului, apoi polileul cu pripeala, aliluia și ectenia mică, — se cetesc sidalnela sfântului, *mărire* a svetilnei care e după polileu, și *acum* a sărbătoarei, și prochimenui versului, evangelia învierii, învierea lui Christos, psalm 50; stichurile învierii, canonul învierii cu irmos pe 4, a sărbătoarei 4, a sfântului 6. — După peasna a treia condacul sărbătoarei, icosul și sidealna sfântului. *Mărire și acum* a sărbătoarei. — După cântarea 6 condacul și icosul învierii; după a 8, ceea ce ești mai onorată, după a 9 svetilna învierii (exapostilariul) *mărire* a sfântului și *acum* a sărbătoarei.

La laude stichurile învierii 4, a sfântului 4; *mărire* stichul evangheliei și *acum preabinecuvântată ești*, doxologia, tropariul învierii.

La oare tropariul învierii, *mărire* a sărbătoarei și *acum* a Născătoarei.

După Tatăl nostru condacul serbătoarei. La

oara treia tropariul învierii, *Mărire* a sfântului și *acum* a Născătoarei. După Tatăl nostru condacul sfântului, așîderea se mută și la a 6-a și 9-a oară.

La liturgiă tropariile învierii, a sărbătoarei și sfântului. *Mărire* condacul sfântului și *acum* a sărbătoarei; — prochimenu duminicii, epistoala, evanghelia zilei și a tăierii împrejur.

Liturgia s. Vasiliu.

§. 31. *Cum se împărțesc înseratele.*

Inseratele sunt de multe feluri. 1. Mici cari premerg litiiei. 2. Mari cu litiă și binecuvântarea pânilor. 3. Inserate cu eșire, cari sunt de două feluri a) cu prochimenu mare fără parimii, cum e în sâmbete și în multe sărbători și în Duminicile postului mare; b) cu prochimenu mic și cu parimii. 4. Inseratele fără vohod. 5. Inseratele cu liturgiă.

§. 32. *Despre înseratele cu liturgiă.*

Inserate cu liturgiă sunt, când în onoarea ajunului servirea liturgiei se lasă pe timpul înseratului (acum și aceasta liturgiă se face demineța), precum la sărbătoarea nașterii, și a botezului Domnului, dacă nu cade pe sâmbăta sau duminica.

Apoi în joia mare, în sâmbăta mare, mercurile și vinerile în postul mare, luni, marți și mercuri în septămâna patimilor.

Diaconul îmbrăcat ese înaintea porței regești și începe: *Binecuvântă părinte*, pontificantele. *bine este cuvântată* și după veniți să ne închinăm așteaptă finirea psalmului, iar pontificantele până

atunci cetește rugăciunile de la înserat, și după *aliluia* diaconul cântă *ectenia cea mare*. după *cu viers înalt* dacă este catisma, cum e miercuri și vineri în postul mare, diaconul după cetirea catismei intră în altariu. — Dacă nu e catismă intră îndată după *ectenia cea mare*, — iar cantorul cântă, *Doamne strigat'am*, diaconul cădește altariul și biserica și la *Mărire* pontificantele cu diaconul fac eșire cu cădelnița, când nu se cetește evangelia, când se cetește, atunci ies cu evangelia. După lumină lină, *să luăm aminte, pace tuturor*, Prochimenul și parimiile, apoi dacă nu e liturgia s. Grigoriu a presfînțitelor, se cântă *ectenia mică* și *viers înalt* *Că sfânt ești* și celelalte a sfintei liturgii. — Inse dacă e liturgia presfintelor și se cetește evangelia, după *să se îndrepteze* și după închinăciuni deschizând porțile regești zice: *Binecuvîntează părinte pre binevestitoriul* și cetește evangelia, apoi *să zicem toți* și celelalte cum arată liturgiconul,

§. 33. Despre mănecarea mare a serbătorilor.

Toate merg așa precum în ziua de duminică, cu unele excepțiuni, și anume: după a doaua sideală se cântă polileul, apoi mărescu-te scl. *ectenia mică*, în urmă este încă una sideală cu *mărire și acum*, după aceste se cântă antifonul *viersului 4*, din tinerețele mele. După evangeliă nu se cetește învierea lui Christos, nici s. este Dumnezeuul nostru. După *irmosul 8*, se cântă *mărește suflete al meu* scl. — Celelalte ca în ziua de duminică.

§. 34. Când se încep columnele? (versurile și evangeliile învierii) câte sunt? și cum se aplică?

Columnele arată versurile duminecilor și evangeliile utreniei din aceea ziuă. Versurile se încep dela Dumineca Tomei și merg în ord nestrămutat până la Dumineca stâlpărilor; evangeliile învierii se încep în Dumineca tuturor sfinților, și merg în ord nestrămutat iarăș până la Dumineca stâlpărilor sau a florilor. — Fiă care columnă conține 8 septămâni, și sunt 6 columne anume:

I. Columna se începe în dumineca întâiă a postului sfinților apostoli Petru și Pavel.

Vers	1.	evangeliia	învierii	2.
"	2	"	"	3
"	3	"	"	4
"	4	"	"	5
"	5	"	"	6
"	6	"	"	7
"	7	"	"	8
"	8	"	"	9

II. Columna se începe în dumineca după sărbătorea sfântului Ilie.

Vers	1.	evangeliia	învierii	10.
"	2	"	"	11
"	3	"	"	1
"	4	"	"	2
"	5	"	"	3
"	6	"	"	4
"	7	"	"	5
"	8	"	"	6

III. *Columna se începe dela dumineca după
Inălțarea s. Cruci*

Vers	1.	evangelia	învierii	7.
"	2	"	"	8.
"	3	"	"	9.
"	4	"	"	10.
"	5	"	"	11.
"	6	"	"	1.
"	7	"	"	2.
"	8	"	"	3.

IV. *Columna se începe în postul Crăciunului.*

Vers	1,	evaegelia	învierii	4.
"	2	"	"	5.
"	3	"	"	6.
"	4	"	"	7.
"	5	"	"	8.
"	6	"	"	9.
"	7	"	"	10.
"	8	"	"	11.

V. *Columna se începe în dumineca după bobotează.*

Vers	1.	evangelia	învierii	1
"	2.	"	"	2
"	3.	"	"	3
"	4.	"	"	4
"	5.	"	"	5
"	6.	"	"	6
"	7.	"	"	7
"	8.	"	"	8

VI. Columna se începe în duminica întâia a postului mare.

Vers	1	evangelia	învierii	9.
"	2	"	"	10
"	3	"	"	11
"	4	"	"	1
"	5	"	"	2
"	6	"	"	3
"	7	"	"	4
"	8	"	"	5

Observări. Columnele aceste cuprind 48 săptămâni, înse este a se însemna, cumcă începutul columnelor: II. III. IV. V. și VI. se asemează numai aproximativ, pentru că precum cad paștile mai degrabă sau mai târziu, și columnele numite se încep mai înainte sau mai târziu, precum se poate vedea în pascăliile, cari arată că la fiăcare literă a pascăliei în care ziuă a luni se încep columnele mai sus înșirate, prin urmare greșit se susține prin unii, cumcă în Duminica Vameșului și a Fariseului ar fi totdeauna viers 8, și Evangelia învierii a 11. pentru că în Duminica aceasta e versul și evangelia învierii, care urmează în ord după columnele înșirate, precum se vede aceasta și din Triod, unde la fiăcare Duminică e pus viersul, care e în ord, și nu se pune un viers anumit, cum ar trebui să se pună, dacă preste decursul Triodului ar fi totdeauna în fiăcare Duminică acelaș vers și aceeaș evangeliă a învierii în fiăcare an.

Evangeliiile s. Luca la liturgiă nu merg tocmai în ord tot de una, ci se încep de luni după

Dumineca după ziua crucei, și ordul lor în dumineci se schimbă cu privire la evangelia din duminica sfinților părinți și în duminica înainte de 6 Novembre și în duminica strămoșilor; — cum arată Evangelia, și deducerea următoare.

Observări despre evangeliile.

Evangeliile de la Paști până la Rusalii sunt de la s. Joan. In 17 săptămâni după Rusalii de la s. Mateiu La Duminica înainte de ziua crucei (14 sept.) înceată șirul dumineci 13, 14, 15, 16 sau 17 și așa în duminica înainte de ziua s. cruci se cetește apostolul și evangelia acestei dumineci (adeca de înaintea s. cruci) așa și în duminica după înălțarea s. cruci se cetește evangelia din duminica după înălțarea crucei. După duminica după înălțarea s. cruci urmeaza evangeliile de la Luca, cari se încep cu duminica 18 după Rusalii și iară vin 17 săptămâni până la duminica 34, după Rusalii, carea e a fiului ră-tăcit. — In cele 5 sâmbete și 4 dumineci a par-esimelor până la Florii se cetesc evangeliile de la s. Marc. Evangelia 17. de la s. Mateiu, adeca a Cananeancei nu se cetește la rândul ei, decât în 35 ani numai odată, adeca când cad paștile în 22 Martie și așa rămânând afară se cetește înainte de duminica vameșului; adeca când car-nevalul va fi așa de lung, în cât evangeliile lui Luca să nu ajungă, debue a cercă, câte Dumineci sunt între Duminica după botez, și Dumineca Vameșului, de este numai una Duminică, în aceea se cetește la liturgiă Evangelia a 12 de

la Luca, adeca: a leproșilor. Dacă sunt două Dumineci, în cea dintâiă Duminecă se cetește evangelia a 12 de la Luca, adecă a leproșilor, în a doaua Duminecă evangelia a 15 de la Luca adeca a lui Zacheiu. Dacă sunt trei Dumineci, în cea dintâiă se cetește evangelia 12 de la Luca a leproșilor, în a doaua Duminecă evangelia a 15 de la Luca a lui Zacheiu, în a treia Duminecă evangelia 17 de la Mateiu adeca: a Cananeancei. Dacă sunt patru Dumineci între Dumineca după botez, și Dumineca Vameșului, atunci în Dumineca întâiă se cetește Evangelia 12 de la Luca, în Dumineca a doaua Evangelia 14 de la Luca adeca a orbului, în Dumineca a treia Evangelia a 15 de la Luca a lui Zacheiu, în a patra Duminecă Evangelia 17 de la Mateiu, adeca a Cananeancei. In duminicile înainte și după naștere, așa înainte și după botez, șirul duminecilor de după Rusalii așisderea se taiă cetindu-se epistoalele și evangeliile proprii. — Dacă Nașterea Dlui cade duminica, Luni sau Marți, atunci între naștere și botez e numai una duminică, în carea se cetesc epistoala și evangelia dumineci din ainte de botez, — iar dacă cade altcând, atunci între naștere și botez cad 2 dumineci, și atunci în duminica întâiă epistoala și evangelia dumineci după Naștere, iar în a doaua Duminecă epistoala și evangelia Dumineci înainte de botez.

Amintirea s. Părinți.

a) In Dumineca 7 după Paști b) în Dumineca dintre 12—17 Octobree, c) în Dumineca dintre 14—19 Juliu cu parimii. — Dumineca a 5-a

de la Luca dela 30 Octobre suie până la 5 Novembre, când se cetește epistoala și evangelia din Dumineca 22 după Rusalii. — In Dumineca strămoșilor, care cade de la 11—17 Dec. se cetește epistoala din Dumineca 29 după Rusalii, iar evangelia din Dumineca 28 după Rusalii.

§. 35. *Despre sfintele Liturgii, cari când se servesc?*

Liturgii sunt trei: a sfântului Joan gură de aur, a s. Vasiliu cel mare și a s. Grigoriu, adeca a presfințitelor.

A sfântului Joan se servește preste tot anul, afară de postul cel mare, cu observare cumcă în sâmbetele din postul mare se servește tot a sfântului Joan.

A sfântului Vasiliu cel mare se servește în cele 5 Dumineci a postului mare, în Joia mare, în serbătoarea Tăierii împrejur, în sâmbăta mare, în ajunul serbătoarei nașterii Domnului nostru Isus Christos, și în ajunul Bobotezei.

A presfințitelor dearândul are loc în toate zilele comune a postului mare, însă după uzul și datina vigentă se servește numai miercurea și vinerea în postul mare, — și luni, marți, miercuri, în săptămâna patimilor.

§. 36. *Despre înseratele mici afară de postul mare și în postul mare.*

Afară de postul mare, dacă sfântul are pe 6, toate se pun a sfântului, dacă are pe 3, se pun 3 din octoich, și 3 din mineu; *mărire* a sfântului, dacă are, și *și acum*, dacă n'are, toate din octoich; *prochimenul zilei*, *stichovna* dacă

are a sfântului, dacă nu, din octoich; *mărire și acum* asemenea, tropariul zilei, mărirea sfântului, și acum a Născ. din cele mici.

În postul mare ar debuî să fiă în presara sâmbetelor și a Duminecei florilor cu mătanii, înse atunci se fac înseratele mari.

Altcum în locul înseratelor mici preste postul mare dearândul se cetește dupăcinariul cel mare.

Observări. E datina la înseratele din Dumineci preste postul mare a face mătanii.

§. 37. *Despre dupăcinariul cel mic.*

(pavecernița cea mică)

Se începe cu *bine este curântat* apoi se cetește psalmii 50, 69, și 142, după aceea *mărire întru cei de sus*, apoi *Credeul*, se cântă irmoasele și se cetește Canonul Născătoarei, sau a sărbătoarei sau a sfântului, după aceea se cântă *ceea ce ești*, apoi întreirea și se cetește condacul învierii, a sărbătoarei sau a sfântului, apoi Doamne îndură-te, de 40. după rugăciunea sfântului Vasiliu cel mare *ceia ce în tot timpul*, Doamne îndură-te de 3. *mărire* ceea ce ești, apoi rugăciunea Născătoarei de Dumnezeu, alui Christos șcl

§. 38. *Despre dupăcinariul cel mare.*

(pavecernița cea mare.)

Dupăcinariul cel mare se cetește în noaptea Crăciunului, a Bobotezei și în postul mare în toată ziua după amiazăzi, afară de sâmbăta și duminica, dacă adeca sunt atunci înserate.

Se începe de la *Bine e cuvântat* și în săptămâna întâia a postului mare se începe de la psalmul 69 și îndată canonul cel mare a s. Andrei împărțit în 4 părți.

În celelalte săptămâni se începe la psalmul 4 apoi 6. 12, după întâia întreire tropariul sârbătoarei, sau dacă nu e sârbătoare, cel din orologieriu, după a 2 întreire se cântă în postul mare, *îndură-te spre noi Doamne*. Dacă e sârbătoare, condacul sârbătoarei, după psalmi irmoasele și canonul Născătoarei, sau dearândul după săptămâna întâia canoanele sfinților, cari sunt în sinaxariu de la sâmbăta lui Lazar până la duminica Tomei, pentru că în acel timp sfinții n'au oficiile lor. — Apoi Cuvine-se cu adevărat, după a 3 întreire *Doamne al puterilor*, și în locul deslegării în postul mare zice preotul rugarea *Doamne mult îndurate*.

În postul mare în zile de vineri se cetesc canoanele pentru morți. — Molidvele dela după-cinariul mare preotul le ctește înaintea ușilor împărătești, iar molidva: Dispunătoriule mult îndurate, în genunchi.

§. 39. *Despre mânecarea mică în și afară de postul mare.*

Mânecarea mică afară de postul mare se începe de la *veniți să ne închinăm*, așa și în sâmbete și în dumineci în postul mare, iar în celelalte zile comune a postului mare cu s. Dumnezeule, după 6 psalmi afară de postul mare ectenia, apoi tropariul de doauă ori și a Născătoarei, după aceea se cetesc sidalnela din octoich, după cari psalm 50. și îndată se cântă irmoasele

din ambele părți, a zilelor comune din strana dreaptă, a sfântului din stânga, apoi ectenia mică; se cetește svetilna, după aceea *toată suflarea și mărire celui ce ne-ai arătat, mărire întru cei de sus, să plinim rugăciunile.* apoi se cântă stichovnele sau din octoich, sau din mineu, după stihovne, bine este a se mărturisi, odată, sfinte Dumnezeule, apoi tropariul sfântului și a Născătoarei, *ectenia îndură-te spre noi* șcl. finea.

Însă în postul mare în locul: Dumnezeu e Domnul se cântă *Aliluia*, apoi după psalmul 50 zice preotul *mântuește Doamne poporul*, irmoasele, după al 9-lea irmos se cântă *cuvine-se cu adevărat* cu una mătanie. Se cântă svetilnele versului ce va fi, după laude în postul mare dacă nu e doxologia mare, este cu vers înalt *Tie mărire se cuvine.* — Bine este a se mărturisi de 2 ori, Sfinte Dumnezeule și tropariul sfântului sau care este în carte. Doamne îndură-te de 40 de ori, și rugăciunea ce se zice prin preot, apoi se duc în mijlocul bisericei pentru facerea mătanielor și urmează oara întâia.

§. 40. Unele observări pentru postul mare.

La utreniă se face schimbare în troparie, în condace și se adaugă oara întâia.

În dumineci se servește liturgia s. Vasiliu, afară de dumineca florilor.

În sâmbete liturgia s. Joan și în specie în a 2, 3 și 4. săptămână pentru cei morți — Înseratele sunt mari cu prochimen mare, înse în zilele comune nu se face înserat, ci dupăcina-riul mare.

Mercurea și vinerea liturgia presfințitelor, căreia premerge oara a 9-a.

Preste tot postul mare preotul se îmbracă cu vestminte de culoarea roșie, care e culoarea jelei în biserica noastră, apoi la înseratul din vinerea mare se îmbracă cu vestminte negre, cari le depune în sâmbăta mare sub cetirea epistoalei, îmbrăcându-se cu vestminte colorate.

§. 41 *Oficiul sfinților părinți în patru dumineci preste an.*

La înserat, — După psalmul de seara, la Doamne strigat-am punem stichirile pe 10, ale învierii 3, a Răsăritului (Dogma) 3 și ale sfinților părinți 4, *Mărire* a părinților și acum a Născătoarei versului domnitoriu; — prochimenul zilei, și parimiile părinților.

La stichoavne, stichirile învierii, *Mărire* a părinților și acum a Născătoarei de la stichovna învierii, după versul mărirei sau a praznicului, după acum dimiti, tropariul învierii, *Mărire* a părinților și acum a Născătoarei după versul mărire tropariului părinților.

La Mânecare. — După Dumnezeu e Domnul, tropariile ca la înserat, sedelnele învierii, adunarea îngerească. Iar în luna lui Octobrie se cântă polileul, apoi ipacoiul versului, antifoanele, prochimenul și evangelia învierii, învierea lui Christos, psalm 50, *mărire* pentru rugățiunile și acum a Născătoarei de Dumnezeu, apoi stichira învierii, Catavasiile rândului. — După peasna a 3-a condacul și icosul învierii și sedelna părinților, *mărire* și acum a Născătoarei.

După a 6-a condacul și icosul părinților, după a 8-a ceea ce ești mai onorată, după a 9-a sferilna învierii, *mărire* a părinților, și *acum* a Născătoarei de Dumnezeu.

La laude. — Stichirile învierii 4, și a a sfinților părinți 4, *mărire* a părinților, și *acum* preabinecuvântată ești, apoi doxologia, și tropariul învierii.

La liturgiă. — Fericirile versului, după eșire tropariul învierii și a părinților, apoi condacul învierii, *mărire* a părinților, și *acum* ceea ce ești folositoare.

Observări. Cele patru dumineci a părinților sunt: 1. duminica înaintea nașterii lui Christos. 2. Duminica dinaintea Rusaliilor. 3. Duminica după 11 Octobree. 4. Duminica cea dela 16 Iuliu.

Duminica înaintea nașterii lui Christos și înaintea Rusaliilor se pune rânduiala neschimbat, precum arată mineul lunei lui Decembre și Pentecostariul.

Iar rânduiala sfinților părinți de la luna lui Octobree după 11 se pune în duminica ce se va întâmpla de la 7—13 Octobree. Iar rânduiala sfinților părinți cea de la 16 Iulie se pune de la 13 până la 19 a aceleiași luni, precum și în Mineu arată, ca să nu se întâlnească cu oficiul sfântului Ilie într'o duminică.

În unele părți în aceste dumineci, seau în vinerea seau sâmbăta premergătoare se fac pomeneri pentru cei repausați.

În Maramureș amintirile pentru morți se fac în Octobree numite în onoarea s. Demetriu, adeca

înaintea acelei sărbători vineri ori sâmbătă, în sâmbăta lui Lazar, și în sâmbăta ori duminica Rusalelor, precum și la hramul bisericei.

Cu cari ocaziuni se face parastasul, panachida și se cetește deslegarea cea mare.

Datina aceasta piă, ce se face întru amintirea celor repauzați, unii o negliă, ceea ce nu e bine.

§. 42. Când se cântă „Câți în Christos v'ați botezat“ și când „Crucei tale ne închinăm.“

Câți în Christos v'ați botezat se cântă: în serbătoarea nașterii Domnului nostru Isus Christos în ziua ântâiă, a doaua zi deja se cântă: sânte Dumnezeule, în ziua Bobotezei, în Sâmbăta lui Lazar, — de la liturgia din sâmbăta mare până la duminica Tomei, în care se cântă sfinte Dumnezeule; — și în ziua ântâiă a serbătoarei Rusaliilor.

Crucei tale ne închinăm se cântă: în ziua crucei adecă 14. Septembrie la utrenie după doxologia când se espune s. cruce pentru sărutare, așîderea și la liturgiă; apoi în duminica a treia a postului mare la mânecare, când se espune s. cruce, așîderea și la s. liturgiă în aceea zi. Apoi în aceea septămână luni, mercuri și vineri la oara întâiă la utrenie, și în aceea septămână vineri după oare s. cruce se ia de pe mesuța din mijlocul bisericei și se duce cu ceremonia îndatinată în altariu, în urmă în 1-a August adecă în serbătoarea celor 7 martiri Macavei și începutul postului s. Mariei, la utrenie se pune crucea afară, și se cântă crucei tale, însă la liturgie nu se

cântă, și în alta zi după vechernie se duce în altariu,

După serbătoarea înălțării s. crucei rămâne s. cruce espusă în mijlocul bisericii până la octava serbătoarei adecă până la 21 Septembrie, când se întropțește praznicul și în toate zilele octavei la liturgie se cântă *Crucei tale ne închinăm.*

La închinarea crucei atât preotul cât și poporenii fac mătanie. (Vezi partea II. §. 2.)

§. 43. Indrumare pentru serbatoarea

Nrul curinte	Dacă serbatoarea Bobotezei ar cădea?	In care ziua trebuie a se ține ajunul ei?	oare în ajun trebuie a ajuna strict, seau numai a se reține de la mâncarea cărnurilor și a laptelui?	In care ziua să se absolveze oarele?	oare în ziua oarelor trebuie ajunat seau este iertat a mânca carne?
1	Duminică	Sâmbătă	Numai a se reține de la mâncarea carnei și a laptelui	Vineri	Ertat
2	Luni	Duminică	Ca mai sus	Vineri	Ertat
3	Marți	Luni	a ajuna	Luni	a ajuna
4	Mercuri	Marți	a ajuna	Marți	a ajuna
5	Joi	Mercuri	a ajuna	Mercuri	a ajuna
6	Vineri	Joi	a ajuna	Joi	a ajuna
7	Sâmbătă	Vineri	a ajuna	Vineri	a ajuna

§. 44, *Despre serbătorile strămutătoare și cele statornice nestrămutătoare.*

Strămutătoare sunt : Vinerea paștilor, S. Paști, Înălțarea la ceriu, Rosaliile.

Statornice, nestrămutătoare sunt :

8. Septembrie Nașterea preacuratei vergurei Maria.
14. Septembrie Înălțarea Sfintei cruci.
26. Octobree Sfântul Demetriu.
8. Novembree Sfinții Archangeli Gavril și Mihail.
21. Novembree Intrarea în biserică a preacuratei V. Maria.
6. Decembree Sfântul Niculae.
9. „ Nepătata concepțiune a preac. V. Maria.
25. „ Nașterea D-lui nostru Isus Christos.
1. Ianuariu Tăierea împrejur a D-lui nostru Is. Christos și Sfântul Vasiliu cel mare.
6. „ Botezul D-lui nostru Is. Christos.
30. „ Trei sfinți Erarchi.
2. Februariu Intimpinarea, adecă aducerea la biserică alui Isus.
25. Martie Buna vestire a preac. V. Maria.
23. April Sfântul Georgie.
24. Juniu Nașterea S. Joan botezătoriu.
29. „ S. Apostoli Petru și Pavel.
20. Juliu S. Profet Ilie.
6. August Schimbarea la față a D-lui nostru Isus Christos.
15. „ Adormirea preac. Vergure Maria,

29. August Taierea capului s. Ioan botezător.
Hramul (dedicatio) bisericeii.

§. 45. *Despre serbătorile țerei.*

In 18 August st. n. Ziua nașterii Maiestății sale a Impăratului și Regelui nostru apostolic Francisc Iosif I.

In 20 August st. n. ziua S. Ștefan întâiul rege al Ungariei.

In 24 Decembre st. n. ziua nașterii Maiestății Sale Imperătesei și reginei noastre Elisabeta.

In 4 Octobree st. n. ziua onomastică a Maiestății Sale Imperatului și Regelui nostru apostolic.

In 19 Novembre st. n. ziua onomastică a Maiestății Sale Imperătesei și Reginei noastre.

In zilele acele, cari sunt a se vesti poporenilor, este de a se ținea misă solemnă, înse lucrul nu e oprit; dar e datina a se serba că serbătoare ziua s. Ștefan a întâiului rege.

In diecesa Gherlei serbarea zilelor împăratului și a regelui, și a împărătesei și a reginei s'a dispus încă în 1857. cu ordinațiunea episcopască de su Nru 1094.

§. 46. *Patronul diecesei Gherlei.*

Patronul diecesei Gherlei este sfântul Iosif mirele Preacuratei Vergure Maria maicei lui Dumnezeu, Amintirea s. Iosif se serbează în Dumineca după nașterea lui Christos, în care ziua fie-care preot din diecesă e dator a servi s. liturgiă solemnă, făcând la finea liturgiei doxologia.

— Serbătoarea trebuie vestită poporenilor,

Patronul Archidiecesei Alba-Juliei și Făgărașului este: Preasfânta Treime

Patronul diecesei gr. cat. de Oradea-mare este: S. Nicolau arhiepiscopul Mirelor.

Patronul diecesei Lugoșului: Preasfânta Treime.

§. 47. *Cari rugăciuni sunt a se zice cu mânila redicate la s. liturgiă.*

Rugățiunile înainte de proscmediă, cari se zic înaintea porților împărătești, seau în altariu adevă „*Precuratului Tău tip ne închinăm apoi Ceea ce ești izvorul îndurării și Doamne trâmite mâna ta*“ șcl.

La proscmediă rugățiunea *Dumnezeule Dumnezeul nostru* șcl.

La începutul s. liturgii rugățiunea *Impărate ceresc* șcl.

Sub Liturgiă rugățiunea de la Cheruvic „*Nimene din cei ce se leagă cu poftule*, precum și când zice preotul *Carii pre Cheruvimi de 3 ori*.

Apoi nu se redică mânila până la „*Sus să avem inimile*, aceasta trebuie a o întona cu mânila redicate, înse când se cântă: „*Să mulțămim Domnului*, atunci mânila sunt de a se pune la olaltă.

Rugățiunea *cu vrednicie și cu dreptate este se zice cu mânila redicate*, precum și rugățiunea „*Cu aceste fericite puteri și noi, și Aducându-ne aminte dară de accasta poruncă mântuitoare*, șcl. mai încolo: „*Încă aducem Ție aceasta slujbă cuvântătoare după aceea Ca să fiă celora ce se vor până în capet cu mânila redicate*.

Rugățiunea „*Pentru s. Ioan Profetul*” șcl. se zice cu mâinile redicate, înse la facerea amintirii pentru morți se pun mâinurile la olaltă, după aceea iarăș se rădică.

La *Tatăl nostru*, la rugăciunea *Iă amente Doamne Isuse Christoase Dumnezeul nostru* și în urmă la „*Cred Doamne și mărturisesc*” sunt a se rădica mâinile. — Se inseamnă ca mâinile să nu se rădice de la cap în sus.

§. 48. *Despre deschiderea și închiderea porței regēsti, împărătești.*

După-ce preotul a incensat întreagă biserica, întră în altariu și zicând rugăciunile prescise în liturgicon, adecă *Bine este cuvântat Dumnezeul nostru, Impărate ceresc* șcl. pășeste de pe trepte, trage velul de pe ușa regiă (grecește *catapeteasma*) lăsând ușa închisă, și începe cu vers înalt s. Liturgiă *Bine este cuvântată* șcl.

Unii au datină a zice rugăciunile dinaintea liturgiei înaintea iconostasului, a sărută icoanele lui Isus și a Mariei, și apoi a întră în altariu la facerea proscomediei.

Deci la începutul misei se trage velul de pe ușa regiă și ușa se deschide numai după anti-fonul al treilea, respective după rugăciunea eșirei: „*Stăpâne Doamne Dumnezeul nostru*” când iă evangelia, deschide ușa, și esă la vohodul cel mic, și rămâne ușa deschisă până se gată cetirea evangheliei, după cetirea evangheliei se închide urmând ectenia *să zicem toți*.

După rugăciunea Cherucicului, adecă după *Nimene din cei ce se leagă cu poftetele trupești*, se

deschide ușa și încensând preotul altariul, ia darurile și face vohodul cel mare cu darurile, și după ce cantorii gată cântarea *Că pre Impăratul tuturor primind* se închide ușa, trăgându-se velul pre dânsa,

Când zice preotul *Ușile ușile cu înțelepciune să luăm aminte* iarăș debue tras velul de pe ușă, rămânând ușa închisă, iar înaintea rugăciunii *Să luăm aminte sfințele sfinților* velul debue tras pe ușă.

După cuminecare ușă se deschide și zice preotul *cu frica lui Dumnezeu* șcl. și rămâne ușă deschisă până la finea liturgiei, când apoi se închide cu totul.

Se înseamnă, că unde n'ar fi vel pe ușă, în loc de tragerea velului se deschide și închide ușa, iar unde n'ar fi ușă ci numai velul, acela se trage după cele de mai sus ca și cum ar fi însăș ușă.

Observare. Unii lasă ușa regiă deschisă preste toată liturgia, ceea ce de bunăseamă e mai comod, înse nu e bine, căci prin împlinirea acurată a ceremoniilor se rădică și pietatea. — Altcum dacă i-ar fi greu d. e. unui preot bătrân a închide și deschide ușa regiă și a trage velul de pe dânsa, — să instrueze la aceasta pre fătul bisericesc.

De la vohodul (eșirea) cu evangelia în ziua de vinerea mare poarta regiă rămâne deschisă preste toată săptămâna luminată până după liturgia din sâmbăta dinaintea duminecei Tomei, când se închide.

Preotul în toată săptămâna mare la toate funcțiunile din biserică se îmbracă cu întreg ornațul

bisericesc, — și se trag toate clopotele și se bate toaca preste întreagă săptămână adecă anunțarea începerei oficiului divin nu se face cu tragerea numai a unui clopot ci cu toate clopotele și toaca de odată.

§. Despre antimension.

Dearândul e datină, că antimensionul (antimisul) stă pe altariu deasupra învelitoarelor sub evangeliă.

Aceasta e o datină nu prea bună, deoarece antimisul prin învălire și desvălire se strică și se rumpe, și pot se cadă din dânsul s. moasce; — mai încolo se picură cu picuri de pe lumini, se împle de colb, ba și de tăbac de la aceia carii nu se pot conțeni nici sub sfânta liturgiă a-și îndesă nasul cu tabac, — și apoi se hizește, — încât abia-l cunoști ce este, antimis sau alt ceva.

Drept aceea ar fi bine a lua datina de la mănăstiri, unde tabla, measă altariului se învălește întâiu cu o pânză groasă întărită cătră altariu și pe aceea se pune antimisiul învălindu-se iarăș cu o pânză care se întărește cu cuițe că antimisiul să nu se miște din loc; apoi se pun deasupra celelalte învălitoare a altariului.

Astfelu rămâne antimisiul pentru tot-deauna curat.

Iar în loc de antimis să se taiă din giolgiu o bucată în forma antimisiului, carea să se tivească, ba se poate provedea și înfrumseță pe margini cu brodarituri, și aceea să se pună pe altariu, și să se desvălească la timpul său sub liturgiă; acel giolgiu, numit *illiton*, apoi se poate spăla, bă se pot face mai multe atari *illitoane*.

§. 50. *Cari sunt rugăciunile pentru cele șapte laude?*

Cele 7. laude, cari parte premerg parte urmează s. Liturgii, sunt următoarele:

1. Rugăciunile (molidvele) cele 7. de la înserat.

2. Dupăcinariul. A se ceti seara.

Demineața. Mezionopteriul.

4. Mâncarea cu rugăciunile de la dansa și cu oara întâia.

5. Oara a treia.

6. Oara a șesa.

7. Intipuitoarele oarelor și oara a noaua.

Cătră cari pentru purificarea inimii debue cetite din orologieriu și rugăciunile cuminecării.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

§. 51. *Esaminarea conștiinței.*

Se poate face după trei puncte principali.

Față cu Dumnezeu. — Omisiunea și neglijența obligamintelor noastre de pietate, nereverința cătră s. Biserică și cătră toate cele sfinte, distracțiuni voluntarie în rugăciuni și eserciții de pietate; defectul atențiunei, renitenția contra grației divine, (când de pildă cineva inzestrat cu facultăți spirituale bune nu se folosește de ele amăsurat,) lipsa de încredere și resignațiune în lucrurile religioase,

2. *Față de deaproapele.* — Opiniuni și judecări cutezătoare, ura, mânia, patima, pofta de resbunare, lamentări nedrepte, prorumperi de mânia și ură, blăstămuri, batjocuriri, răporturi false,

dauna în bunurile sau reputațiunea altora, exemple rele, lipsa de respect, de supunere, ascultare și iubire.

3. *Față cu sine.* — Vanitatea, pofta de respect și reverință, minciună, cugete, fapte, poște și discursuri contrare curățeniei, neastemperare în mâncări și băuturi, nepacienția, lene întru împlinirea datorințelor statului nostru. șcl.

§. 52. *Șapte psalmi de penitență.*

Sunt următorii: Psalmii al 6, 31, 37, 50, 101, 129 și 142,

§. 53. *Despre cetirea psaltirei (a cathismelor preste săptămână.)*

Sâmbătă sara Cathisma 1, duminica demineța cathisma 2—3. și a 17. Luni demineța cathisma 4—5. seara a 6-a; marți demineța cathisma 7—8. seara a 9-a; mercuri demineța cathisma 10—11. seara 12. joi demineța cathisma 13—14. seara a 15-a, vineri demineța cathisma 19—20. — seara Cath. 18, sâmbătă demineța cathisma 16—17. — Cetirea psaltirei în paresimi o arată Triodul.

§. 54. *Evangeliile cari se cetesc la binecuvântarea țarinei.*

1. Din evangelia s. Joan de la Duminica a 5-a după paști începând de la „dară nu ziceți voi că încă patru luni — până la „voi ați intrat în ostenelele lor.“

2. Evangelia s. Mateiu din vineri a cincea săptămâna după Rusalii.

3. Evangelia s. Luca din Duminica a 21. după Rusalii.

4. *Evangelia s. Marc* marți a 14. săptămână după Rusalii.

§. 57. *Evangeliiile la sfințirea casei cei noauă sau la sfințirea cea mare a casei.*

De la s. Joan vineri după paști.

De la s. Mateiu sâmbăta a treia săptămână după Rusalii.

De la s. Luca Marți a 27. săptămână după Rusalii.

De la s. Marc sâmbăta a 13. săptămână după Rusalii.

§. 56. *Epistoala și Evangelia la toată cererea.*

Evangelia de la s. Luca sâmbăta 33-a săptămână după Rusalii. Epistoala din duminica Floriilor.

Ecteniile la toată cererea. Se cetesc după ectenia „să zicem toți“. etc,

Indură-te spre noi Dumnezeule după mare îndurarea Ta, rugămu-ne îndură-te spre noi.

Încă ne rugăm Ție Doamne Dumnezeul nostru, ca să auzi versul rugățiunei noastre și să te înduri spre servul (serva) Tău N. cu dar și cu îndurările Tale, și să plinești toată cererea cea bună și să ierți toate păcatele cele de voaie și fără de voaie și să fii bine primită rugățiunea și îndurarea lui (ei) înaintea Tronului dumnezeii Tale, și să acoperi pre dânsul (dânsa) de toți văzuții și nevăzuții inimi (vreșmași, pizmași) și de toată asupreală, scârba, nevoaia, ne-

putința și boala, și-l (și-o) mântuește dăruindu-i sănătate cu lungime de zile. Să zicem toți Doamne auzi-ne și te îndură spre el (spre ea:)

Caută iubitoriile da oameni cu ochii tăi cei îndurați spre servul tău N. (serva ta N) ascultă rugățiunea ce cu credință o aduce, că Tu singur ai zis: toate câte veți cere rugându-vă credeți că veți primi și va fi voauă, și iarăș, cereți și se va da voauă. Pentru aceea și noi nevrednicii, sperând (nădășduind) spre îndurarea ta cerem ca să dăruiești bunătatea ta servului tău N. (servei tale N.) și să plinești toată dorirea lui (ei) și cu pace, sănătate și îndelungime de zile toată vieața lui, (ei) să o păzești, să zicem Doamne auzi-ne și cu îndurarea Ta te îndură spre noi.

Că îndurat și iubitor de oameni ești și Ție mărire înălțăm Tatălui, Fiului și Spiritului sfânt. Amin.

Acela pentru care se face amentire ingenuchiă înaintea ușei împărătești, iar preotul punând patrafirul pre capul lui, cetește ecteniile mai sus scrise.

§. 57. *Evangelia la ziua Impăratului și a Regelui.*

Evangelia S. Marc sâmbăta a 13. săptămână după Rusalii.

§. 58. *Evangelia la adunările bisericesti.*

La sinoade și adunări bisericesti la liturgiă se cetește epistoala și evangelia din Dumineca întâia după Rusalii, adecă din Dumineca tuturor sfinților.

§. 59. *Daspre cărțile rituale, numirea și folosirea lor.*

1. *Liturgieriu, liturgicon*, dela cuvântul grecesc *leitourgia*, înseamnă cult public. — Cuprinde în sine ordul împlinirii Inseratului, Mâncărei, a celor trei S. Liturgii și alte rugățiuni de multe treburi.

2. *Euchologiu*, în limba slavă molitvenik, grecește euchologion, românește „Cuvântătoare de rugățiuni“ altcum Ritual. — Cuprinde în sine așezămintele conferirii s. sacrameinte, afară de a hirotonirei și alte rândueți bisericești.

3. *Mineu*, grecește menaia, românește Lunariu. — Cuprinde în sine cântările și rânduețile tuturor serbătorilor ale lui Isus Christos, a preacuratei Vergure și a sfinților.

Minee regulate adecă rânduite pe cele 12 luni nu se află la toate bisericile, ci se află minee prescurtate, numite și Trifoloiu, și Antologion. — Mineul se folosește preste tot anul la olaltă cu Octoichul afară de septămâna patimilor și cea luminată.

Triodul, grecește Triodion. — Cuprinde în sine enararea patimilor lui Christos. Se folosește din duminica Vameșului și a Fariseului până la oara a șesa din Vinerea înainte de sâmbăta lui Lazar.

Strastnic, ca partea a doaua a Triodului, vine de la cuvântul slavon strasty ce înseamnă *patimă, pătimire* adecă carte despre patimi. — Se folosește preste septămâna cea mare a patimilor. — Triodul cu Strastnicul nu se cuprinde cu oficiile sfinților. — Se face în Triod amintire numai

sâmbata în septămâna ântâia a postului despre Teodor Tiron, în duminica a 2-a a postului despre s. Grigore arhiepiscopul din Thesalonic, a cărui oficiu însă nici nu se servește, și în a 5-a duminică despre Maria egipteana.

Triodul, poartă acest nume, pentru-că în dânsul canonul n'are 9, ci de regulă numai 3 ode, peasne.

Pentecostariu, înseamnă „cincizeceniul“ e o întregire a Triodului. — Cuprinde în sine oficiul divin de la serbătoarea s. Paști până la duminica ântâie după Rusale.

Rutenii împărțesc Triodul în doauă părți și nu în trei că în biserica noastră românească, adecă: dânșii au Triodul pocăinței și Triodul înflorit: acest din urmă înlocuește strastnicul și pentecostariul

Octoich, grecește octoechos, românește opt-tonuri, optglasuri, cuprinde cele opt tonuri ale cântărilor bisericesti compuse de s. Ioan Damascen, și toate canoanele și troparele prescrise după cele 8 tonuri. — Se folosește la olaltă cu Mineul, adecă dela duminica tuturor sfinților, cea de ântâia după Rusalii, până în duminica Vameșului și a fariseului.

Psaltirea grecește psalterion, conține cei 150 psalmi a lui David, și se împărțește în 20 de catisme seau șederi.

Antologion vezi Mineu.

Trifoloiu vezi Mineu.

Sinaxariu grecește *sinaxarie*, românește contragere. adunarea despre vieța și faptele sfinților.

Evangelia, cuprinde în sine evangeliile, adică scriptele sfinte alor patru s. Evangeliști.

Apostol apostoleriu, cuprinde epistolele s. Apostoli.

Archieraticon, carte ceremonială episcopescă, cuprinde ceremoniile sfințirii de preot și alte așezăminte pentru funcțiuni sacre, cari se pot împlini numai de cătră arhieru.

Orologeriu, grecește horologion, slăvește ciaslov, cuprinde oficiul oarelor, rubricile mânecărei și ale înseratului șcl.

Afară de aceste sunt și alte cărți rituale, d. e. acatistul, catavasieriul și altele, cari înse sunt mai mult nește estrasuri din vre una din cele enumerate.

§. 60. *Tipicul binecuvântării luminilor în serbătoarea „Intimpinării Domnului Nostru Isus Christos“ sau „Ziua cu luminile.“*

După rugăciunea amvonului preotul stă înaintea mesei pre care sunt puse luminile și începe:
„Mărire Sfintei, cei de o ființă, de vieată făcătoarei și nedespărțitei Treimi tot-deauna etc.

Impărate ceresc.

Sfinte Dumnezeule.

Tatăl nostru.

Tropariul și condacul serbătoarei.

Domnului să ne rugăm!!

Dumnezeule Sfinte, Tatăl atotputernice, Dumnezeule vecinice, care toate din nimica le-ai făcut și cu porunca ta prin lucrul albinelor ai condus pre om la facerea luminilor și în Ziua de azi ai împlinit rugarea dreptului Simion, cu umilință ne

rugăm ție, cumcă luminile acestea trebuințioasă pentru lipsele oamenilor, fie acelea folosite pe pământ ori pe mare, cu chemarea numelui tău celui prea sfânt, cu rugăciunile Preacuratei și punerea fețioarei Maria, a cărei amentire cu pietate o săvârșim și cu rugăciunile tuturor Sfinților le binecuvintează † și le sfințește † și fii îndurat spre poporul tău, care cu cântări te preamărește și strigă cătră tine și dorește a le purta acelea, că Tu i-ai rescumpărat cu scump sângele Fiului Tău, cu care împreună bine ești cuvântat cu preasfântul, bunul și de viață făcătorul Tău Spirit acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Domnului să ne rugăm!

Doamne atotputernice, Doamne vecinice, Dumnezeule, care în Ziua de astăzi pe Fiul Tău cel sfânt l-ai pus în biserică ta în brațele dreptului Simion, rugămu-ne bunătății tale, cum-că luminile acestea, cari le ținem și le purtăm spre mărirea numelui Tău, cu lumina binecuvântării cerești a le binecuvânta † și a le sfinți să te înduri, ca noi, cari le jertfim acestea Ție Domnului și Dumnezeului nostru să fim învredniciți a ne încălzi la focul iubirei tale celei sfinte și a sta întru biserică sfântă a mării Tale, că Tu ești Dumnezeul nostru și Ție ne închinăm Tatălui, Fiului și Spiritului Sfânt, acum și pururea și în vecii vecilor amin.

Domnului să ne rugăm!

Doamne Isuse Christoase lumina cea adevărată, care luminezi pe tot omul, ce vine în lume, varsă binecuvântarea Ta † spre luminile acestea și le sfințește cu strălucirea darului Tău

și ne iartă, Indurate, ca precum luminile aceste aprinse împrăștie întunecimea nopții, astfelu inimile noastre luminate cu lumina nevăzută, adeca cu lumina Duhului sfânt, să fugă dela întunecimea păcatelor, ca cu ochii luminați a sufletului să vedem celea, cari Ție sunt plăcute și de lipsă pentru mântuirea noastră și ca învingând năcazurile lumii acesteia, să putem ajunge la lumina cea eternă.

Că tu ești mântuitoriul nostru și Ție mulțumită-ți aducem cu Părintelui Tău celui fără de început, cu preasfântului, bunului și de vieată făcătoriului Spiritului sfânt, acum și pururea și în vecii vecilor amin.

Pace tuturor!

Capetele voastre Domnului să le plecați!

Doamne Isuse Chistoase, care astăzi ai fost dus în biserică pre brațele mamei tale și pre care dreptul Simion luminat prin Spiritul Sfânt Te-a luat în brațele sale și Te-a binecuvântat, dă-ne, îndurate, ca luminați în învățați cu darul acelu Spirit Sfânt să Te cunoaștem și cu adevărat să Te iubim.

Că Ție se cuvine toată mărirea acum și pururea și în vecii vecilor amin.

Cădește de 3 ori luminile și le sfințește cu apă sfințită zicând :

„Sfințescu-se și se binecuvântă luminile acesteia cu stropirea apei acesteia sfințite în numele Tatălui † și al Fiului † și al Spiritului Sfânt † Amin.“

Deslegarea serbătoarei.

Preotul sau curatorul împărțește luminele apoi se cântă sau se cetește „Acum dimiți Doamne. . . .“

§. 61. Molitva care o cetește arhiereul sau preotul de iertare de toate păcatele celea de voaie și celea fără de voaie și spre tot jurământul și blăstăm.

Doamne Isuse Christoase Dumnezeuul nostru fiul și cuvântul lui Dumnezeu, păstoriule și mie-lușelule, carele ai ridicat păcatul lumii, cea ce ai iertat datoria celor doi dătornici și muierei celei păcătoase i-ai dat iertarea păcatelor ei, cea ce ai dăruit vindecare slăbănogului împreună cu iertarea păcatelor lui; Tu ușurează, iartă păcatele și nelegiuirile lucrurile celea spurcate, celea de voaie și fără de voaie, știute și neștiute, celea, cari cu călcarea de poruncă și neascultarea s'au făcut de servul tău (serva ta) acesta mutat dela noi (N.N.) câte ca un om trup purtând și viețuind în lume s'a alunecat și a greșit cu lucrul, cu cuvântul, cu știința, cu neștiința. în noapte și în zi, au sub blăstăm sau în afurisănie de arhiereu sau de preot a căzut sau însuș el pre sine s'a blăstămat sau cu jurământ pre numele lui Dumnezeu s'a jurat și l'a călcat, sau din mânia cea fără socoteală pre vre unul dintre creștini a blăstămat sau nebunește a vorbit sau a ponosluit sau a osândit sau a clevetit sau vorbe spurcate a grăit sau a zavistuit (învidiat) sau a mințit sau și-a adus aminte de rău sau cu mânie s'a pornit sau s'a mândrit sau a hulit sau vicienit sau camătă a luat sau s'a trândăvit sau îndeșert s'a mărit sau întru iubire de argint a căzut sau s'a îmbătat și a vărsat sau la fermecătoare și la vrăjitoare și la descântătoare și la alții asemenea acestora a alergat sau peste măsură a mâncat sau întru nesațiu a fost sau al doilea rând a

mâncat sau a curvit sau malachiă a făcut sau cu bărbat a căzut sau cu cruzime a păcătuit sau sodomiă a făcut sau cu dobitoc a căzut sau cu paseri sau altui trup a făcut pricinuire de păcatul curviei sau a bătut au a vătămat sau a lovit sau pre cineva a scupit sau a răpit sau a furat sau cu neindurare și cu scumpete s'a îngreunat sau spre săraci nu s'a îndurat sau după potrivă puterii bine n'a făcut sau în cuget a hulit sau de necurățanie și-a adus aminte sau a pârît sau strâmbătate a făcut sau pre fratele său l-a urît sau l'a amărît sau stând la rugăciune și la cântare mintea lui s'a abătut la celea viclene și lumești sau ca un serv pântecelui s'a făcut sau ce nu se cade a vorbit sau pre ascuns a mâncat sau ceva spurcat a mâncat sau cu sumeția a grăit sau nebunește a rîs sau frumșeță străină a văzut și cu dânsa ș-a rănit inima sau vorbe deșerte și netrebuincioase a grăit sau de păcatul fratelui lui a rîs și la osândit și ale lui păcate și nelegiuiri nu și le-a socotit sau de rugăciune n'a grijit și poruncile preoților n'a păzit sau s'a lenevit sau nebăgător de seamă a fost sau răbdare n'a avut sau cu îndrăzneală socotindu-se înțelept deșertățiuni a grăit sau a clevetit sau altceva rău a făcut.

Pentru toate acestea și asemenea acestora știute și neștiute câte ca un om fratele nostru adormit și servul (N. N.) a greșit, Iubitorule de oameni Doamne, îndură-te spre dânsul și le iartă lui toate.

Așa Dispunătoriuile Doamne Dumnezeuul nostru ascultă-ne pre noi, cei ce ne rugăm bună-

tății Tale pentru servul tău acesta, fratele nostru, treci ca un neaducător aminte de rău toate celea greșite ale lui și necuratele fărădelegi, celea ce ca un om a făcut sau a gândit, că el singur ticălosul și păcătosul mărturisește înaintea împărăției tale că acestea, și mai mult de cât acestea a făcut, și pentru îndurarea Ta ascultă-mă pre mine servul tău și mântuește pre dânsul de vecinica muncă și-l fă moștean eternelor tale bunătăți cu toți cei ce ți-au plăcut ție din veac. Că Tu numai unul ești fără de păcat și puternic a ierta păcatele și Ție ți-se cuvine toată mărirea, onoarea și închinăciunea cu cel fără de început al Tău Părinte și cu preasfântul, bunul și de viață făcătorul Tău Spirit, acum și în vecii vecilor. Amin.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

NB. În Maramurăș și în alte părți a diecesei Gherlei aceasta molitvă se cetește și la îngropăciuni numindu-se deslegarea cea mare, — apoi se cetește și în biserică când se fac părăstase pentru cei morți, în urmă și în cimiterie lângă mormintele acelora, pentru cari se fac părăstase.

Am tipăritu-o aici pentru-că nu se află decât în unele euchologioane vechi.

Partea II.

Adnotațiuni scurte despre toate serbătorile de preste an, și alte însemnări de lipsă a se ști preoților și cantorilor.

§. 1. Serbătoarea nașterii Născătoarei de Dzeu.

Dacă cade aceasta sau ori care serbătoare a Născătoarei Dumineca, se cântă și ale învierii, afară de evangelia învierii, luându-se numai evangelia serbătoarei. — Inse la Bunăvestire, de cade în Dumineca Florilor, se ia evangelia Duminecei, asemenea și la Intrarea în biserică de cade Dumineca, la mâncare se ia evangelia învierii. — BEU vohod, litiă și paremie. Cluj — Se serbează din veacul al patrălea.

§. 2. Inălțarea S. Cruci.

Are înainte serbare, când precum și în presara serbătoarei e vohod, parimii și litiă. — De cade Dumineca, a învierii toate se lasă afară. Se serbează din veacul al 4.

Ceremonia rădicărei s. Cruci.

După doxologia cea mare respective după sfinte Dumnezeule la finea mâncărei încensând întâiu crucea în tipul crucei pe altariu, se ia crucea cu discosul și ținându-le în dreptul frunții, premărgând cronicul sau doi ministranți cu lumine aprinse, ese preotul pre ușa dela meazănoapte la meșcioara din mijlocul bisericei și zicând întors cătră altariu: „*cu î: telepciune dreaptă!*“ pune crucea și discosul pe mescioară și cădind

în tipul crucei cântă: *mântuește Doamne poporul tău*, și pânăce cântă strana iarăș acest tropariu, face preotul 3 metanie, apoi luând crucea cu stilpariu de bosioc și căutând spre răsărit zice: *îndură-te spre noi Dumnezeule după mare îndurarea ta, rugămu-ne ție auzi-ne și te îndură spre noi!* plecându-se preotul câtilin în jos și iarăș în sus. — Strana Doamne îndură-te de 100 ori. — Trecând preotul la laturea mesei de cătră meazănoapte cu fața întors cătră meazăzi zice: *„încă ne rugăm pentru binecredinciosul și de Christos iubitoriul Impăratul și Regele nostru apostolic Francisc Josif I. pentru domnirea, învingerea, pacea, sănătatea, mântuirea lui; și pentruca Domnul Dumnezeu mai ales să-i dee sporiu și să supună sub picioarele lui pre tot neamicul și contrariul, să zicem toți: Doamne auzi-ne și te îndură spre noi!* Doamne îndură-te spre noi 100.

Inchinăciune ca mai înainte. — Trecând preotul la laturea mesei de cătră răsărit și întors cătră apus zice: *încă ne rugăm pentru preasfințitul Episcopul nostru (N) și pentru toți frații noastră cei întru Christos, să zicem toți: Doamne auzine și te îndură spre noi!*

Doamne îndură-te de 100 ori. — Inchinăciune.

Trecând preotul la laturea mesei de cătră meazăzi, întors cătră meazănoapte zice: *încă ne rugăm pentru tot sufletul creștinesc, pentru sănătatea, mântuirea și iertarea păcatelor lor, să zicem: Doamne auzi-ne și te îndură spre noi!*

Doamne îndură-te de 100 ori. — Inchinăciune.

Trecând preotul la laturea mesei de cătră apus întors cu fața cătră răsărit, zice: *încă ne*

rugăm pentru toți cei ce servesc și au servit în sfânta biserică aceasta, pentru sănătatea, mântuirea și iertarea păcatelor lor, să zicem toți Doamne auzi-ne și te îndură spre noi!

Doamne îndură-te de 100 ori. — Inchinăciune.

Preotul cântând: „*Crucii tale ne închinăm Domnitoriule și sfântă învierea ta o mărim*“, pune crucea lângă discos pe mescioară, face trei metanii, și după ce sărută crucea, iară face una mătania, urmând apoi poporeni cu părechia, ce până ce se întâmplă, strana cântă stichirile samoglasnice: *Veniți credincioșilor să ne închinăm lemnului scl.*

In ziua crucei e post.

§. 3. Serbătoarea sfântului Dumitru.

Vohod, 3 parimii, litia.

Sfântul Demetriu a trăit în timpul împăraților romani Dioclețian și Maximilian. Acest din urmă mergând în Thesalonic a prins pe s. Demetriu ca pe creștin și l'a închis. — Imperatoarele având între curtenii săi un gigante cu nume Lie, a provocat pe Thesaloniceni să iasă la luptă cu gigantele lui. — Un cetățan, anumit Nestor s'a decis a se lua la luptă cu gigantele, înse mai ântâiu a mers la închisoare la s. Demetriu și a cerut binecuvântarea lui, — s. Demetriu l'a însemnat pe Nestor pe frunte cu semnul crucei, și i-a zis: „*Pre Lie îl vei învinge și vei fi Martirul lui Christos.*“ — Nestor a și învins pe Lie, și auzind împăratul cele petrecute între s. Demetriu și Nestor, a demandat ca s. Demetriu să fie străpuns, și după el îndată s'a tăiat și capul s. Nestor.

§. 4. *Serbătoarea Sfinților Archangeli Michail și Gavril.*

Vohod, 3 parimii și litiă.

Se celebrează din timpul împăratului Constantin cel mare, adecă din veacul al patrălea.

§. 5. *Serbătoarea intrării în biserică a preacuratei Vergure Maria.*

Vohod, 3 parimii și litiă.

Joachim și Ana fiind sterpi s'au rugat lui Dumnezeu și au postit, ca să li se dăruiască prunci, promițind cum-că pruncul ce se va naște, îl vor jertfi lui Dumnezeu.

Deci născându-li-se Maria, în etatea ei de 3 ani au și dus'o în biserică, lăsându-o în altariul Domnului, unde până la etatea de 12 ani fu nutrită de înger. — La anul vieței 12 i-a binevestit îngerul cea de după trup concepere a Mântuitorului nostru.

Se serbează din veacul al patrălea.

§. 6. *Serbătoarea s. Nicolau.*

Vohod, 3 parimii și litiă.

S. Nicolau din călugăr arhieru, a trăit pre timpul coimperăților Dioclețian și Maximilian, sub cari a fost încarcerat, înse s'a mântuit de moarte prin Constantin împăratul roman (a Romei noaue). S. Nicolau a fost de față la Sinodul de la Nicea.

§. 7. *Serbătoarea coceperei s. Ane când a conceput pre Vergura Maria.*

Fără vohod șcl.

Se celebrează din anul 1854 ca serbătoare legată, dar s'a celebrat ca serbătoare bisericească și înainte de aceea.

§. 8. *Dumineca înaintea nașterii lui Isus Christos.*

De cade înainte de 20 Decembrie cântăm numai ale învierii, și ale sfinților părinți; iar de cade în 24. Dec. nemic a învierii, ci numai a sfinților părinți și cele a înainte serbării. Iar de cade între 20—24. Dec. cântăm ale învierii, ale sfinților părinți și ale înainte serbării.

În preșeară nu are nici parimii, nici litiă.

Observare. Octoichul nu se folosește de la 20 Decembrie până la 14. Ianuar.

Înainte serbarea Crăciunului se începe cu 20. Decembrie,

§. 9. *Ajunul Crăciunului.*

Dacă Crăciunul cade Dumineca seau Luni, atunci Vineri înainte de Crăciun preotul se îmbracă și cu felonul, ia cădelnița și eșind la mescioară începe *Bine este cuvântat Dumnezeuul nostru*, iar stranele cetesc oara întâia, iară preotul cădește toată biserica, — psalmii se iau din Mineu. După *mărire și acum a doaua*, una parimiă, una epistolă și evangeliă, asemenea și la celelalte oare, la toată oara opust. — Apoi obednița iarăș cu opust, după care înseratul cu vohod, prochimen și 3 parimii, și 6 tropare cu stichiri. — *Mărire și acum*, iară se cetesc 3 parimii apoi 5 troparie, după *mărire și acum* iar vin 2 parimii, apoi ectenia: *Să zicem toți șcl. Invrednicește-ne pre noi*

Doamne şcl. ectenia. Să plinim rugăţiunile şi se fineşte înseratul după datină. Liturgia s. Ioan sâmbătă şi Duminecă iar în ziua de Crăciun liturgia s. Vasiliu.

Iar dacă Crăciunul cade în alte zile, atunci după oare şi obedniţă se şi începe misa cu înserat şi atunci după parimii zicem ectenia cea mică, apoi doxologia: Că sfânt eşti Dumnezeul nostru şcl.

Sfinte Dumnezeule, prochimen, apostolul, evangelia şi până în capet misa s. Vasiliu, cetin-du-se în ziua Crăciunului apoi liturgia sfântului Ioan.

Astfel stă lucrul şi la Bobotează. (Vezi partea I. §. 44).

La liturgia din ziua Crăciunului după rugăţiunea amvonului se ceteşte rugăţiunea de deslegare. (Vezi Euchologiul).

A doua zi de Crăciun la utreniă, de va fi chiar şi Duminecă, nu este evangeliă.

E de însemnat că hârţul ţine până la ajunul botezului.

§. 10. Dumineca după serbătoarea naşterei.

Vohodul, iar parimii nu sunt.

§. 11. Serbătoarea s. Ştefan ântâiul martir.

Se serbează a treia zi de Crăciun. N'are vohod, nici altele.

Are utreniă, seara vecernia zilei şi a prăsnu-irei. — Se serbează deja din veacul al 5-lea.

§. 12. *Serbătoarea Tăierii împrejur, și a s. Vasiliu. cel mare. (Anul nou.)*

Vohod, 3 parimii și litiă, dacă cade pe Duminecă.

S. Vasiliu a trăit pre timpul împăratului Valentin; el a întemeiat ordul Basiliților, a fost episcopul Cesariei din Capadochia. Serbătoarea Tăierii împrejur în biserica noastră se celebrează din veacul al 8-lea.

§. 13. *Serbătoarea botezului Domnului.*

Are înainte serbare de la 2 Ianuarie.

La serbare ajunul vezi ca și la Crăciun și ca în §. 44. partea I.

După vohod, prochimien, 3 parimii, tropar; mărire și acum, iară vin 3 parimii, tropar; mărire și acum, apoi 7 parimii, celelalte vezi la ajunul Crăciunului, cu aceea observare, că dacă Botezul cade Luni, atunci oarele se cetesc Vineri finindu-se cu înseratul. Sâmbătă și Duminecă se zice liturgia s. Ioan, iară sfințirea apei lustrali se ține Duminecă după liturgiă; altcum de cade Botezul Dumineca, sfințirea apei e sâmbăta, în alte zile tot deauna în ajun — Despre aceasta serbătoare deja se face amentire în veacul al doilea.

§. 14. *Serbătoarea alor Trei sfinți Erarchi.*

Vohod, 3 parimii și litiă.

Pentru acești trei sfinți s'a făcut ceartă între creștini, unii se numiau Vasiliani, alții Ioaneni și alții Gregoriani. — In urmă Episcopul Erchantenilor Ioan i-a liniștit pre creștini, așa că a sta-

torit pentru tustrei Erarchii una zi de serbătoare.
— Se serbează din veacul al 11-lea.

§. 15. *Serbătoarea Intimpinărei D. N. Isus Christos.*

Vohod, 3 parimii și litiă.

Serbătoarea aceasta e la 40 zile după Nașterea lui Isus Christos, când adevărat fu dus Isus de Maica sa sfântă la molidvă în biserică, unde bătrânul Simion luându-l în brațe a zis: *Acum dimiți șcl.* Se celebrează din veacul al V-lea.

§. 16. *Serbătoarea Bunei vestiri.*

Vohod, parimii și litiă.

Are 3 parimii din Triodion, iară 3 ale serbătoarei, de cade Sâmbăta se mai adaug 2 parimii.

Mai încolo de cade Sâmbăta seau Dumineca, cântăm doxologia, în alte zile înse samoglasnica din Triod. — De cade Mercuri seau Vineri în paresimi, atunci în Dumineca precedentă se ia numai un agneț pentru presfințitele.

În preseara serbătoarei se cântă numai du-păcinariul.

În ziua serbătoarei litiă, utrenia de regulă până la: „Toată suflarea“ apoi toate se cetesc și doxologia, care se finește cu: *Învrednicește-ne Doamne în ziua aceasta șcl. opust.*

Oarele cu opusturi. — Sub întipuitoarie se îmbracă preotul. După opustul întipuitoarelor îndată: Binecuvântată este împărăția șcl. *veniți să ne închinăm*, psalmul înseratului, sub care cădește preotul toată biserica, — ectenia cea mare, Doamne strigat'am, preotul pregătește proscmedia. La

mărire și acum eșire cu evangelia; după *lumină lină* zice preotul *să luăm aminte*, pace tuturor șcl. prochimenu, 5 parimii, ectenia mică; cu vers înalt: *că sfânt ești Dumnezeu nostru*, sfinte Dumnezeule, epistola, evangelia, celelalte urmează după liturgia s. Ioan, căci ori când cade bunăvestirea, are totdeauna liturgia s. Ioan — Unii zic, că s'a celebrat din timpurile apostolilor, dar mai sigur e, că se celebrează din veacul al cincelea.

§. 17. Liturgia s. Vasiliu.

Liturgia s. Vasiliu se serbează în Duminecile postului mare, afară de Dumineca Florilor, în ajunul Crăciunului, a Botezului, în Joia și Sâmbăta mare, de nu ar cădea pre aceea zi bunăvestirea, căci în acel cas iară este a s. Ioan. — Dacă ajunul cade Sâmbăta ori Dumineca, atunci fiind înserat, se cetesc oarele Vineri și vine liturgia s. Vasiliu în ziua de Crăciun. — Aceasta liturgiă se împreună cu înseratul, în ajunurile Crăciunului și a Botezului, în Joia și Sâmbăta mare.

§. 18. Liturgia s. Gregoriu seau a Presfințitelor.

Se cetește după datina de acum Mercurile și Vinerile postului mare, precum și Luni, Marți și Mercuri în săptămâna cea mare.

Inceputul cu utreniă, opust, oarele, opusturi, după tropariul oarei 6, parimiă, obedniță, opust. Apoi *B-necuvântată este împărăția*, veniți să ne închinăm, psalmul vecerniei, ectenia cea mare, Doamne striga'tam, preotul se îmbracă și pregătește presfințitele, zicând în taină, *pentru rugă-*

țiunile sfinților părinților noștri Doamne îndură-te spre noi șcl. La *vohod*, la serbătoarea a 40 sfinți, dacă ar cădea Mercuri seau Vineri, apoi Lunea, Marța și Mercurea mare, când sunt și evanghelii: se face eșire cu evanghelia; în casurile aceste nefiind apostol, trebuie să zicem, *și pentru ca să ne învrednicim* șcl urmând misa după liturgicon.

După *vohod*, respective după cu înțelepțiune dreaptă: Lumină lină, să luăm aminte, (deacă urmează evanghelia, pace tuturor, iară deacă nu, numai cu înțelepțiune să luăm aminte)! Prochimenul, cu înțelepțiune, cetirea din parimiă șcl. După carea iară zice preotul luând lumina și cădelnița în mână ântâiu întors cătră altariu, *Cu înțelepțiune*, iară întorcându-se cătră popor: *lumina lui Christos luminează tuturor*, cetirea din parimiă, după care: pace ție și apoi *să se îndrêpteze* și stichurile încunjurând și tămăiând altariul. Celelalte vezi mai sus.

Luni, Marți și Mercuri în septămâna mare și la mânecare este evanghelia.

§. 19, Oficiul divin în Joia-mare.

Demineața — Mânecarea cu oara întâia, la care după tropariu e prochimen și parimiă, urmând înseratul cu eșire și evanghelia. Lumină lină, prochimen, 3 parimii, ectenia mică cu *vosglas că sfânt ești*, sfinte Dumnezeule, apostol, evanghelia, liturgia s Vasiliu. — In loc de *Che-ruvic Cinei tale cei de taină*.

La liturgia din joia mare se iau două agnețe, dintre cari unul a treia zi de paști după s. liturgia se pregătește mănunțit de cuminecătură pentru moribunzi. Tot acest agnețiu se pune și la serbarea din vinerea mare, precum și la prohodul Domnului în potirul așezat cu patena și steaua în catafalcul (mormântul) Domnului Christos, portându-se prin preot sub prohod și în jurul bisericei.

Seara — Psalmii utreniei, ectenia cea mare, în loc de Dumnezeu e Domnul Aliluia v. 8. tropariu, și pentru ca să ne învrednicim a asculta s. evangeliă șcl. după evangelia a 12. tropariu, ectenia *să plinim*, opustu.

§. 20. Oficiul divin în Vinerea mare,

Demineața oarele cu psalmii din strastnic, la toate oarele după tropariu urmează una parimiă, una epistoală, una evangeliă. Însăratul cu eșire, Lumină lină, prochimen, 3 paremii, epistoala, evangelia, ectenia să zicem toți, învrednicește-ne, stihovna, mărire și acum, acum dimiți, tropariu, opust.

În vinerea mare demineața se pregătește catafalcul (mormântul) Domnului înaintea ușilor împărătești, espunându-se afară de lumini și flori și antimisul, potirul cu agnețul moribunzilor, pre potir patena, pre aceasta steaua. Se pune și o cruce pentru sărutare (înlocuiește trupul Domnului Isus Christos,) precum și una tassă pentru milă și oferte, După evangelia însăratului predică. Liturgia nu e neci când.

După amiază (după rit sâmbăta la 2 oare după meazănoapte) e utrenia. După bine e cuvântat, psalmii utreniei, ectenia cea mare, Dumnezeu e Domnul, tropariul *Josif cel cu bun tip*, când preotul cu ministranții și cantorii ese înaintea catafalcului și cetește canoanele cu cele trei stări, după toată starea ectenia mică cu vosglaseniile de la stichologiile utreniei, însemnându-se totuș, că după a treia stare nemijlocit vin tropariile învierii, *adunarea îngerească*, apoi ectenia respectivă de la mânecariu, însemnându-se, cumcă la toate ecteniile aceste preotul sculându-se cădește catafalcul — După vosglasenia a treia sau din urmă, adevă după *că tu ești împăratul păcii* șcl. vine mărire și acum, apoi sculându-se iarăș cu toții zice preotul „*cu darul cu îndurarea* șcl. urmează irmoasele și laudele, apoi doxologia cea mare; și când zice preotul *mărire tie celui ce ne-ai arătat nouă lumina* ie potirul, iară antimisul pre umăr, ese cântând cu poporul doxologia, și după ce încunjură biserica de trei ori, deadreptul întră cu potirul în altariu, pune viaticul în tabernacul în ciboriu, iar potirul îl duce pre măsuta proscomediei la locul său, și reîntornând la altariu cu fața întors cătră popor zice: *să luăm aminte*, pace tuturor, cu înțelepțiune să luăm aminte, apoi stranele răspund cu cântarea, *Iosif cel cu bun tip* șcl. mărire și acum, prochimenu, o parimiă, una epistoală, una evangeliă. „*Iară a doaua zi, care e după vineri*,“ șcl. apoi cântarea, „*pecetluind cu custodiă*“ șcl, ectenia, „*să zicem toți*,“ învrednicește-ne în ziua aceasta, să plinim rugăciunile noastre de demineăta, șcl. apoi nemijlocit opustul.

§. 21. *Oficiul divin în Sâmbăta mare.*

La liturgiă. Bine este cuvântată împărăția scl. psalmul înseratului, sub care se cădește și biserica, ectenia mare, Doamne strigat'am, se face proscmedia, vohod cu evangelia, Lumină lină, prochimien nu este, deci zice preotul numai cu înțelepciune, 6 paremii, după cari vine cântarea „să cântăm Domnului că cu mărire s'a preamărit“ cu stichurile sale, după mărire și acum vin iară 9 parimii, după cari cântarea, *pre Domnul îl laudați și-l preainălțați întru toți vecii* cu stichurile sale, apoi ectenia cea mică, vosglas *Că sfânt ești Dumnezeu, Câți în Christos v'ați botezat scl. epistoala, evangelia, continuându-se liturgia marelui Vasiliu.* — In loc de cheruvic *să tacă tot trupul.* După amezăzi nimic, decât se curățește biserica pregătindu-se toate pentru mara ziuă a paștilor.

§. 22. *Oficiul divin în Dumineca paștilor.*

In miezul nopții sau la înviere îmbrăcându-se preotul și ministranții, preotul cu crucița, iar ministranții cu lumini, tămâia și cădelnița, sub cântarea tropariului, „*Iosif cel cu bun tip*“ es din biserică, unde îndată se pun pe tetrapod previe pregătit crucea și evangelia, și preotul luând turibulul cădește în jurul credincioșilor și apoi luând crucea cu melodiă serbătorească zice: „*Mărire sfintei cei de o ființă scl. amin.* — Luând iarăș cădelnița cântă preotul „*Christos a înviat din morți*“ și așa urmează, tot cădind, stichurile *să se scoale Dumnezeu,* la tot stichul mutându-se cu ministranții începând de cătră meazăzi în jurul mesei, ajungând iarăș la locul prim mai cântând

preotul până la jumătate *Christos a înviat*, sub sunetul clopotelor încep a încunjură biserica de trei ori, după cari apropiindu-se conductul la ușa bisericii închisă, strigă preotul de trei ori: *Rădicați boieri porțile noastre și vă rădicați pre voi porți vecinice, și va intra Impăratul mării!*“ (atingând cu crucea de trei ori ușa) iar cantorul sau fătul din lontru bisericii întrebând de trei ori: *Cine este acesta Impăratul mării?* preotul după întrebarea din urmă răspunde: *Domnul puterilor acesta este Impăratul mării!* și sub cântarea tropariului *Christos a înviat* întră preotul în altariu (a cărui porți, uși, în întreagă septămâna cea luminată a paștilor stau deschise) și începe ectenia cea mare, după care urmează iarăș tropariul *Christos a înviat*, apoi catavasiile învierii, sub cântarea acestora, cari se întrerump până la laude cu ecteniile mici și diferite vösglasenii (vezi liturgiconul), cădește preotul de se poate toată biserica.

La liturgiă după căderea bisericii și după *Bine este cuvântată scl.* iar se cântă începând preotul: *Christos a înviat din morți scl.* încunjurând cu ministranții la deosebitele stichuri: *să se scoale Dumnezeu,* altariul, după cari se începe ectenia *cu pace Domnului să ne rugăm scl.* evangelia se cetește în stichuri, de se poate și în alte limbi, după tot stichul trăgându-se clopotele. După rugăciunea dela amvon se cetește în genunchi deslegarea sau molidva paștilor (vezi euchologiul), și es cu toții afară la sfințirea paștilor. — Care urmează astfel: după *Bine e cuvântat Dumnezeu scl.* se cântă stichurile: *să se scoale Dumne-*

zeu scl. și după aceea se cetesc rugăciunile de la binecuvântarea cărnurilor și a cașului (vezi euchologiul) și pânăce împlă preotul jur împrejur cu cădelnița, apoi cu apă sfințită, cantorii cântă stichurile de la laude: *să se scoale Dumnezeu scl. Paștile cele sfințite scl. și finindu-se sfințirea, afară face preotul și opustul cu crucea în forma crucei întrebând de 3 ori. „Cristos a înviat“* poporul răspunde, *adevărat a înviat*, și în urmă zicând preotul: *Cristos a înviat din morți, cu moarte pre moarte călcând și celor din morminte viață dăruindu-le, și noauă ne-a dăruit vieța de veci, închinămu-ne învierii lui celei de a treia zi.*

Aceste se urmează la toate solemnitățile până la Înălțare.

La înserat vohod cu evangelia, cu stichuri și cu clopotiri. După învrednicește-ne Doamne, adeca îndată după ecteniă să plinim rugăciunile noastre Domnului, ese preotul cu crucea, iar un ministrant cu evangelia (ori se pune evangelia pe masă) și le țin spre sărutare zicând preotul în viers submis cătră fiecare credincios „*Christos a înviat*“, stranele cântă iară stichurile. „*Acum dimiți*“ nu este ci după stichuri urmează *Christos a înviat din morți scl. de trei ori*, apoi se face opust.

A treia zi de paști după liturgia îndepărtându-se poporul la ale sale, preotul reținând pre cantor și făt, ie sfântul viatic din Ciboriu și începând cu: *Bine este cuvântat Dumnezeul nostru*, și cântând *Christos a înviat* se duce la masa de proscmediă și până ce taiă viaticul în bucăți mărunte, cantorii cântă „*Christos a înviat*“ iar

fătul asteaptă cu cădelnița provăzută cu jeratec și punând preotul viaticul pre o teasă sau pre papir gros și ținându-l asupra jeratecului zice stichurile să se scoale Dumnezeu scl. iar cantorii cântă Christos a înviat, după cari câteva catavasii, și mai ales: înviind Isus din mormânt scl. după cari zice preotul: pre preasfânta născătoare și maica luminei în cântări o mărim, iar cantorii Ingerul a strigat scl. iar preotul: că pre Tine te laudă puterile îngeresti scl. cantorii: cu trupul adormind scl.

Până ce se cântă toate aceste, viaticul mănunțelit circiter se prăjește de ajuns, iar de nu, iară se mai pot luă stichurile de la laude. In urmă așezând preotul viaticul în ciboriu și dând papirul curățit bine fătului să-l ardă, cenușa aruncându-se în cinerariul bisericeii, vine opust scurtat și cu crucea în mână zice preotul: Christos a înviat din morți scl. și așa sfârșește aceasta sfântă ceremonie.

Observare. In biserici, dearândul sub altariu, trebuie să fiă un loc gol, o gaură, o groapă, învălită cu peatră ori scândură redicătoaria, în care se aruncă cenușa de la ceremonia de mai sus și altele cum d. e. oleul binecuvântat râncezit scl. Unii au datină unele ca aceste a le arde acasă, ceea ce nu e bine, căci locul lor e în așa numitul cinerariu.

Se serbează de la începutul creștinătății. *Paști*, cuvânt jidovesc însemnează *trecere*.

§. 23. *Despre s. liturgie pentru morți și amintirile lor, rădicarea pauselor pentru morți și vii și Paresimile.*

S. liturgiă pentru adormiții părinții și frații noștrii se cetește în negru în sâmbăta după Dumineca fiului rătăcit, — s. liturgiă pentru cuvioșii sfinții părinții noștrii în sâmbăta după dumineca lăsatului de carne în vesminte colorate.

Pomelnicele (commemorațiunile, amentirile) morților se cetesc în negru începând dela sâmbăta brânzei până la sâmbăta lui Lazar inclusiv.

Rădicarea pausului la finea liturgiilor pentru morți se face după rugăciunea dela anvom. Adeca mergând preotul la mescioara, pre care sunt așezate părăstasele, vin și lumine de ceară, începe: *Bine este cuvântat Dumnezeuul nostru scl. Tatăl nostru, Cu sufletele dreptilor scl. ectenia morților, și fiindu-se aceste preotul ie cu mâna stângă un parastas, în dreapta una sticlă cu vin, așisderea și oblatorii și rădicându-le în sus și lăsându-le în jos cu toți, cantorii cântă pe viers 5.* „*Tie ne rugăm ca maicei lui Dumnezeu, o preasfântă Fecioară și a lui Dumnezeu Născătoariă! roagă pre Fiul Tău și pre Dumnezeuul nostru, pre acela îl roagă să repauseze sufletele șerbilor săi.* — Preotul: *în veci amintirea lor, cantorii asemenea cântând, apoi opust.*

Redicarea pausului la capetele miselor pentru cei vii (aici în duminecile din postul mare) și în deosebi în dumineca județului, care adeca nemijlocit vine după sâmbăta morților, se face cu începutul de mai înainte, — înse în loc de cu sufletele dreptilor, se cântă tropariile v. 6. „*In-*

dură-te spre noi Doamne îndură-te. Mărire Doamne îndură-te spre noi că întru tine Și acum: Ușa îndurării deschide scl. iar în loc de ectenia morților se cântă ectenia penitenților Indură-te spre noi Dumnezeule după mare îndurarea Ta. — Încă ne rugăm pentru îndurarea, pacea; — Că Dumnezeu îndurat scl.; apoi iară luând preotul un parastas ori prescură și una sticlă cu vin clătindu-o dinpreună cu oblatorii, cantorii cântă pe viers 5.
„Unde umbrează darul Tău, Mihaile archangele, de acolo se alungă puterea diavolului, că nu suferă să rămână lângă lumina ta luceafărul cel ce a căzut. Pentru aceasta ne rugăm ție: săgețile lui cele portătoare de foc, cele slobozite asupra noastră stingge-le cu solirea ta, mântuindu-ne pre noi de ispitele lui, vrednicule de laudă Mihaile archangele.

După care depunându-se oblatele și cântându-se *Mulți ani*, întră preotul în altariu și după „*Fiă numele Domnului*“ face opustul.

Observare. Amintirile morților în sâmbetele și duminicile postului mare numite în unele părți și paresimi, se fac așa zicând prin toate părțile locuite de români. — Preoții trebuie să vestească previe în biserică ținerea lor și să provoace pre poporeni să meargă la dânsii, ca să însemne morții pre cari vreu a-i aminti. — Pentru aceste amentiri în unele locuri se dau bani, în altele prescuri și fărină. — Apoi în sâmbăta lui Lazar se face parastasul, adeca s. liturgiă de pe urmă.

Rădicarea pausului pentru cei vii nu e în datină în toate locurile.

Rădicarea pausului după astrucarea morților;

adeca la casa de unde s'a dus mortul (pomenele pentru morți) e asemenea celui de după liturgia morților, la finea căruia unde e datina, se așază la masă și preotul zice: *Mărire Ție Christoase speranța noastră mărire Ție*, cantorul: *Mărire și acum. Părinte binecuvântă.* — Preotul zice rugăciunea aceasta! *Christoase Dumnezeule, binecuvântă mâncarea și beutura servilor tăi, ce s'a adus întru alinarea și repausul sufletului servului tău (N) că sfânt ești totdeauna acum și pururea Amin.*

După gustare redicându-se cu toții cantorul cântă: „Cuvine-se cu adevărat“, apoi preotul: „Mărire Ție Christoase speranța noastră, mărire Ție.“ Cantorul: *Mărire și acum, Doamne îndurătoare spre noi de 3 ori. Părinte binecuvântă, — preotul zice rugăciunea aceasta: Multămim Ție Christoase Dumnezeul nostru, că ne-ai săturat pre noi de bunătățile cele pământești. nu ne lăsa lipsiți nici de cereasca ta împărăție, ci precum ai binevoit a veni în mijlocul sfinților tăi apostoli pace dându-le, așa vino și la noi și ne mântuiește pre noi.* — Cantorul iarăș, părinte binecuvântă, preotul: *Bine este cuvântat Dumnezeule, cel ce se îndură spre noi și ne nutrește pre noi din darurile sale înbelșugate, cu al său dar și cu iubirea de oameni totdeauna acum scl. Amin.*

§. 24. Redicarea s. Cruci în duminica a 3-a din paresimi.

După sfinte Dumnezeule de la Doxologiă la utreniă, ie preotul crucea de pe altariu și ese cu ea ținându-o în dreptul frunții, în formă de vo-

hod, ajungând la tetrapod întors către altariu zice: *cu înțelepciune dreaptă!* și cantorul cântând: *mântuiește Doamne poporul tău* scl. tămâiază în jurul crucei și cântând „Crucei tale ne închinăm“ făcând trei mătanii sărută crucea, apoi iară o mătanie și intră în altariu, urmând capătul mâncărei. — Altcum vezi și § 2 mai sus, și § 43 din partea I.

Observări. In unele locuri crucea rămâne espusă până la sâmbăta lui Lazar inclusiv.

§. 25. Canonul s. Andreiu.

Se cetește sara în Mercurea din septămâna a 5-a a Paresimelor.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Preotul: *Bine este cuvântat Dumnezeuul nostru* scl. apoi de regulă hexapsalm de la utreniă, însă acestea pot și rămânea, deci ectenia cea mare până în capăt, după viers înalt cantorul: *aliluia* de 3 ori, în loc de Dumnezeu e Domnul: *de noapte mânecă sufletul meu*, după fiă care stich aliluia și îndată troparele s. Treimi a versului curinte, aceasta e stichologia întâia, și îndată ectenia cea mică. — Stichologia a doaua, sidealna din octoichul Triodului joia la utreniă, iarăș ectenia, apoi psalmul 50, stichologia a treia rămânând afară. După psalm rugăciunea: *Mântuiește Dumnezeule poporul tău* scl. După finirea acesteia preotul ese în mijlocul bisericei și punând Triodul pe tetrapod începe a ceti la înțeles canonul cel mare sau facerea sfântului Andreiu Criteanul Ierusalimitanul, începând cantorul cu: *îndură-te*

*spre noi Dumnezeu, îndură-te spre noi, și tot cetește peasna întâia și a treia, după a 3-a peasnă se cântă sidelnele din Triod, premergând fiește căreia ectenia mică. Apoi din canon pesnele 4, 5 și 6, ectenia mică, condacul și icosul și se cetesec pesnele 7, 8 și 9, și ectenia cea mică. — După a 9-a peasnă și după vosglas că pre tine te laudă, îndată se cântă luminătoarele, sfetilnele versului domnitoriu, apoi cei trei psalmi de laudă (chvalitele), preotul: *Ție mărire se cuvine*, și se cetește doxologia cea mică, și *Invrednicește-ne Doamne în ziua aceasta*, ectenia să plinim, apoi stichovna din Triod cu stichurile. Bine este a se mărturisî de 3ori, sfinte Dumnezeu, și îndată în Biserica măriri tale, de aici utrenia în rând.*

După aceste oara întâia în ord cu escepțiune, că la troparie se ie condacul s. Andreiu scl. după rugăciunea cea de pre urmă: *Christoase lumina cea alevărată* se cântă condacul de la Acatistul Născ.: *Aparătoarei Doamne*, opust.

§. 26. Acatistul Născătoarei de Dumnezeu.

Se cetește vineri în săptămâna a 5- din par-esimi. — Preotul: *Binecuvântat este* și ectenia cea mare, (deacă adeca nu se pune exapsalmul). Apoi de trei ori: *Dumnezeu e Domnul*, tropariul din Triod: „*Porunca cea cu taină luându-o*“ pe vers 8. Ectenia mică, cu vers înalt: *că a Ta este domnirea*, apoi condacul acatistului Născ. de Dumnezeu: *Aparătoarei Doamne*, sub care preotul ese la tetrapod și începe a cetî cu vers înalt

icosul: *Ingerul cel mai întâiu* şcl. Condace şi icoase din starea întâia, după fie-care icos se cântă: *Bucură-te mireasă pururea fecioară*, şi după fie-care condac *aleluia*.

După starea întâia condacul: *Apărătoarei* şi preotul cadeşte biserica după fie-care condac, după starea întâia ectenia mică cu: *că Dumnezeu bun şi iubitoriu*, condacul — incensare şi preotul ceteşte starea a doaua. — Condacul, ectenia cu: *că s'a binecuvântat* şcl. şi îndată psalm. 50, Rugăţiunea: *mântuieşte Doamne poporul tău*, cu exclamaţiune. — Canonul cu Irmoasele şi cu Catavasiile: *Deschide-voiu gura mea*, după a 3-a peasnă ectenia cu: *că Tu eşti Dumnezeul nostru*. Condacul: *Apărătoarei*, preotul starea a treia, iarăş condacul, sidealna, *mărire şi acum*, iarăş sidealna din Triod. Peasna a 4, a 5 şi a 6 în ordul de sus.

După peasna a 6-a ectenia mică cu: *Că tu eşti împăratul păcei*, apoi condacul, şi se cetesc icoasele şi condacele stărei a 4-a prin preot. Pesnele 7, 8, înaintea celei a 8-a: *să lăudăm, binecuvântăm*, preotul: *pre Născătoarea de Dumnezeu*, şi să cântă ori ceteşte: *măreşte suflete al m u*. urmează a 9-a peasnă, după care preotul: *că pre tine te laudă*, şcl.

În loc de: *Sfânt este Domnul*, se cântă luminătoarea din Triod şi îndată: *toată suflarea şi laudele* din Triod pe 4, după *mărire şi acum*, preotul: *Mărire fie celui ce ne-ai arătat noauă lumina*, şi se cântă doxologia cea mare, tropariul acatistului: *Porunca cea cu taină luându-o*, ecteniile, opustul mare, şi condacul: *Apărătoarei Doamne*.

§. 27. *Binecuvântarea prinițiilor.*

Binecuvântarea prinițiilor se face la capătul liturghiei chiar ca și la pausul celor vii (vezi mai sus §. 23) cu aceea observare că după ectenii în loc de paus cetește preotul rugățiunea din Euchologiu la binecuvântarea colivei ce se începe: *Doamne cel ce ai plinit toate cu cuvântul tău șcl.*

Sub priniții se înțelege roada întâia de poame, struguri, vin și pânea din grâu nou. In unele locuri asupra pânilor ce se aduc în biserică, tot deauna se cetește rugățiunea de mai sus.

§. 28. *Inseratul din ziua de Rusalie.*

Se află în Euchologiu.

§. 29. *Ingroparea morților în săptămâna cea luminată.*

Cearcă așisderea Euchologiu.

§. 30. *Sărbătoarea s. Georgiu.*

Are în presecară vohod, prochimien, 3 paremii și litiă.

S. Georgiu a trăit pre timpul lui Dioclețian, a făcut mai multe minuni, a fost din neam strălucit, a fost ostaș. tribun, fu ucis pentru Christos cu sabia. — Se celebrează din veacul al patrulea.

§. 31. *Serbătoarea nașterei s. Ioan Botezătoriu.*

Vohod, prochimien, 3 paremii, și litiă. — Este de origine apostolică, se serbează din veacul al 4-lea.

§. 32. *Serbătoarea ss. Apostoli Petru și Pavel.*

Vohod, prochimen, 3 paremii și litiă. — Despre aceasta serbătoare deja la începutul veacului al 4-lea se face amentire.

§. 33. *Serbătoarea s. Ilie.*

Vohod, prochimen, 3 paremii și litiă. — Evangelia utrenei caută Mercuri 11 sept. după Rusalii, evangelia liturgiei 18 septămâna după Rusalii.

§. 34. *Serbătoarea bisericească a sfinților 7. martiri frații Macavei.*

Aceasta zi cade în 1 August calendariul bisericesc și e însemnată că și în aceasta zi se face scoaterea crucei și se cântă „Crucei tale“. În aceasta zi se începe postul s. Mariei.

§. 35. *Serbătoarea schimbării la față a Domnului nostru Isus Christos.*

Vohod, prochimen, 3 parimii și litiă.

Dacă cade Dumineca nu luăm nemica a învierii. În biserica noastră se celebrează din veacul al 7-lea.

§. 36. *Serbătoarea Adormirii Născătoarei de Dumnezeu.*

Are vohod, prochimen, 3 parimii de la serbătoarea Nașterii Născătoarei de Dumnezeu și litiă. Se serbează din veacul al 6-lea.

§. 37. *Serbătoarea Tăierii capului s. Ioan botezătorii.*

Are vohod, prochimen, 3 parimii și litiă. — Post. — Se serbează din veacul al 5-lea.

§. 38. *Despre posturile s. Bisericii.*

În postul mare postim 48 de zile; în duminica Florilor și în serbătoarea Bunei vestiri, deacă nu cade aceasta Vineri seau Sâmbăta mare, putem mânca și pește.

Postul sfinților apostoli Petru și Pavel se începe Luni după dum. 1 după Rusalii seau a tuturor sfinților și ține până în 29 Iunie, carea de cade Mercuri seau Vineri nu mâncăm de dulce.

Postul adormirii Născătoarei de Dumnezeu se începe în 31 Iuliu, care de cade Mercuri seau Vineri, lăsatul se face în preseara acelei zile, și postim până în 15 august, carea iarăș de cade Mercuri seau Vineri, postim și în ziua serbătoarei. — Deslegare de pește.

Postul Crăciunului 40 de zile, și se începe în ziua s. Filip adecă în 14 Novembrie, carea de cade Mercuri seau Vineri lăsatul se serbează în preseara acelei zile. Deslegare de pește. Iar la Crăciun, ori în ce zi cade, mâncăm dulce.

Afară de hârț postim preste an: în zilele de Mercuri și Vineri, în ajunul Crăciunului și a Botezului, în serbătoarea Tăierii capului s. Ioan și în ziua Crucii.

§. 39. *Despre Hârț.*

Hârț este de la Crăciun până în ajunul botezului.

Septămâna Vameșului.

Septămâna Brânzei, (brânză și oaue.)

Septămâna învierii cea luminată până în dum. Tomei.

Septămâna Rosalilor până la dum. tuturor sfinților.

§. 40. *Irmoasele la îngropățiunea morților.*

Cântarea 1. Ca pe uscat âmbând Israil, cu urmele prin adânc, pre gonaciul Faraon vezându-l înneecat, a strigat, lui Dumnezeu cântare de mărire să-i cântăm.

Cântarea 3. Nu este sfânt precum Tu Doamne Dumnezeul meu, care ai înălțat cornul creștinilor tăi, Bunule, și ne-ai întărit pre noi pre peatra mărturisirei Tale.

Cântarea 4. Christos este puterea mea Dumnezeu și Domnul, onorata biserică cu dumnezeiască cuvenință cântă strigând, din cuget curat întru Domnul prăsnuind.

Cântarea 5. Cu dumnezeiască strălucirea Ta bunule, sufletele celor ce mâneacă la Tine, cu dragoste mă rog luminează-le ca să te vadă cuvântul lui Dumnezeu, pre cel ce chiâmi din negura greșelilor.

Cântarea 6. Marea vieței vezându-o înălțându-se de viforul ispitelor, la limanul Tău cel lin alergând strigă cătră Tine, scoate din stricățiune vieța mea, mult îndurate.

Cântarea 7. Dătătoriu de roauă cuptoriul l'a făcut îngerul cuvioșilor tineri; iară pre chaldei arzându-i porunca lui Dumnezeu, pre muncitoriul l'a plecat a striga bine ești cuvântat Dumnezeuul părinților noștri.

Cântarea 8. Din văpaia cuvioșilor roauă ai izvorît, și jertfa dreptului cu apă o ai ars, că toate faci câte vrei, pre Tine te preainălțăm întru toți vecii.

Cântarea 9. Pre Dumnezeu a-l vedea nu e cu putință oamenilor, spre care nu cutează a căuta cetele îngerești, iară prin Tine preacurată s'a arătat oamenilor Cuvântul întrupat, pre carele mărimdu-l, pre Tine te ferim.

§. 41. *Irmoasele la îngroparea pruncilor mici.*

Cântarea 1. Apa trecându-o ca pre uscat izrailitianul și din reutatea Egiptului scăpând, a strigat, Mântuitorului și Dumnezeului nostru să-i cântăm.

Cântarea 3. Doamne cea ce ai făcut cele de-asupra crugului ceresc și ai zidit biserica, Tu mă întărește întru dragostea Ta, cel ce ești marginea doririlor, și credințioșilor întărire, unule iubitoriule de oameni.

Cântarea 4. Auzit'am Doamne taina rândulei Tale, înțeles-am lucrurile tale, și am preamărit Dumnezeirea Ta.

Cântarea 5. Pentru ce m'ai lăpădat de la fața Ta, cea ce ești marginea doririlor și credințioșilor întărire unule iubitoriule de oameni.

Cântarea 6. Rogățiunea mea voiu versa cătră Domnul și lui voiu spune necasurile mele, că de rele sufletul meu s'a împlut, și vieța mea de iad s'a apropiat, ci ca Jona mă rog, din stricățiune Dumnezeule scoate-mă.

Cântarea 7. Coconii cei ce mersese din Judea în Vavilon oarecând, cu credința Treimeii văpaia cuptoriului au stins, cântând: Dumnezeul părinților noștri bine ești cuvântat.

Cântarea 8. Cuptoriul chaldeilor de 7 ori l'au ars nebunește onoratorilor de Dumnezeu, iară pre aceștia vezându-i cu putere mai bună

mântuiți, făcătorului și mântuitorului a strigat, pruncilor binecuvântați, preoți lăudați-l și-l preaînălțați întru toți vecii.

Cântarea 9. Miratus'a de aceasta ceriul și pământul s'a cutremurat, că din Tine Născătoare de Dumnezeu Domnul trup luând pre noi ne-a mântuit, pentru aceea pre preacurata de Dumnezeu Născătoare credințioșii o mărim.

Observare. *In locul cântărei 5* la prunci aici espuse, se poate cânta aici și irmosul: Luminează-ne cu poruncile Tale Doamne, și cu brațul tău cel înalt pacea ta o dă noaue, iubitoriule de oameni; -- *în locul cântărei 8.* Pre Impăratul ceresc pre care-l laudă oștile cerești, lăudați-l și-l preaînălțați întru toți vecii; *în locul cântărei 9.* Cu adevărat Născătoare de Dumnezeu pre tine te mărturisim, prin tine fiind mântuiți, fețioară curată, cu cetele cele iară de trup mărindu-te pre Tine.

Aceste le-am indus în aceasta cărticică, deoarece în euchologioane se află numai cuvintele de la începutul cântărilor, și nu și cântările întregi.

Partea III.

Rânduiești de multe treburi, adeva a sfințirii Bisericeii celei naoue, a vestmintelor și vaselor bisericeii, a crucilor, praporilor, cemetierilor sel.

§. 1. *Oficiul ce se face la binecuvântarea temeliei Bisericeii.*

Gătându-se temelia Bisericeii ce va să se redice, vine acolo archireul (iară la timp de lipsă numai preotul) și făcând începutul îndatinat, zice:

Bine este cuvântat Dumnezeuul nostru. — Sfinte Dumnezeule. Tatăl nostru. Că a ta este împărăția.

Apoi archireul sau preotul tămăează temelia împrejur. — Iară cantorii cântă tropariul sfântului în a cărui nume va să se redice Biserica, și alte troparie, cari ar vrea cel mai mare. — După aceea stând în locul unde va să se pună sfântul altariu, zice rugăciunea aceasta.

Domnului să ne rugăm.

Doamne Dumnezeuul nostru, care ai voit pre aceasta piatră a se zidi ție Biserică, însuți caută spre ceia ce aduc ție ale tale dintru ale tale, și pentru aceasta casă ce se zidește spre mărirea ta, respălătește-le cu mulțimea bunătăților tale celor cerești. — Și pre cei, ce lucrează, întărește-i păzindu-i nevătămați. — Temelia ei

ferеșce-o nestrіcată, și neclătītă și arată deplīnită casa ta aceasta, ca și într'insa cu cāntări de toată lauda și dreptucredīncioase să te lăudăm pre tine adevărat Dumnezeu nostru. — Că ție se cade toată mārirea, onoarea, închinățiunea Tatălui, și Fiului și Spiritului sfânt, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

După rugăciune facem deslegarea.

După acele luând una din pietri, și însemnând pre dānsa cruce, însuș cu mānile sale o pune in temeliă, zicând:

Intemeliatu-o-a pre dānsa cel dintru înălțime, Dumnezeu în mijlocul ei, și nu se va clāti. — Ajuta-vă ei Dumnezeu demineăța de demineăța.

Observări. Binecuvântărei temeliei Bisericei trebuie să premeargă sfānta Liturgiă și după S. Liturgiă să se facă oficiul binecuvântărei, care după datinā se face cu sfințirea apei, cu care se stropește fundamentul după rugăciunea de mai sus.

E datina apoi, pe una chārtiā groasă, a se descrie timpul punerei fundamentului Bisericei, cine a fost în acel timp Domnitoriu, cine Pontifice, cine Archiepiscop, Episcop, Vicariu, Protopop, Paroc locale, Curatori, binefăcători a Bisericei nou zidinde, ocārmuitoriu comitatului, a cercului șcl. și a se scrie numele poporenilor mai de frunte, apoi acel document să se ungă cu oleiu de lemn, ca să fie mai ținătoriu și să se bage într'o glajă, care astupată și sigilată să se așeze în piatra fundamentului scobitā anume pentru aceea glajă, care piatră să se așeze în fundamentul Bisericei de a dreapta dela ușa Bisericei sau sub turn. — Lângă aceea glajă se

pot pune și bani de aur și argint de pe acel timp. Documentul pus în piatra fundamentală să rămână în copie și în arhivul parohial.

§. 2. Forma și modul sfințirii Bisericii usitat prin protopopi seau alți delegați episcopești, — adeca modul cum se cuvine a pune Antimisul cel sfințit în Biserica noauă sau înnoită.

Fiind Biserica preparată, după ce se îmbracă cel mai mare cu toți preoții concelebranți în toate ornatele preoțești, merge și pune antimisul cel sfințit (dacă nu se trimite nou prin Episcop, se ia antimisul până atunci folosit în Biserică) de pe strana dreaptă (unde pe o măsură trebuie previe așezate toate cele de lipsă) și-l pune pe o măsură noauă și curată așezată față cu icoana Mântuitorului, care trebuie să fie învălită cu acoperemânt curat alb, apoi învălește în dânsul, adecă în antimis discosul și steluța, și-l acopere cu învălitoarele potirului, aprinzându-se lumini lângă antimis; după aceea luând preoții aceea măsură o așează în mijlocul Bisericii și punând lângă antimis și potirul, toate le acopere cu velul care e menit să fie pe altariu. iară deasupra lor se pune s. Evangeliă și s. Cruce și se pun și brâul și celelalte de lipsă la Liturgiă; după aceste se face Insăratul mic, apoi Lithia și se cântă înnoirea chramului, urmează apoi Mânecarea, sau Utrenia și la finea aceleia sfințirea apei în modul următoriu. — (Preoții sub toate servirile aceste, nu întră în altariu, ci rămân înaintea mesei cu antimis, sau se așează și cântă în strane.)

Aducându-se în mijlocul Bisericei alta meașă noauă și curată, acoperită cu vel alb curat, pune pe dânsa un vas cu apă, s. Cruce și o legăturică de bosioc, precum și patru luminări aprinse; iar alte lumine aprinse se împărțesc tuturor preoților și mirenilor, apoi cel mai mare zice:

† Bine este cuvântat Dumnezeuul nostru scl.

Apoi se face începutul Paraclisului și se cântă întreg Paraclisul, după aceea se face sfințirea apei, după modul prescriș în Euchologiu dinpreună cu Canonul Mineiului de la 1. August.

După sfințirea apei luând preotul vasul cel cu apă, s. Cruce și bosiocul rădicând și measa cea cu antimisul o duc și o așează în lăuntru altariului închizând ușile, să nu între dintre mirenii nime în altariu; apoi preoții iau measa (sau tabla mesei) care este pregătită și se pune deasupra altariului, iară cel mai mare stropește stâlpul pe care va să se așeze measa, cu apă sfințită, în forma crucei, nemica zicând și pune measa deasupra lui, întărindu-o la loc, iară preoții o spală cu apă caldă și o șterg bine, iară cel mai mare o stropește cu apă sfințită; și până se fac acestea, un preot cântă psalmul 144; Înălțate-voiu Dumnezeuul meu, și împăratul meu și bine voiu cuvânta numele tău în veac și în veacul veacului. — (Acest psalm afară de psaltire se află și în Orologieriu, la Intipuitoarele oarelor, pag. 100.) Psalmul 22: Domnul mă paște și nemica nu-mi va lipsi. — (Vezi în psaltire sau în Orologieriu, la urmarea s. Cuminecături pag. 171.) Psalmul 83: Cât sunt de iubite lăcașurile tale Doamne al puterilor. — Vezi psaltirea seau în orologiu la începutul oarei a noauă.)

Intr'aceste cel mai mare stropeste și velul și tot ornatul, care se pune pe tabla altariului și se îmbracă cu ele, până ce ceialalți cântă Psalmul 92: Domnul a împărățit, întru frumseță s'a îmbrăcat. — (Vezi în orologiu la mezorul oarei întâie, pag. 74.)

(NB. După cum se zidesc acum Bisericele și altarele, altarele se găta cu totul, drept aceea, la atari altare previe gătite se lasă ceremonia punerii altariului, cî se duc în altariu velul, potirul și celelalte și se așază pe altariu și pe measa de propunere stropindu-se toate cu apă sfințită).

După aceea se pune pe altariu s. Evangeliă și s. Cruce, precum și toate vasele sfinte acoperindu-se cu aerul, apoi stropeste cel mai mare altariul și toată Biserica pe din lăuntru.

(Unii fac pe pereții Bisericei ici coale și semnul s. cruci, cu lumini de ceară.)

Apoi cel mai mare cu viers înalt dice: Cu pace să ieșim.

Cantorul: Intru numele Domnului, și punând cel mai mare *în antimis discosul* și steluța le redică asupra capului său și iese, iară diaconul seau unul din preoți luând cădelnița merge înainte, și întorcându-se din când în când cădește antimisul, iară ceialalți preoți duc vasul cu apă sfințită și bosiiocul din apoia antimisului, așa ieșind cu toții duc și s. Cruce și icoanele cu flămurele șcl. și încunjură Biserica tămăiând diaconul neîncetat, iară preotul al doilea urmând celui mai mare stropeste cu aghiasma Biserica dinafară: 1 la amezăzi, 2 la resărit, 3 la meazănoapte, 4 la apus, iară cantorii cântă; Tr. Canț,

v. 3 Pre piatra credinței ai zidit Biserica ta bună, îndreptează rogațiunile noastre într'însa, primește pre poporul, care se roagă cu credință, mântuiește-ne pre noi Dumnezeuule și te îndură spre noi.

Tr. cant. v. 7. Sfinților martiri, carii bine v'ați nevoit și v'ați încununat, rogați-vă Domnului, să se mântuiască sufletele noastre.

Mărire Ție Christoase Dumnezeuule, lauda apostolilor și bucuria Martirilor, a căror mărturisire este Treimea cea de o ființă.

Apoi încunjurând Biserica de trei ori între sunetul clopotelor, când se întorc la ușa cea mare, stau toți, iară cel mai mare întorcându-se spre resărit, cu viers mare zice:

†) Binecuvântat ești Christoase Dumnezeul nostru tot-deauna scl. iară unii din cantori fiind în lăuntru Bisericeii după ușa închisă, zic: Amin, — apoi cel mai mare zice:

† Redicați boeri porțile voastre, și vă redicați porțile cele eterne, și va intra împăratul mării!

Cântăreții răspund cu viers înalt:

Cine este împăratul mării?

După aceea diaconul zice:

† Domnului să ne rugăm; cantorii: Doamne îndură-te spre noi.

Iară mai marele stând înaintea ușei, zice rogațiunea aceasta:

† Doamne și Părintele Domnului nostru Isus Christos, carele bine ești cuvântat în etern, cela ce ți-ai sfințit prin acoperemântul Trupului lui întrarea Bisericeii a celor întâiu născuți, în ceriuri

scriși, unde e scaunul celor ce serbează și versul bucuriei. — Tu Doamne iubitoriule de oameni, caută spre noi păcătoșii și nedemni servii tăi, cari deplinim sfințirea sfintei Biserici a sfântului (cutare) întru semnul prea sfintei Bisericei tale, adevărată a cortului nostru, carele și de cel întru tot lăudatul apostol Pavel biserica ta se numește, întărește-o pre ea neclătită până în sfârșitul veacului, și întru tine preamărită; și ne fă demni, ca într'insa laude și mărire fără maculă să aducem mării tale, și a unuia născut Fiului tău Domnului nostru Isus Christos și a sfântului tău Spirit întru cunoștință și întru toată înțelegerea, cu frică să ne închinăm ție. Arată-ne vrednici dumnezezeștilor îndurări, și ne rugăm, ca rugățiunile noastre aceste, cari pentru noi și tot poporul tău bunătății tale le-am adus, cu nespusă îndurare să le primești — Pentru rugățiunile preacuratei Doamnei noastre de Dumnezeu Născătoare și tot-deauna vergurei Marie.

Că sfânt ești Dumnezeu nostru, și întru sfinți te odihnești și ție mărire înălțăm Tatălui și Fiului și s. Spirit, acum și tot deauna și în vecii vecilor.

Apoi cel mai mare zice rugăciunea întrării:

† Doamne Dumnezeu nostru, cela ce ai pus în ceriuri cetele și oștile îngerilor spre servițiul mării tale. fă împreună cu întrarea noastră să fiă întrarea sfinților îngeri, cari servesc împreună, și împreună măresc bănătatea ta.

După aceste cântăreții în lăuntru Bisericei fiind, cântă cu viers mare:

Domnul puterilor, acela este împăratul mărirei.

Cel mai mare repetează:

† Domnul puterilor acesta este Impăratul mărirei.

Apoi însemnează cel mai mare uşile Bisericei cu antimisul cruciş, şi atunci se deschid uşile si întră cu toţii în Biserică, cântându-se:

Tr. cant. v. 4. Precum cele înalte ai în_tărit şi bine le-ai făcut, şi celor de jos ai arătat fr_umşeţa sfântului lăcaş al tău, Doamne întăreşte pre aceasta în vecii vecilor şi primeşte rugăciunile noastre, cari neîncetat aducem ție cu Născătoarea de Dumnezeu, şi dă tuturor vieaţă şi înviere.

Apoi mai marele pune antimisul pre masa sfântului altariu şi de asupra-i s. evangeliă şi luând cădelniţa tămâiază cruciş, zicând:

† Intra-voiu în casa, închina-mă-voiu în Biserica cea sfântă a ta, întru frica ta, Doamne îndreptează-mă întru dreptatea ta, pentru inimicii mei îndreptează în aintea ta calea mea.

Apoi diaconul zice:

† Iară şi iară plecând genunchiele, Domnului să ne rugăm.

Atunci cu toţii îngenunchiând, mai marele se întoarce cătră popor, şi zice cu viers mare aceasta rugăciune:

† Doamne Dumnezeul nostru, cela ce toată făptura cu un cuvânt o ai zidit şi întru fiinţă o ai arătat, cu negraite cuvinte şi mai ales o ai întipuit pre ea, şi Spiritul tău cel sfânt preste ea l'ai adus, şi lumina acestei lumi preste ea o ai vărsat, întru înoirea ei, şi demnului tău profet

Moise i-ai dat laude oare cari alese, bunătățile tale zidirei le-ai pus, și ai zis: să se vadă lumina, că bună este, și o ai numit pre ea ziuă, — și noi văzând aceasta nestricăciune a soarelui înnoind în toate zilele făpturei tale, întru aceasta ziuă te mărim pre tine soarele și lumina cea neînsărătă, că prin Fiul tău cel sfânt ne-ai poruncit noauă să ne înnoim firile noastre cu Spiritul tău cel sfânt; și aceste donuri ca soarele a strălucire ne rugăm și ție ne cucerim Tatălui, Fiului și Spiritului sfânt Dumnezeuului nostru, pentru negrăită iubirea ta de oameni, și pentru îndurarea ta cea nemăsurată, iată făptura înnoire a luat, și legea cea de demult în tipul legeri noauă întru a Ta vedenia, în muntele Sinai în rug și în cortul mărturiei întru cuvioasă Biserica lui Solomon s'a arătat prin bunăvoința Ta, — Insuți Doamne caută cu ochiul tău cel îndurat spre noi păcătoșii și nedemnii servii tăi, cei ce ne rugăm întru aceasta Biserică, carea se asemănă ceriului și lăudatului a toată lumea Altariului tău celui adevărat, și a negraitei Tale măririi, trâmite preste noi Spiritul tău, și după s. David, înnoiește întru inimele noastre spiritul tău cel drept și cu spirit domnitoriu ne întărește pre noi, Impăratului și Regelui nostru apostolic dăruiește-i neintreruptă învingere asupra inamicilor lui văzuți și nevăzuți, iar noauă cuget bun ne dăruiește, — și celor ce au zidit aceasta Biserică, ce se înnoiește cu ajutoriul cel dela Tine și au dat spese, dă-le iertare de păcate, dăruiește-le lor și noauă toate cererile cele cătră mântuire, ajută-i pre ei cătră lucrarea poruncilor tale, și le dă lor înnoirea darului sfân-

tului Spirit, ca fără de judecată să se închine unuia adevăratului Dumnezeu și Fiului tău, pe carele l'ai trimis, lui Isus Christos, și Spiritului tău celui preasfânt, pentru rugăciunile Născătoarei de Dumnezeu și a tuturor sfinților, cari din veac ți-au plăcut Ție. — Amin.

Apoi sculându-se cu toții, diaconul zice ectenia cea mică, iară mai marele zice eschiământu:

† Că sfânt ești Dumnezeu nostru, și întru Sfinții, carii pentru tine au pățimit, onorații martiri, te odihnești, și Ție mărire înălțăm Tatălui și Fiului și sfântului Spirit. Amin.

După aceasta luând cel mai mare s. Cruce, stă în mijlocul Bisericei și face semnul crucei, câte de trei ori spre resărit, apus, miazăzi și meazănoapte, iară diaconul de câte ori se face semnul s. Cruci, tot deauna tămâind într'acolo, zice: Domnului să ne rugăm, — iară poporul de trei ori răspunde: Doamne îndură-te spre noi.

După aceste, cel mai mare sărută s. Cruce, și după el toți celebranții și tot poporul, iară mai marele ține în mână s. Cruce și cu aghiasmă stropește pre toți.

Până se face sărutarea, se cetesc oarele, cari finindu-se, preoții intră în altariu și făcând proscmedia, încep s. Liturgia, după ordul cuvenincios.

Inse trebuie să se știe, că nici una funcțiune archierească nu se face și de ar fi Biserica noauă cu totul, că acelea toate le-a plinit archireul când a sfințit antimisul, și așa și în Biserica noauă sunt plinite prin trămiterea antimisului celui sfințit.

§. 3. *Oficiul, care se face la sfințirea discosului și potirului nou.*

Zice Archireul: Binecuvântată este împărăția Tatălui și a Fiului și a Spiritului sfânt, acum și totdeauna și în vecii vecilor. — Amin.

Iară Diaconul zice:

Cu pace Domnului să ne rugăm scl.

După aceea trebuie să se ungă cu sfântul mir și să se sfințească, zicând aceasta rugățiune: Pace tuturor. Domnului să ne rugăm:

Doamne Dumnezeu nostru, Fiule și Cuvinte al Dumnezeului cel viu, Doamne Isuse Christoase sfințește acest păhar al legii tale celei noauă, și-l dăruiește pe el, să fiă spre bucuria tuturor, celor ce se vor împărtăși dintr'însul; — însuși Doamne Christoase Dumnezeu nostru trimite darul tău cel sfânt preste acest pocal nou și-l binecuvintează, și-l sfințește, și-l deplinește, și dăruiește tuturor celor ce se vor împărtăși din tr'însul pace, iubire și unire, care nici una dată nu se strică, că tu ești sfințirea și luminarea noastră Christoase Dumnezeu nostru, și Ție mărire înălțăm cu Părintele tău fără început, cu praesfântul, bunul și de vieță făcătorul tău Spirit, acum și totdeauna, și în vecii vecilor. — Amin.

Și binecuvintează, zicând:

Iată s'a sfințit și s'a deplinit Pocalul mântuirii și discosul vieței al legii cei noaue, în numele Tatălui, și al Fiului și al sfântului Spirit, acum, totdeauna, și în vecii vecilor. — Amin. — Și apoi deslegarea.

§. 4. *Oficiul, care se face la sfințirea icoanelor celor noaue.*

Ungându-se în patru cornuri cu sfântul mir, așa se roagă Arhiepiscopul :

Pace tuturor, — Domnului să ne rugăm.

Doamne Impăratul nostru a tot puternice Părintele Domnului și Mântuitorului nostru Isus Christos, carele ai poruncit servului tău Moisi, ca să zugrăvească chipuri de cheruvimi preste sfântul sicriu, și noaue Doamne așa ne-ai lăsat Icoanele Sfinților spre amintirea lor, rugămu-ne Ție Impăratului nostru, ca sa trămiți darul sfântului tău Spirit și Ingerul tău preste aceasta sfântă Icoană, ca să fie (aici se numește sfântul carele este pictat pre Icoană) spre plinirea rugățiunei lui, prin darul și îndurarea și iubirea de oameni a unuia născut Fiului tău, Domnului și Dumnezeuului și Mântuitorului nostru Isus Christos.

Eschiămățiunea :

Că Ție se cuvine toată onoarea și închinățiunea Tatălui, și Fiului și sfântului Spirit, acum și tot-deauna, și în vecii vecilor. — Amin.

Și deslegarea..

§. 5. *Oficiul sfințirii vaselor bisericeii, precum : Discosul, Potirul, steaua, Lingurița, pentru fește care în deoseb.*

Arhiepiscopul seau Preotul începe cu :

Bine este cuvântat Dumnezeuul nostru. — Zicem : Impărate ceresc. — Sfinte Dumnezeule. — După Tatăl nostru, Doamne îndură-te spre noi, de 12. ori. — Mărire și acum. — Veniți să ne închinăm de 3. ori și Psalm 22.

Domnul mă paște și nemica nu-mi va lipsi, în locul pășunii m'a așezat, la apa odihnei m'a săturat, sufletul meu l'a întors, povețuitu-m'a pre cărările dreptății pentru numele lui, că de voiu și âmbra în mijlocul umbrei morței, nu mă voiu temo de rele, că tu cu mine ești. — Toiagul tău și varga ta, aceste m'au mângăiat, gătit'a înaintea mea measa în contra celor ce mă necăjesc, uns-a cu unt de lemn capul meu și paharul tău e adăpându-mă ca un puternic și îndurarea ta mă va urma în toate zilele vieții mele, și ca să locuiesc eu în casa Domnului într-o îndelungare de zile.

Domnului să ne rugăm.

Archiereul zice rugățiunea aceasta :

Domnitoriule a toate ținătoriule Doamne Dumnezeu nostru, cea ce ai dat lege lui Moisi și îndreptări de servit, și s'au pus în Biserică într-o mărirea preasfânt numelui tău vase de aur, de argint, spre aducerea a multe feliuri de sacrificii adevăratului Dumnezeului nostru, cari au fost umbră și închipuire acestui de acum a nostru adevărat și fără sânge sacrificiu, carele ai demandat să facem și să sfințim.

Tu însuși și acum iubitoriule de oameni Doamne, binecuvântă discosul acesta, și-l sfințește pre dânsul cu puterea lucrării, și cu darul preasfântului și de vieață făcătorului tău Spirit, ca să se aducă ție într-o dânsul sacrificiul cel adevărat, viu — fără de sânge și cuvântătoriu : Preacuratul trup al marelui Dumnezeu, și Mântuitorului nostru Isus Christos Fiului Tău, carele pentru noi și pentru a noastră mântuire. Ție

Dumnezeului și Părintelui unuia însuși pre sine întru sacrificiu bine primit — pre crucea sacrificiului s'a adus.

Că ție împreună, preasfântului și bunului și de vieață făcătorului tău Spirit se cade toată mărirea, onoarea și închinățiunea, acum, totdeauna și în vecii vecilor. — Amin.

Rugăciunea preste potir.

Domnului să ne rugăm:

Domnitoriule a tot ținătoriule Doamne Dumnezeu Părinților nostri, Ție ne rugăm și pre tine te chiamăm și cu deadinsul cerem: trimite darul preasfântului a toate sfințitorul și de vieață făcătorul tău Spirit spre Potirul acesta, și'l binecuvântă, și-'l curățește și-'l sfințește pre el, precum ai binecuvântat și ai sfințit Paharul preotului tău Melchisedec și Paharul sfinților tăi Apostoli la cina Christosului tău, și-'l fă să fie vrednic jertfelnicului tău, pantru că să aducă întru dânsul Ție Dumnezeului și Părintelui îndurat sacrificiu fără de sânge, Trupul și Sângele al unuia născut Fiului tău, Domnului Dumnezeului și Mântuitorului nostru Isus Christos, cu carele Ție și preasfântului și de vieață făcătorului tău Spirit se cade toată mărirea, onoarea și închinăciunea, acum și totdeauna și în vecii vecilor. Amin.

Archireul: Pace tuturor. — Capetele voastre Domnului să le plecați.

Iară archireul plecându-și capul, zice rugăciunea aceasta în taină:

Doamne Dumnezeu nostru, caută acum spre ruga mea a nedemnului tău șerb, și trimite

avuția binecuvântărei tale spre vasele acestea, și le sfințește pre dânsule cu Spiritul tău cel sfânt, prin stropirea acestei ape sfințite, ca să fie vrednice a purta sfântul trup și onoratul sângele Christosului tău.

Eschiămățiunea :

Că tu ești izvorul sfințirei, și ție împreună cu unul născut Fiul tău, și cu preasfântul și bunul și de viață făcătorul tău Spirit se cade toată mărirea, onoarea și închinăciunea, acum și totdeauna, și în vecii vecilor. Amin.

Și stropește cu apă sfințită, zicând așa :

Sfințescu-se vasele acestea cu darul preasfântului Spirit prin stropirea sfintei apei acesteia în numele Tatălui †, și al Fiului †, și al sfântului Spirit †. Amin.

Rugățiunea pentru sfințirea stelei.

Domnului să ne rugăm :

Doamne Isuse Christoase Dumnezeu nostru, cea ce te-ai născut din Fețioară în peșteră, și pre Filosofi prin stea cătră închinățiunea ta i-ai povețuit, rugămu-te acum cu umilință, trâmite binecuvântarea ta cea cerească spre steaua aceasta, și o binecuvântă și o sfințește pre dânsa, ca să fie vas demn spre servițul sfintelor tale Taine. — Și întru amintirea și mărirea Dumnezeescului tău trup, ce s'a născut din Fețioară. — Că tu ești cea ce binecuvintezi toate Christoase Dumnezeu nostru și Ție mărire înălțăm, împreună cu cel fără de început al tău Părinte, și cu prea sfântul, bunul și de viață făcătorul

tău Spirit, acum și totdeauna și în vecii vecilor. Amin.

Și stropște steaua cu apă sfințită, zicând; Sfințește-se steaua aceasta cu darul preasfântului Spirit, prin stropirea sfintei apei acesteia, în numele Tatălui †, și al Fiului, și al sfântului Spirit † Amin.

Rugățiunea la sfințirea linguriței.

Domnului să ne rugăm:

Doamne Dumnezeule a toate ținătoriule, ceea ce prin cărbunele cel luat cu clește de unul din Serafimi, atingându-se de gura Profetului l'ai curățit, mai înainte închipuind puterea Dumnezeescilor Taine, a Trupului și a Sângelui tău Christoise, — caută acum cu îndurare spre rugăminta noastră, și trimite binecuvântarea ta cea cerească spre Lingurița aceasta, și o binecuvântă, și o sfințește pre dânsa, ca să fie vas demn spre luarea și darea prea sfântului Trup și scumpului Sânge a Christosului tău, carele se va da prin Lingurița aceasta credințiosului tău popor, întru curățirea a toată spurcățiunea și spre iertarea păcatelor a tot poporului tău. — Că tu ești izvorul sfințirii și dătătorul tuturor bunătăților și ție mărire și închinățiune — îți înălțăm Tatălui, Fiului și Spiritului sfânt, acum totdeauna și în vecii vecilor. Amin.

Stropind Lingurița cu apă sfințită, zice:

Sfințește-se Lingurița aceasta, cu darul preasfântului Spirit, prin stropirea sfintei apei acesteia, în numele Tatălui † și a Fiului † și a Spiritului sfânt † Amin.

Rugățiunea la sfințirea (procovețelor) învelitoarelor de potir.

Domnului să ne rugăm :

Doamne Dumnezeule a tot ținătoriule, cea ce te îmbraci cu lumina ca cu un vestmânt, și îmbraci ceriul cu nori și acoperi cu ape cele mai pe de asupra ale lui, rugămu-te cu deadinsul, caută acum spre umilita rugățiunea noastră, și trâmite binecuvântarea ta cea cerească spre aerionul acesta și-l binecuvântă și-l sfințește pre dânsul, ca să fie el demn cătră acoperirea sfințelor și Dumnezeștilor Taine a trupului și a sângelui Christosului tău, cu care bine ești cuvântat, cu prea sfântul și bunul și de vieață făcătoriu tău Spirit, acum, totdeauna și în vecii vecilor. Amin.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

§. 6. Oficiul sfințirii vestmintelor celor noaue: stichariul, epitrachilul, falonul, mânecările, cingătoaria șcl.

Cel mai mare începe, zicând :

Bine este cuvântat Dumnezeul nostru.

Impărate ceresc. . . Tatăl nostru. Mărire, și acum . . . Veniți să ne închinăm de 3 ori și psalmul acesta . . .

Iată acum ce este bun, seau ce este frumos, fără numai a locuî frați împreună, ca mirul pe cap, cel ce se pogoară pre marginea îmbrăcămintelor lui, ca roaua Emonului, ce se pogoară pre munții Sionului, că acolo a poruncit Domnul binecuvântarea și vieața până în veac. Aleluia de 3 ori.

Diaconul: Domnului să ne rugăm.

Cel mai mare zice:

Doamne Dumnezeule a tot ținătoriule, cea ce din început lucrezi toate cele de folos genului omenesc, și ai voit a se face Biserici de mâna omenească, întru numele tău, și pre acelea întru mărirea ta le-ai sfințit și le-ai numit locul așezării tale, și ai poruncit servului tău Moisi să facă vestminte arhieresti și preoțești, și alte felii de frumsețe întru bună cuviința frumseției sfântului tău altariu; — auzi rugățiunea noastră cea cu îndurare, și vestmintele acestea (aici trebuie numite vestmintele pre nume) ce s'au făcut întru onoarea și mărirea preasfânt numelui tău, și întru frumseța și bună cuviința servirei sfințelor tale Taine, în sfântul tău altariu, prin mine umilitul și nedemnul servul tău binecuvintează-le † și le sfințește † ca spre servirea sfințelor tale Taine și spre toată mărirea numelui tău demne să se arete și să fie Preoților ce vor servi cu dănsule spre mântuire și acoperemânt de toată aleșuirea și greșelele contrariului, — Și spre a ta bună plăcere și demnă servirea sfințelor tale Taine și spre câștigarea darului și îndurărilor tale.

Eschiămățiunea:

Cu darul și cu iubirea de oameni a unuia născut Fiiului tău, cu carele binecuvântat ești cu preasfântul Spirit, acum și tot-deauna și în vecii vecilor. Amin.

Archiereul seau cel mai mare:

Pace tuturor.

Diaconul:

Capetele voastre Domnului să le plecați.

Domnitoriule Dumnezeuule atot-ținătoriule, dă-tătoriule a toate bunătățile, izvorul sânteniei, caută spre rugățiunea noastră și spre vestmintele acestea, ca să fie întrarmare spre frumseția și bunăcuviința Preoților servitorilor tăi, cu darul preasfântului tău Spirit, și prin stropirea acestei ape sfinte, binecuvântate și sfințite le arată, și pre cei ce se vor îmbracă să servească sfintelor tale Taine, demni și cu bună plăcere, tot-deauna i fă.

Eschiămațiune :

Că tu ești sfințirea noastră, și ție mărire înălțăm împreună cu unul născut Fiiul tău, și cu preasfântul și bunul și de vieață făcătoriuul tău Spirit, acum și tot-deauna și în vecii vecilor. Amin.

Și îndată stropește vestmintele cu apă sfințită, zicând :

Sfîntește-se vestmântul acesta (numește pre nume) cu darul sfântului Spirit, prin stropirea acestei ape sfințite, în numele Tatălui † și al Fiiului † și al s. Spirit † Amin.

Și face deslegarea.

§. 7. *Oficiul sfințirii iarăș a vaselor sfintei Biserici, adecă cădelnița, cuthia, blidul cel de anaforă, copia și vasele cele cu cari se aduce vin și apă.*

Incepând după datină: Binecuvântat este Dumnezeuul nostru. — Dupa sfinte Dumnezeuule șcl. Veniți să ne închinăm de 3 ori. — După aceea Psalmul 25; Judecă mie Doamne, că eu întru nereutatea mea am âmblat, — tot până în capăt. — Vezi la § 3. — Apoi mărire, și acum, Aleluia. — Mărire ție Dumnezeuule de 3 ori,

Domnului să ne rugăm:

Doamne Dumnezeule a toate ținătoriule, Dumnezeul părinților noștri, care prin Apostolul Pavel, vasul cel ales al tău ai zis: că toată zidirea ta este bună și nemică nu este de lăpădat, ori ce prin cuvântul tău cel Dumnezeesc și prin rugățiuni se sfințește; — rugămu-ne, caută acum cu îndurare și cu umilință spre ruga noastră, și spre vasul acesta (anume), care întru mărirea preasfântului tău nume și întru servirea sfântului tău altariu s'a făcut, și cu îndurarea binecuvântărei tale cei cerești, și cu rugățiunea noastră nedemnilor servi și servitorilor tăi binecuvintează-l †, sfințește-l †, și-l curățește †, și spre servirea sfântului tău altariu demn îl arată, și celor ce au făcut acesta prin darul tău cel ceresc, char și iertarea păcatelor dărueste, și Impărăției cerești fă-i părtași.

Că tu ești Dumnezeul îndurărilor, și al iubirei de oameni, și ție mărire înălțăm, cu unul născut Fiul tău cu preasfântul și bunul și de vieată făcătoriuul tău Spirit, acum și tot-deauna, și în vecii vecilor. Amin.

Cel mai mare:

Pace tuturor.

Diaconul: Capetele voastre Domnului să le plecați. — Apoi rugățiunea aceasta:

Doamne Dumnezeul nostru, caută spre rugățiunea noastră, cu umilință ne rugăm, trămite binecuvântarea ta spre vasul acesta (anume) și prin stropirea acestei ape sfinte binecuvintează-l, și-l sfințește, ca să fie demn servirei sfântului altariu. — Că tu ești sfințenia noastră și ție mă-

rire înălțăm împreună cu unul născut Fiul tău, și cu preasfântul și bunul și de viață făcătorul tău Spirit, acum și tot-deauna și în vecii vecilor. Amin.

Și stropște vasul cu apă sfințită zicând:

Sfințește-se vasul acesta (anume) cu darul sfântului Spirit prin stropirea apei acesteia, în numele Tatălui †, și al Fiului †, și al sfântului Spirit †. Amin.

Se face deslegarea.

§. 8. *Oficiul la sfințirea Crucii.*

Inceputul se face, precum de alte ori, după datină. — Apoi.

Domnului să ne rugăm.

Rugămu-ne Ție atot-puternice, Doamne vecinice Dumnezeu, binecuvintează semnul Crucii tale, ca să fie mijlocitoriu de mântuire genului omenesc, să fie întărirea credinței, îndemn spre fapte bune, rescumpărarea sufletelor, să fie ajutor, sprijinitor, mângâiere și acoperemânt în contra ispitelor diavolești, prin Isus Christos Domnul nostru, Amin.

Binecuvintează Doamne Isuse Christoase aceasta Cruce a Ta, prin care ai mântuit lumea din puterea diavolului, și prin patima ta ai învins pre pricinuitoarea păcatului, care a înșelat pre omul cel de întâiu, cu mâncare din pomul cel oprit.

Și stropind s. cruce, cu apă sfințită, zice:

Sfințește-se acest semn al crucii, cu puterea sfântului Spirit, prin stropirea apei acesteia, în numele Tatălui †, și al Fiului †, și al sfântului Spirit †. Amin.

Că celor ce se vor rugă, și se vor închina înaintea acestei Cruci, și-și vor aduce aminte de patimile și de moartea Ta, prin care pre noi cei morți ne-ai înviat, să se dăruiască sănătatea sufletului și a trupului.

Că bine s'a cuvântat prea mărit și de mare cuvenință numele tău, al Tatălui și al Fiului și al sfântului Spirit, acum și totdeauna și în vecii vecilor. Amin.

Și apoi deslegarea Crucei.

§. 9. *Oficiul la sfințirea Clopotului.*

După începutul cel îndatinat, se zice: Ec-tenia cea mare, până la: Apără mântuiește, — apoi se adaugă aceasta:

„Pentru clopotul acesta, care de servii tăi s'a rânduit ~~abse Crădica la această~~ sfântă biserică spre servirea și trebuința tuturor binecredincioșilor creștini, și depărtarea viforului celui contrariu, Domnului să ne rugăm.

„Pentruca prin resunetul acestui clopot, care spre mai mare lauda și mărirea lui Dumnezeu, în onoarea sfântului (cutare) este făcut, aerul cel nădușit să se resfireze, și norii cei îngreunați de grindina pagubitoaria să se ușoreze, și toată primejdia dela noi să se depărteze, Domnului să ne rugăm.

„Pentruca prin viersul acestui clopot din somnul păcatului deșteptându-ne, în timp cuvenincios pe calea penitenției alergând, seara și demineata și întru amiezăzi deșteptați, întru priveghieri și rugăciuni să petrecem.

Domnului să ne rugăm,

„Pentru că să audă Domnul Dumnezeu nostru viersul rugăciunii noastre a păcătoșilor și să se îndure spre noi, Domnului să ne rugăm.

Apără, mântuește, îndură-te șcl.

Pre preasfânta, Curata șcl. Eschiământa :

Că îndurat și iubitoriu de oameni Dumnezeu ești șcl.

După aceea unge clopotul cu sfântul mir, și se sfințește, zicând rugăciunea aceasta.

Mântuitoriule Doamne Dumnezeu nostru, Fiule și Cuvântule alui Dumnezeu celui viu, Doamne Isuse Christoase sfințește acest clopot a legii celei noaue, ca să fiă spre bucuria tuturor celor ce-l vor auzi, și se vor îndulci de viersul lui; — însuși Domnitoriule Isuse Christoase Dumnezeu nostru, trimite darul tău cel sfânt preste acest clopot nou, și-l binecuvintează †, și-l sfințește †, și-l curățește †, făcându-l demn spre treaba sfintei Bisericei acesteia, și dă tuturor creștinilor pace, iubire, care nici una dată nu se strică.

Că tu ești sfințirea și lumina noastră Christoase Dumnezeu nostru, și ție mărire înălțăm, împreună cu cel fără de început al tău Părinte, cu preasfântul, bunul și de viață făcătoriu tău Spirit, acum și totdeauna și în vecii vecilor. Amin.

Apoi sfințește clopotul, cu apă sfințită zicând:

Iată s'a sfințit și s'a deplinit acest clopot. întru onoarea și amintirea sfântului (cutarele) în numele Tatălui †, și al Fiului †, și al sfântului Spirit †. Amin.

Și apoi deslegarea zilei.

§. 10. *Oficiul sfințirii mormântariului.*

Eșind cu lithia la locul cel însemnat pentru înmormântarea trupurilor oamenilor (care loc trebuie să fie cu semne statornice despărțit de alt loc comun,) acolo după datină făcând începutul, cântăm „urmarea cea mică la sfințirea apei“ însă nu stropim după datina îndătinată, ci Diaconul (de este, iară de nu) Preotul zice: Domnului să ne rugăm: și rugăciunea aceasta:

Doamne a toate ținătoriule, păzitoriul sufletelor, izvorul mântuirii și speranța credincioșilor, caută spre noi nedemni ai tăi servi, și prin intrarea noastră curățește †, binecuvintează †, și sfințește †, locul acesta ca trupurile creștinilor, cari după capătul vieții aici se vor îngropa, în ziua cea mai de pre urmă a Județului cu sufletele unindu-se, să se învrednicească a intra într-o desfătare cea vecinică, prin Isus Christos Domnul nostru, cu carele binecuvântat ești în vecii vecilor. Amin.

Și stropind mormântariul împrejur, cu apă sfințită, zice:

Stropimă-vei cu isop, și mă voi curăți scl.

Apoi tropariile morților: Cu sufletele dreptilor scl.

Și ecteniile: Indură-te spre noi Dumnezeule scl.

Eschiămățiunea:

Că tu ești învierea, viața și repausul scl.

Și cădește tot mormântariul în patru laturi cruciș.

Apoi cu viers înalt Archireul sau Preotul, zice:

Plecând genunchiele noastre, Domnului să ne rugăm:

Doamne Dumnezeu, creatoriule a toată lumea, Rescumpărătorul neamului omenesc, guvernatoriul tuturor creaturilor celor văzute și nevăzute, cu viers de umilință și cu inimă curată ne rugăm ție binecuvintează †, sfințește † și curățește † mormântariul acesta, în care vor repausa trupurile servilor și servelor tale, după despărțirea sufletului de trup. — Binevoiește iubitoriule de oameni Doamne Isuse Christoase la ziua cea înfricoșată, când vor bucină Archangelii în patru cornuri de lume, și vor chiemă la judecată pre toți cei din veci repausați, și când vei veni întru mărire cu sfinții îngeri să judeci vii și morții, pre servii și servele tale, cari întru acest loc de repaus sunt așezați, învrednicește-i atuncia să steie de a dreapta mării tale, întru împărăția Ta.

Că tu ești învierea, vieața și repausul decaților servilor tăi Christoase Dumnezeu nostru, și ție mărire înălțăm cu cel fără de început al tău Părinte, și cu presfântul, bunul și de vieață făcătoriul tău Spirit, acum și totdeauna și în vecii vecilor. Amin.

Și îndătinata deslegare.

§. 11. Oficiul la sfințirea praporilor.

Sfințirea praporilor se face ca și la sfințirea icoanelor celor noaue. — Vezi § 4.

§. 12. Rânduiala la binecuvântarea tămâiei.

Preotul: Bine este cuvântat Dumnezeu nostru șcl. Impărate ceresc, sfințe Dumnezeule, prea-

sfântă Treime, Tatăl nostru, Doamne îndură-te de 3 ori, mărire și acum, veniți să ne închinăm, apoi psalmul 65. „Strigați Domnului tot pământul cântați numelui lui, dați mărire laudei lui“ șcl.

Preotul zice rugăciunea aceasta :

Stăpâne Doamne Christoase Dumnezeu nostru, izvorule al Sfințeniei și dătătoriule al Binecuvântărei, ascultă rugăciunea mea a păcătosului și trimite binecuvântarea Ta din sfânt locașul tău, preste tămâia aceasta și o sfințește pre dânsa, și varsă preste dânsa darul tău cel bogat și i dă ei putere întru care să fiă ea tuturor credincioșilor, păzitoaria lor și celor ce se vor cădi cu dânsa apărare, și i mântuiește de toată împrotivirea vrășmașilor ; și spre gonirea a toată lucrarea diavolească, care vine ziua și noaptea, și spre binecuvântarea sufletelor și trupurilor credinciosului norodului tău, bisericelor, caselor și tot locului, și întru mărire sfântului și de mare cuvenință și întru închinatului numelui tău, căruia se cuvine toată mărire, stăpânirea, onoarea și închinățiunea cu Tatăl și cu sfântul Duch, acum, pururea și în vecii vecilor. — Amin.

După aceste preotul stropește tămâia cu apă sfințită și zice : Binecuvintează-se și sfințește-se tămâia aceasta cu stropirea apei acesteia în numele Tatălui †, și a Fiiului †, și a sfântului Duch †. Amin.

Aceasta rugățiune am aflat-o însemnată pre un liturgicon a bisericei din Breb în Maramureș, descrisă prin preotul Popa Grigorie în anul 1707, adecă înainte de aceasta cu 199 de

ani. — Scrisoarea e cu litere cirilice, și în cuvinte nu s'a schimbat nemica.

§. 13. *Observări generale.*

Din delegare episcopescă oficiile de binecuvântări ici înșirate le pot împlini și protopopii și preoții; înse de arândul acest drept se dă protopopilor și vicarilor.

Unele din ceremoniile de mai sus sunt scurte, drept aceea pentru rădicarea pietatei mai ales dacă se fac dumineca ori în sărbători, e consult a face și oficiul sfințirii apei, precum a și conționa, — având bună ocasiune preotul a desfășura însemnătatea vestmintelor și uneltelor sacre.

La toate funcțiunile, dară mai ales la sfințirea bisericei e bine, ca delegatul episcopesc să facă programa serbătoarei în mai multe esemplare, — ca concelebranții să știă ce și cum va urma, căci astfel se încunjură întrebările și nerânduiala.

Funcțiunile sevârșite, respective binecuvântarea bisericei și a altor vase sacre șcl. sunt a se induce in protocolul parochial, — ca astfel să remână urme pentru posteritate despre ele.

În aceea însemnare să se espună cine când a sevârșit funcțiunea, cu a cui spese s'a rădicat d. e. biserica, cât a costat aceea șcl. cine a cumpărat vestmintele bisericești, cu cât preț șcl.

Despre funcțiunea sevârșită d. e. a binecuvântării bisericei, respectivul delegat să relaționeze din oficiu și la guvernul diecezan.

Ungerea cu s. mir la binecuvântări se face

numai prin episcop, delegații să pot folosi numai cu stropirea apei sfințite.

Față de primirea celor de altă confesiune în biserica noastră catolică, preotul să fiă luătoriu aminte la legile civile, și în caz de dubietate se facă întrebare la Guvernul diecezan.

Așișderea și în cazul, când oare care evreu vrea a se încreștinà, să ceară îndrumări dela Guvernul diecezan

Partea IV.

**Modul inițierii și primirii celor de religione străină
în sfânta religione greco-catolică unită.**

§. 1. *Despre inițierea schismaticilor.*

Mai înainte de toate este de cercat lucrul de a mărunțel, din ce cauză voiește schismaticul a trece la s. unire; — iară de va luă seamă Preotul, că are intențiuni lumești deșerte, va lumina pre schismatic și-l va îndreptă spre scopul cel cuvios.

După cari trebuie a-l înveță în cele religioase, și mai vârtos luminat să i se esplice acele patru puncte, în cari se desbină schismaticii de sfânta Biserică catolică, adecă: a) de primatul Pontifului de la Roma, b) despre Purgatoriu, c) despre purcederea sfântului Spirit dela Tatăl și dela Fiiul, d) despre s. Cuminecătura în azimă.

Iară după-ce toate se vor împleni, la timpul inițierii acesteia se fac următoarele:

În mijlocul Bisericii se pune măsură cu două luminări aprinse, pe carea să fie s. Evanghelie și s. Cruce, apoi stând înaintea mesei între doi credințioși gr.-catolici zice mărturisirea credinței, cum urmează:

Eu N. N. cred și mărturisesc toate cari se cuprind în Simbolul credinței cu care se folosește sfânta și drept-credințioasa Biserică catolică: cred într-unul Dumnezeu,

Onorez și primesc sfintele sinoade, cari s'au făcut după lege de sfinții Părinți, sau de s. dreptcredincioasa Biserică, și cari prin văzutul cap al Bisericei, adeva prin Patriarchul dela Roma s'au întărit, mai ales pre cel dela Florența; și mărturisesc acele toate, cari întru acel sinod s'au decretat, adeva:

1. Că Spiritul sfânt din Tatăl și Fiul purcede din secol, și aceeaș ființă și fire are cu Tatăl și cu Fiul, și purcede dintru amândoi din veac ca dintr'un izvor și printr'o unică suflare.

2. Că sfântul și de vieață făcătorul trup al Domnului Isus Christos se poate preface în pâne dospită așa și în azimă.

3. Că sufletele celor repausați, cari au murit în darul și iubirea lui Dumnezeu, înse canonul pentru păcatele sale nu l'au plinit, seau în păcate mai ușoare au murit, vor să meargă în Purgator, seau locul de curățire, unde pentru păcatele sale pedepsindu-se se curățesc, și se ușorează prin elemosinele, rugățiunile și liturgiile celor vii, și prin alte fapte bune pentru dânsii menite.

4. Că Pontificele dela Roma este cu adevărat următorul sfântului Apostol Petru și capul văzut a sfintei Biserici.

Le cred și celelalte toate, cari se cuprind în acel s. sinod, cred în toată credința s. Biserici drept credințioase și catolice, le cred, mărturisesc și le primesc, din toată inima și din tot cugetul.

Toată schisma seau desbinarea, cu toate eresurile, le urgisesc, le blastem și le laped. — Așa

să-mi ajute Dumnezeu și aceasta s. Evangeliă
— Amin.

După mărturisirea credinței, sărută s. Cruce și s. Evangeliă, și se împărtășește cu s. Cuminecătură.

§. 2. *Primirea reformatilor.*

Fiind-că acatolicii reformati mai preste tot sunt limba magiară, și nu prea știu vorbi în limba de română, este de lipsă, ca acela care are de lucrat cu dânșii să cunoască bine limba lor, și aflându-i plecați cătră s. noastră credință, să-i învețe foarte bine toate rugăciunile îndătinute, și baremi Catechismul cel mic, până vor avea ideă luminată despre sfânta noastră religie catolică.

După aceste se lasă a intra în sfânta Biserică, încă a și îngenunchia la mărturisirea păcatelor, după care nedându-i-se deslegare, îl duce Preotul la ușa Bisericei din lăuntru, unde stând lângă dânșul nănașul lui, cu lumina aprinsă îl întreabă:

(Dacă catechumenul ar ști românește, întrebările traducându-se pe limba românească, i-se pot pune românește):

Preotul: Akarod-e felvenni a szt. görög-katholika hitet, és akarsz-e annak szt. egyességében élni?

Catechumenul răspunde: Akarok.

După care răspuns dându-i binecuvântare, îl pune în genunchi și cetește preste dânșul rugăciunea din Euchologii despre cei ce din lăpădare se întorc, apoi zice:

Fordulj napnyugot felé és mondj ellene a Sátánnak és minden követőinek.

Atunci se întoarce catechumenul spre apus, apoi îl întreabă iarăş:

Preotul: Ellene mondasz-e a Sátánnak és minden dolgainak és minden szolgálainak és minden pompáinak és kevélységeinek.

Catechumenul: Ellene mondok.

Preotul: Ellene mondasz-e minden eretnecségeknek és tévelygéseknek, azok tanítóinak és követőinek, és azokat, mint az igaz katolika hittell ellenkezőket gyűlölöd-e és átkozod?

Catechumenul: Gyűlölöm és átkozom, ellene mondván mind azoknak.

Preotul: Fordulj napkelet felé és tégy vallást az Ur Isten előtt: Hiszel-e egy Istenben, ki a szt. Háromságban tiszteltetik és imádtatik, Atya, Fiu, és szt. Lélekben, és imádod-e ötet?

Catechumenul: Hiszek és imádom.

Preotul: Mond el tehát a Niceabeli szent gyülekezetnek hitvallását.

Atunci Preotul zicând înainte respicat tot cuvântul, catechumenul zice după dânsul:

Hiszek egy Istenben, mindenható Atyában, mennynek és földnek és minden láthatók és láthatatlanok teremtőjében, és egy Urban Jézus Krisztusban, Istennek egyetlen egy Fiában, ki az Atyától született, minden időknek előtte, világosságtól világosság, igaz Istentől, igaz Isten, született nem teremtett, ki az Atyával egyenlő, ki által mindenek teremtettek, ki mi érettünk emberekért és a mi üdvösségünkért, mennyből alá szálla, és megtestesüle, a szt. Lélek által, szüz

Máriától és emberré lön, felfeszítették mi éretünk, Pontius Pilátus alatt, kint is szenvedett, meghala és eltemetették, feltámadá harmadnapon az irások szerint, felméne mennyekbe, ül az Atya Istennek jobbán, és dicsőséggel onnan lészen eljövendő, hogy megítélje az eleveneket és holtakat, az ő országának vége nem lészen. — És a szent Lélekben, az Urban éltet adóban, ki az Atyától és Fiutól származik, ki az Atyával és Fiuval imádtatik, és dicsőítettik, ki a Proféták által szólott. — Egy közönséges és apostoli Anyaszentegyházban, vallom az egy keresztséget, bűnöknek bocsánatját, várom a halottak feltámadását és a jövendő örök életet. — Amen.

După acestea dându-i preotul capetul epitrachilului în mână, îl manuce până la measa din mijlocul Bisericeii, carea trebuie să fiă preparată, cum s'a zis mai sus, pre care se pune și s. Mir, lângă masă îngenunchind catechumenul și punând mânilor pre s. Evangeliă și pre s. Cruce, zice după Preot jurământul următoriu:

Én N. N. hiszem erős hittel és igazán minden kételkedés nélkül, vallom mind azokat összességgel, és mindegyiket különösen, melyek a Niceumi hitvallásban foglaltatnak, minden közönséges anyaszentegyház gyülekezeteiben, melyeket a szent közönséges anyaszentegyház tartja és vallja; — vallom az anyaszentegyháznak hét szentségeit, úgy mint: a keresztséget, a bérmálást, az oltári szentséget, a penitentia tartást, az utolsó kenetet, az egyházi rendet és a házasságot, melyek által azok, kik felveszik, malasztot vesznek; mind ezeket, melyeket az anyaszent-

egyház vallja és tanítja, felveszem és tiszteltem; vallom hogy a kenyér és bor színek alatt, midőn ezek felszentelődnek a szent mise alatt, egészen vagyon Krisztus Urunk teste és vére.

Vallom, hogy három hely készítetett azon lelkek számára, melyek a világból kimultak; az első hely a hová az igazak lelkei mennek, a mennyek országa, hol Krisztussal uralkodnak és minden szentekkel, a kiket illik hogy tiszteljük és segítségül hívjuk, mint olyanokat, a kik mi érettünk az Isten előtt könyörögnek.

A második hely a hová fognak menni az igazi pogányok, az igazi hitetlenek, és azon keresztények lelkei, kik gonoszul éltek és meg nem térvén, halálos bűnben haltak meg, ezek része a pokol és gehena örök tűze.

A harmadik hely az, a hová mennek azon keresztények lelkei, a kik bocsánandó bűnben multak ki, vagy a meggyont bűnökért nem tettek elegendő elégtételt, és ott bizonyos ideig tisztulnak, kikért az anyaszentegyház misékkal, könyörgésekkel, a keresztények böjtökkel, alamizsnákkal és más jó cselekedetekkel engesztelik az Ur Istent, és ez az ugynevezett: purgatorium.

Hiszem és vallom, hogy vagyon az igaz anyaszentegyháznak egy láthatatlan feje a mennyekben, az Jézus Krisztus. és egy látható feje a földön a Romai Pápa.

Fogadom és esküszöm, hogy ezen katholika hitet, mely nélkül nincsen üdvösség, meg fogom igazán tartani, és a mint fogadom és esküszöm, úgy segítsen engem az Isten és ezen szent Evangelium. -- Amen.

După aceste nesculându-l din genunchi îl desleagă (de păcate) Preotul și-l miruiește pre lângă rugăciunea din ritual, iară voidnd catechumenul a se cumineca să zică după Preot:

Hiszem Uram és vallom, hogy te vagy Krisztus az élő Istennek fia, ki e világra jöttél a bűnösöket üdvözíteni, kik között én vagyok az első; azt is hiszem, hogy a mivel részesülni akarok a Te makula nélkül való szent tested és a te drága szent véred; kérlek azért könyörülj rajtam és bocsásd meg az én szándékos és nem szándékos akaratommal, szavammal, cselekedetemmel, tudva vagy tudatlanul tett bűneimet, és tégy méltóvá engem, hogy bűneim bocsánatjára, örök üdvőségemre és nem ítéletemre vegyem a te legtisztább szentségedet. Amen.

A Te szentséges vacsorádban részesíts ma engem Istennek szent Fia. mert ki nem mondom titkaidat ellenségeidnek, sem áruló csókot nem adok, mint Judás, hanem mint a keresztfán megtért gonosztevő kiáltok, emlékezzél meg rólam Uram a Te országodban.

Nem ítéletemre vagy kárhozatomra legyen a te szentségedben való részesülésem, hanem lelkem és testem épségére. Amen.

După acestea înscriindu-l în protocolul parochial, și dându-i binecuvântare paternă, îl dimite.

§. 3. Despre botezarea Judeilor.

Jidovii cu deadinsul trebuie întrebați, din ce îndemn voiesc ei a părăsi legea mosaică și a se boteza? și dacă va lua samă Preotul, cumcă judeul din convicțiune și cu stătornicia voiește a

se botezà, să-l învețe foarte bine toate închiăturile credinței, și rugăciunile creștinești, luminându-l și despre deșertăciunea ceremoniilor și a spălărilor farisaice, cari le țin jidovii.

Iară când va fi gata învățat deplin și examinat înaintea alor doi martori, atunci îl așază din afară la ușile Bisericei, în vesmintele sale și desculțat, între mărturiile îndătinate, și întorcându-l cu fața spre apus îl întreabă:

Preotul: Cine ești tu:

Catechumenul: Sum om rătăcit din calea mântuirii și cu necredință judaică rău întunecat.

Preotul: Pentru ce ai venit cătră sfântă Biserica lui Dumnezeu, și ce dorești dela dânsa?

Catechumenul: Am venit să mă învăț dela dânsa credința, și doresc să mă și împărtășesc cu dânsa!

Preotul: Ce-ți va dà ție credința?

Catechumenul: Vieța eternă.

După aceasta îl întreabă despre cele mai mari închiături a le credinței creștinești, și dacă va răspunde respicat și la înțeleș, zice:

Preotul: Voiești să o primești aceasta stântă și fără de maculă credință creștinească? Și o primești din toată inima? Și dela aceasta să te înveți? Și să o ții neclătită și până la moartea ta să petreci în dânsa?

Catechumenul: Voiesc și doresc din toată inima.

Preotul: Ingenunchiă înaintea Domnului și Dumnezeului nostru.

Atunci ingenunchind își pune mânilor cruciș pe piept, și-și pleacă capul, iară Preotul punându-i nume, zice aceasta rugăciune:

Domnului să ne rugăm:

Bine ești cuvântat Doamne Dumnezeule Tatăl Domnului nostru Isus Christos, cea ce-ți alegi ție popor ales din toate națiunile, oftătoriu de fapte bune, Tu și pre acesta care a venit acum cătră sfânta Ta Biserică, pre servul tău N. (numele cel nou) binecuvintează-l și deschide-i ochii cei înțelegători a inimei, deschide-i urechile spre ascultarea Dumnezezeștilor tale cuvinte, și-l fă părtaș pre el sfântului Botez și vestmântului ne-
stricăcios. — Amin.

Și binecuvântându-l zice:

În numele Tatălui †, și al Fiului †, și al sfântului Spirit †. Amin.

Apoi continuează: Tu Doamne Dumnezeule Părinte cea ce ai trimis lumii mântuire pre sfântul tău Cuvânt, ca să plinească toate de dumnezeasca ta cunoștință, tu ai luat sufletul servului tău N. dela cel rău, tu îl și luminează pre el, și-l îndreptează cătră sfințeniă întru Christosul tău, și să nu lași nici pre un spirit rău ca să aibă a întră întrînsul, că tu însuși ești Mântuitoriul genului nostru, și ție mărire și mulțămită aducem împreună cu unul născut Fiul tău și cu prea sfântul și bunul și de vieață făcătoriul tău Spirit, acum, totdeauna, și în vecii vecilor. Amin.

Apoi iară îl mai întreabă.

Preotul: Iarăș te întreb pre tine, de te lapezi cu adevărat de toată necredința judaică, și dela hula lor, care au în contra Domnului Isus Christos, și asupra prea Curatei și Sfintei Maicei sale, asupra tuturor creștinilor, și i blastemi pre ei?

Catechumenul: Cu adevărat mă laped de necredința judeilor și i blastem.

Preotul: Lapezi-te de tăiere împrejur. de Sâmbătă, de azimă și de toate serbătorile lor, și de spălări, de mâncări și de alte datini judaice și le urești pre ele.

Catechumenul: Lapădu-mă de toate acelea, și le uresc din toata inima.

Preotul: Lapezi-te de învățatura cea contrariă lui Dumnezeu, a cărții ce se zice: Thalmud, pre care Rabinii jidovești spre batjocura lui Dumnezeu, din hulă rea, și din îndemnul simțirilor farisaice cu spiritu rău o-au făcut, și o blastemi pre ea?

Catechumenul: Lapădu-mă de toată învățatura aceea și-o blastem cu toată inima.

Preotul: Lapezi-te de școala judaică, și de posturile, ajunurile lor, și de toate datinile, de Mesia cel mincinos, pre care îl așteaptă ei, și blastemi pre acela și pre toți așteptătorii și următorii aceluia?

Catechumenul: Lapădu-mă și-i blastem.

Preotul: Dorești cu adevărat din tot sufletul și din toată inima ta a te uni cu sfântă Biserica lui Isus Christos, și a te lepăda de Sinagoga, și fără de nici una îndoială sau fățarnicie mărturisești, că Domnul nostru Isus Christos este Fiul lui Dumnezeu celui viu, și crezi întru dânsul?

Catechumenul: Cu adevărat și din toată inima.

Atunci Preotul binecuvântându-l, zice;

Bine ești cuvântat Dumnezeuul nostru, cel ce voiești ca toți oamenii să se mântuească și la cunoștința adevărului să devină totdeauna, acum și în vecii vecilor. Amin.

Apoi mai zice aceasta rugăciune:
Domnului să ne rugăm:

Dumnezeule Dumnezeuul nostru, creatoriul și lucrătoriul a toate, cela ce voiești că toți să se mântuească și să vină la cunoștința adevărului, caută spre servul tău acesta (N.) și-l mântuiește de înșelățiunea cea vechie, și de măiestriile celor rei și luminându-i mintea și sufletul lui, îl cheamă la viața eternă. Amin.

După aceasta iară îl mai întreabă:

Preotul: Cu adevărat te-ai lepădat de toată necredința jidovească, cari nu cred a fi Christos fiul lui Dumnezeu, și de învățătura lor, care este în contra lui Christos și le blastemi și le scopești pre acele?

Cat.: Cu adevărat m'am lepădat de toate acele si le blastăm pre ele.

Preotul: Mărturisești, că preasfânta Treime: Tatăl, Fiul si sfântul Spirit este Dumnezeu în ființă nedespărțit, si crezi întru dânsul si te închini lui?

Cat.: Cu adevărat mărturisesc, cred si mă închin Tatălui, Fiului si sfântului Spirit, si face cruce si se închină după forma sa de 3 ori.

Preotul: Crezi, că sfânta preacurata vergură Maria, care a născut pre Christos Dumnezeuul nostru, mai înainte de naștere a fost fecioară, și în naștere și după naștere încă a ramas fecioară?

Catechumenul: Cred fără de îndoială și din toată inima.

Preotul: Crezi și mărturisești, că Domnul nostru Isus Christos, unul fiind din preasfânta Treime, unul născut Fiul și Cuvântul lui Dumnezeu, este dela Tatăl născut mai înainte de toți vecii, iară pre urmă pentru mântuirea omenimei s'a coborât pre pământ și cu lucrarea sfântului Spirit s'a întrupat din totdeauna vergura Maria, și s'a făcut om adevărat, nedespărțindu-se dela Dumnezeirea sa, și întru un ipostas și doauă ființe, neîmpreunat, neschimbat și neamestecat, unul este Fiul lui Dumnezeu, și Fiul omului, Dumnezeu adevărat, și om adevărat?

Cat.: Așa cred și așa mărturisesc.

Preotul: Crezi tu, că sacramentul sfântului Botez, cu care dorești tu a te înnoi și de nou a te naște, este cu adevărat curățire de păcatul strămoșec, și prin voaia celui ce se botează este curățire și celoralalte până la Botez făcute, este nașterea sufletească carea face din fiul perirei fiul lui Dumnezeu?

Catechumenul: Așa cred și mărturisesc.

Preotul: Crezi că Domnul nostru Isus Christos nu de silă, ci de bună voiă pentru mântuirea oamenilor a suferit patimă, și restignire cu trupul, și că un om a murit și s'a înmormântat, iară a treia zi cu puterea dumnezei-rei sale a înviat, și s'a înălțat cu trupul său la ceriu și șede de-adreapta lui Dumnezeu Tatăl, și de acolo iarăș va să vină să judece vii și morții, a cărui împărăție nu va avea capăt?

Catechumenul: Toate din inimă le cred și le mărturisesc.

Preotul: Crezi tu, că sfântul Spirit este sântitoriuul nostru, care pre noi ne sfințește, întru cele 7 Taine ale lui Dumnezeu, adică: Botezul, s. Mir, s. Cuminecătură, Penitență, s. Ungere, Preoția și Cununia, — și crezi, că acelaș s. Spirit asemenea cu Tatăl și cu Fiul este Dumnezeu adevărat, și dela Tatăl și dela Fiul ca dintr'o suflare purcede?

Catechumenul: Cu adevărat cred și mărturisesc din toată inima mea.

După ce a mărturisit acestea, preotul zice mărturisirea credinței cu jurământul rar și respicat, iară catechumenul cu viers mare după Preot, cum urmează: Eu N. N. care toate mai înainte cu adevărat le am mărturisit Domnului Dumnezeu, care știe toate cele văzute și nevăzute; iată acum înaintea s. Biserice le mărturisesc cu adevărat și cu blăstăm întăresc aceasta mărturisire a mea, cumcă nu pentru vre-o nevoie seau frică, seau serăciă, seau pentru cutare interes, seau înșelățiune, seau pentru cutare strîmbătate dela jidovi, ci fiindcă eu am dorit de credința creștinească, și cunoscând că toți cei ce nu cred în Christos, cel ce este cu adevărat Fiul lui Dumnezeu, aceia sunt perduți; — pentru aceasta vin să mă fac creștin și doresc să mă împărtășesc sfântului Botez, iară de cumva împlu cu înșelăciune, să vină asupra mea acum și în toată vieța mea toate blăstămurile cari le-a scris Moise profetul în a doaua lege, și să mă lovească cutremurul lui Cain și bubele lui Giezi, și cea mai amară

lepră; preste toate acestea în viața venitoare să fiu blăstămat și de trei ori blăstămat și lăpădat, și sufletul meu să fie cu Sătana în focul cel nestins. Amin.

După acestea îl duce în Biserică și-l botează, după rituaru, și îmbrăcându-l în vestmânt nou de totu, îl unge cu sfântul Mir și ieșind îl înscrie în Matricula Parochiei și-l dimite cu admonițiuni părințești.

Partea V.

Esplicarea cuvintelor rusești și grecești folosite în tipic.

Antifon înseamnă răspuns, ori cântare împrumutată a unor sentințe parte din s. Scriptură, parte dela s. Părinți.

Bogorodnicea = a Născătoarei de Dumnezeu.

Blageniile = fericirile, cele 8 fericiri.

Ciasoslov = Orologeriu.

Chramul bisericei = dedicarea bisericei.

Catavasii se interpretează *coboriri*, pentrucă după ce se cântă canoanele, cantorii se coboară din strane, și în mijlocul bisericei cântă la olaltă irmosul. BCU Cluj / Central University Library Cluj

Condac seu contact, = himn scurt înseamnă și o parte de hârtiă înfășurată, adecă cum se împătură odinioară hârtia.

Catismă vezi = sedelna = sedinda.

Canon este una măsură, seu un îndreptariu după care se regulează cântările seu pesnele. Canoane se zic și decisiunile sinoadelor așisderea și cântările cele făcute spre mărirea lui Dumnezeu.

Dogma se numesc cântările (bogorodnicele) ce urmează la însărat după cele 7 stichuri și după *mărire și acum* acolo sunt 8 bogorodnice, acele poartă numele de dogmă, deoarece și înțelesul lor este însași dogma creștinească.

Ectenie = rugățiune întinsă.

Exapsalmi = șese psalmi.

Exapostelariu = luminătoriu.

Glas = vers.

Hvalite = laude.

Irmos = este un început al tropariului și al cântărilor adecă a pesnelor, se poate decumini, *început, melodiă.*

Ipacoiu = sub ascultătoriu, adecă ascultare supusă.

Icos, se interpretează *casă*, fiindcă precum casa cuprinde averea celui ce o are, așa și icosul cuprinde pe scurt toate ale sfântului seau a sărbătoarei.

Itros = mânecarea = utrenia.

Mineu = lunariu.

Metania = plecare, închinățiune.

Mucenicina = martirna.

Molitvelnic = adunare de rugățiuni și binecuvântări, se zice și *Euchologii*.

Octoich = optuglasariu.

Opust = sfârșit — deslegare.

Obednița = întipuitoarea oarelor.

Odovania prâsnicului = întroptirea, octava sărbătoarei.

Panachida = redicarea pausului, adecă oficiul pentru răpausul celui adormit.

Pentecostariu = Cincizecenul.

Podobnice = asemănânde.

Presdesfestania = presfințitelor.

Paieseme = postul mare.

Pripeala = pripeala.

Prâsnic = prâsnuire, sărbătoare, sărbătorire.

Paremii = cetiri.

Priceasna = cuminecariu.

Prochimen = premergător, care prevestește cuprinsul cetirei.

Pavecernița = dupăcinaru.

Polileu = mulțimea îndurărilor, și se numesc astfel psalmii aleși, 134, 135, în cari se enumeră mulțimea îndurării lui Dumnezeu.

Polunosnița = mezonopteriu.

Peazna = cântare = odă, cari sunt noave după numărul celor 9 cete îngerești, cari aduc laudă lui Dumnezeu, și a celor 9 cete pământești, adică: arhieriei, preoții, diaconii, ipodiaconii, cântăreții, clerici, monachii și mirenii, lăudând fie-care pe Dumnezeu.

Strastnic = patimă, adică carte ce cuprinde cântări despre patimile lui Christos.

Samoglasnica sfântului — înșăș melodică sfântului, melodia sfântului.

Strana = chor, locul cântăreților.

Slavoslovia = cântare de mărire, seau preamărire împrumutată, *doxologia*.

Sobrania = culegerea adică a cântărilor.

Stichologia = adunarea versiculelor, mai multe versuri, se numesc la însărat „veniți să ne închinăm“, „binecuvintează suflete al meu“, la mânecare catismele psaltirei.

Stichira = versuri compuse.

Stich = vers, versicul.

Svetilna = luminând, luminătoriu pe greacă exapostelarion.

Sedelna, grecește *catismă*, românește *șezândă*, pentru că când se cântă sedelna cântorii pot ședeă, iar când cântă canonul stau în picioare.

Stichovne stichuri versurile, versicule.

Tropariu grecește *apolitichion*, românește dimițatoriu, pentrucă urmează după *acum dimiti*.

Trepte seau *treptele antifoane* dela treapta, cu care în psalmii lui David se însemnează suirea lui Izrail din Babilon cătră Ierusalim, — iară a noastră din păcate la raiu.

Troicinic = a Treimeii, troparele Treimeii.

Tipică, *tipice* = *obedniță* = „binecuvintează suflete al meu“ „Laudă suflete al meu.“

Tipic, grecește *Tipicon* românește „prescripțiune. dispusețiune, încât în cartea aceasta sunt ordinate și prescrise cele de a se ceti și cântă la s. liturgiă, la mânecare, la înserat și altele.“

Tetrapod = patrupticiorariu.

Triod = Trei ode, pentrucă în acesta canonul nu are noaue, ci de regulă numai trei ode (pesne). BCU Cluj / Central University Library Cluj

Vdenia = priveghiare = litiă.

Veliciane = măririle cele după polileu.

Voscresna = evangeliile învierii.

Vohod — ieșire.

Vosztocina = a Resăritului, adecă cele 4 stichuri din urmă dela înserat, seau cântările lui Anatolie patriarchul.

Vosglas = cu vers înalt = exclamațiune.

Vecernia = înserat, serare, serariu.

Utreniă = mânecare, mânecariu.

Conșpectul

materiilor cuprinse în acest op.

	Pag.
Prefața	III

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Partea I.

Despre oficiile sacre. Oficiul la un sfânt căzătoriu pe ziua de duminică.

§. 1. La înseratul mic	8
» 2. Cum se face înseratul mare cu litiă	10
» 3. Cum se tace mânecarea, (utrenia. itrosul)	15
» 4. Absolvirea oarelor	21
La întipuitoriile (obednița) oarelor	22
La dupăcinariu (pavecernița)	22
Despre serbătorile decretate și a Născătoarei de Dumnezeu căzătoare pe ziua de duminică	23
» 5. Despre sfântul cu polileu căzătoriu pe ziua de duminică	24
» 6. Despre sfântul cu 6 stichuri fără polileu, căzător pe ziua de duminică	25

§.-ul.	Pag.
» 7 Despre un sfânt, sau doi sfinți cari nu se serbează căzători în ziua de duminică	25
» 8. Despre sfântul cu 4, sau cu 6, sau cu polileu căzătoriu pe ziua de duminică înainte sau după serbare	27
» 9. Cum se face oficiul serbătorilor decretate și a Născătoarei de Dumnezeu căzătoarie pre ziua de duminică și despre octava lor	29
» 10. Despre sfântul cu litiă căzătoriu pre ori care ziua comună, afară de sâmbătă .	30
» 11. Despre sfântul cu polileu căzătoriu în ori care ziua a sărbătoarei, afară de ziua sâmbetei	32
» 12. Inseratul fără eşire (vohod) și despre sfântul cu doxologia cea mare fără polileu.	32
» 13. Despre sfântul cu 6 fără doxologia cea mare, căzătoriu pre ori care ziua a septămânei, afară de ziua sâmbetei .	34
» 14. Despre unul sau doi sfinți, cari nu se serbează căzători în ziua de sărbătoare, afară de ziua sâmbetei	36
» 15 Despre sfântul cu litiă sau polileu înainte și după prăsnuire, afară de ziua sâmbetei și a duminencei	38
» 16. Despre unul sau doi sfinți cari au 4, sau o stichuri înainte sau după prăsnuire afară de ziua sâmbetei și a duminencei	39
» 17. Observațiuni ținânde în funcțiuni în ziua de sâmbătă	40
» 18. Despre sărbătorile strămutătoare și nestrămutătoare căzătoarie pe ziua de duminică ,	42
» 19. Absolvirea oficiului divin dacă hramul cade în ziua de duminică	44

§.-ul.	Păg.
» 20. Despre catavasii (pogoriri)	44
Catavasiile în postul mare și până la Rusalii	45
» 21. Când se cântă Polileul?	46
» 22. Când se cântă: Ceea ce ești mai onorată? .	46
» 23. Când se cântă la mânecare: Cuvine-se cu adevărat?	47
« 24. Când se cântă: Binecuvintează suflete al meu pre Domnul, și când se cântă An- tifoanele?	47
» 25. Când se face deslegarea cea mare, și când cea mică?	48
» 26. Câte epistoale și câte evanghelii se pot pune?	48
» 27. Despre semnele serbătorilor	48
» 28. Despre octava (intropțirea) serbătorilor .	49
» 29. Despre cărțile bisericești folosinde în postul mare luj / Central University Library Cluj . . .	50
» 30. Despre serbătoarea tăierei împrejur cu a s. Vasiliu dacă cade pre ziua de duminică	
» 31. Cum se împărțesc înseratele?	52
» 32. Despre înseratele cu liturgiă	52
» 33. Despre mânecarea mare a serbătorilor .	53
» 34. Când se încep columnele (versurile și evan- geliile învierii) câte sunt? și cum se aplică?	54
Obsrvări despre evanghelii	57
Amintirea ss. Părinți	58
» 35. Despre s. liturgii care când se servesc? .	59
» 36. Despre înseratele mici afară de postul mare și în postul mare	59
« 37. Despre dupăcinariul cel mic (pavecernița cea mică)	60
« 38. Despre dupăcinariul cel mare (pavecernița cea mare)	60

« 39.	Despre mănecarea mică în și afară de postul mare	61
• « 40.	Unele observări pentru postul mare	62
« 41.	Oficiul sfinților părinți în patru dumineci preste an	63
» 42.	Când se cântă Căți in Christos v'ați botezat, și când Crucei tale ne închinăm	65
» 43.	Indrumare pentru serbătoarea Bobotezei și ajunul ei	67
• » 44.	Despre serbătorile strămutătoare și cele statornice nestrămutătoare	69
» 45.	Despre serbătorile Țerei	70
• » 46.	Patronul diecesei Gherlei	70
» 47.	Cari rugăciuni sunt a se zice cu mâinile rădicate la s. Liturgiă	71
» 48.	Despre deschiderea și închiderea porții împărătești, regești	72
» 49.	Despre Antimension	74
» 50.	Cari sunt rugăciunile pentru cele șapte laude	75
» 51.	Esaminarea conștiinței	75
» 52.	Șapte psalmi de penitență	76
» 53.	Despre cetirea psaltirei, a catismelor preste săptămână	76
» 54.	Evangeliiile cari se cetesc la binecuvântarea țarinei	76
» 55.	Evangeliiile la sfințirea casei ce noave, sau la sfințirea cea mare a casei	77
» 56.	Epistoala și evangelia la toată cererea Ecteniile la toată cererea. Se cetesc după ectenia »să zicem toți.« etc.	77
• » 57.	Evangelia la ziua Impăratului și a Regelui	78
» 58.	Evangelia la adunările bisericesti	78
» 59.	Despre cărțile rituale, numirea și folosirea lor	79

§ -ul.	Pag.
» 60. Tipicul binecuvântării luminilor în serbătoarea »Intimpinării Domnului Nostru Isus Christos« sau »Ziua cu luminile,«	81
» 61. Molitva care o cetește arhiereul sau preotul de iertare de toate păcatele celea de voaie și celea fără de voaie și spre tot jurământul și blăstămul (Deslegarea cea mare)	84

Partea II.

Adnotațiuni scurte despre toate serbătorile de preste an, și alte însemnări de lipsă a se ști preoților și cantorilor.

§. 1. Serbătoarea nașterii Născătoarei de Dumnezeu	87
» 2. Înălțarea s. Cruci	87
» 3. Serbătoarea s. Dumitru	89
» 4. Serbătoarea ss. Archangeli Michail și Gavril	90
» 5. Serbătoarea întrării în biserică a preasfintei vergure Maria	90
» 6. Serbătoarea s. Nicolae	90
» 7. Serbătoarea conceperei s. Anne, când a conceput pre s. Vergură Maria	90
» 8. Dumineca înaintea nașterii lui Christos	91
» 9. Ajunul Crăciunului	91
» 10. Dumineca după serbătoarea nașterii	92
» 11. Serbătoarea s. Stefan întâiul martir	92
» 12. Serbătoarea tăierii împrejur și a s. Vasiliu cel mare (anul nou)	93
» 13. Serbătoarea Botezului Domnului	93
» 14. Serbătoarea alor trei s. Erarchi	93
» 15. Serbătoarea Intimpinării Domnului nostru Isus Christos	94

§.-ul	Pag.
« 16. Serbătoarea Bunei-vestiri	94
» 17. Liturgia s. Vasiliu	95
» 18. Liturgia s. Gregoriu sau a presfințitelor .	95
» 19. Oficiul divin în Joia mare	96
» 20. Oficiul divin în Vinerea mare	97
» 21. Oficiul divin în Sâmbăta mare	99
» 22. Oficiul divin în Dumineca Paștilor	99
» 23. Despre s. Liturgie pentru morți și amintirile lor, rădicarea pausului pentru morți și vii, și Paresemele	103
» 24. Rădicarea s. Cruci în dumineca a 3-a din paresimi	105
» 25. Canonul s. Andreiu	106
» 26. Acatistul Născătoarei de Dumnezeu . .	107
» 27. Binecuvântarea primițiilor	109
« 28. Inseratul din ziua de Rosalii	109
« 29. Îngroparea morților în septămăna cea lu- minată	109
« 30. Serbătoarea s. Georgiu	109
« 31. Serbătoarea nașterii s. Ioan botezătoriu .	109
» 32. Serbătoarea ss. Apostoli Petru și Pavel.	110
» 33. Serbătoarea s. Ilie	110
« 34. Serbătoarea bisericească a sfinților 7 mar- tiri Macavei	110
« 35. Serbătoarea Schimbării la față a Domnu- lui nostru Isus Christos	110
« 36. Serbătoarea adormirii Născătoarei de Dum- nezeu	110
« 37. Serbătoarea Tăierii capului s. Ioan bote- zătoriu	110
« 38. Despre posturile s. Biserici	111
» 39. Despre Hârț	111
» 40. Canoanele la îngropăciunea morților . .	112
» 41. Canonul la îngroparea pruncilor mici . .	113

Partea III.

**Rândueli de multe treburi, adecă a sfințirei bisericeii
cei noaue, a vestmintelor și vaselor bisericești, a
crucilor, praporilor, cemetერიilor scl.**

§-ul	Pag.
» 1. Oficiul ce se face la binecuvântarea temeliei Bisericeii	115
» 2. Forma și modul sfințirei bisericeii usitat prin protopopi sau alți delegați episcopești, adeca modul cum se cuvine a pune An- timisul cel sfințit în biserica noaună sau înnoită	117
» 3. Oficiul care se face la sfințirea discosului și a potirului nou	125
» 4. Oficiul care se face la sfințirea icoanelor ce- lor noaue	126
» 5. Oficiul sfințirei vaselor bisericești precum, Discosul, Potirul, Steaua, Lingurița, pen- tru fiește care în deosebi	126
Rugăciune preste potir	128
Rugăciune preste steaună	129
Rugăciune preste linguriță	130
Rugăciune la sfințirea învelitoarelor de potir (a procovețelor)	131
» 6. Oficiul sfințirei vestmintelor celor noaue, sti- hariul, epitrachilul, falonul, mânecările, cingătoarea scl.	131
» 7. Oficiul sfințirei iarăș a vaselor s. Bisericeii, adeca cădelnița, cuthia, blidul cel de anaforă, copia și vasele cele cu cari se aduce vin și apă	133
» 8. Oficiul la sfințirea Crucii	135
» 9. Oficiul la sfințirea Clopotului	136
» 10. Oficiul sfințirei mormântariului	138
» 11. Oficiul la sfințirea praporilor	139

§-ul	Pag.
» 12. Rânduiala la binecuvântarea tămâiei	139
» 13. Observațiuni generale	141

Partea IV.

Modul inițiarei și primirii celor de religie străină în sfânta religie greco-catolică unită.

• « 1. Despre inițiarca schismaticilor	143
» 2. Primirea reformatilor	145
» 3. Despre botezarea judeilor	149

Partea V.

« 1, Explicarea cuvintelor rusești și grecești folosite în Tipic	151
--	-----

BCU Cluj / Central University Library Cluj

ERDELYI MŰZEUM

985 * 1907.MAJ.10.

KÖNYVTÁRA